

ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียน
เป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

นางสาวปวีณา หมตราคี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1078-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF PEER CONSULTATION ON KINDERGARTEN TEACHERS' ABILITIES IN USING
CHILD-CENTERED INSTRUCTION IN PRIVATE SCHOOLS

Miss Pavena Modrakee

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Curriculum, Instruction, and Educational Technology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1078-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถ
ในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
โดย นางสาวปวีณา หมตราดี
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์)

ปวีณา หมตราคี: ผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถใน
 การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
 (EFFECTS OF PEER CONSULTATION ON KINDERGARTEN TEACHERS' ABILITIES
 IN USING CHILD-CENTERED INSTRUCTION IN PRIVATE SCHOOLS
 อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร.น้อมศรี เคท, 209 หน้า. ISBN 974-53-1078-6

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อ
 ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยา และโรงเรียนอักษร
 เทพประสิทธิ์ จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน และกลุ่มควบคุม 16 คน กลุ่มทดลองได้รับ
 การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการนิเทศตามปกติ ทั้งสองกลุ่มได้รับ
 การนิเทศเป็นเวลา 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมการจัด
 การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียน
 เป็นสำคัญ และแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน วิเคราะห์
 ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t – test) เพื่อเปรียบเทียบ
 ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ในกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญใน
 กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา	หลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขา	การศึกษาปฐมวัย	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา	2547	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-.....

##4583729127: MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: PEER CONSULTATION / KINDERGARTEN TEACHERS /CHILD-CENTERED

INSTRUCTION

PAVENA MODRAKEE : EFFECTS OF PEER CONSULTATION ON
KINDERGARTEN TEACHERS' ABILITIES IN USING CHILD-CENTERED
INSTRUCTION IN PRIVATE SCHOOLS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF.
NORMSRI CATE, Ph.D. 209 pp. ISBN 974-53-1078-6

The purpose of this research was to investigate the effects of Peer Consultation on kindergarten teachers' abilities in using child-centered instruction in private schools. The subjects were thirty-two kindergarten teachers of Anuban Kanjana School, Aksorn Pattaya school and Aksorn Teapprasit school. The teachers were divided into two groups; sixteen in the experimental group and sixteen in the control group. The experimental group was organized experience by using Peer Consultation whereas the control group was organized experience according to the conventional supervision. The duration of the study was 12 weeks. The instrument used in this study was the teaching ability observation form, the teaching ability analysis observation form and the questionnaire. Data were analyzed by using mean, standard deviation and t-test to compare teaching abilities between the teachers in the experimental and the control groups.

The research was found that teaching ability scores of teachers in the experimental group was significantly higher than those of in the control group at the .05 level

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department Curriculum Instruction.....

Student's signature.....

and Education Technology

Advisor's signature.....

Field of study Early Childhood Education

Academic year2004.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตากรุณาอิงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังปลูกฝังความเป็นครูและแนวทางในการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นนักวิชาการที่ดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้วิชาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย และกรุณาดูแลเอาใจใส่ระหว่างการศึกษาด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจสอบ แนะนำเพื่อแก้ไขวิทยานิพนธ์ ให้ข้อคิด รวมทั้งชี้แนะแนวทางในการสืบค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่เป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จีระพันธ์ พูลพัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ช่วยปรับปรุงให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ อาจารย์วิมลรัตน์ บุญชู และอาจารย์วัฒนา กลิ่นชู ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการตรวจเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษร พัทยา และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และทำงานร่วมกับผู้วิจัยอย่างมีความสุข

ขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนสำหรับการทำวิจัย

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน และเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นในภาควิชาการศึกษาปฐมวัยที่ให้ความสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณอาจารย์จณิน ชัชวาลย์ ที่เป็นกำลังใจสำคัญ เป็นพลังใจและให้ความเป็นเพื่อนที่ดีอย่างสม่ำเสมอตลอดมา

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณคุณมัลลิกา หมดราศี ที่คอยให้ความเข้าใจและกำลังใจ ที่สำคัญที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อนิคม คุณแม่กาญจนา หมดราศี ผู้มีพระคุณสูงสุดในชีวิต ผู้ซึ่งให้การสนับสนุนและเป็นแรงบันดาลใจในการศึกษา คุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ด้วยความรักและเคารพยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
3. สมมุติฐานการวิจัย.....	5
4. ขอบเขตการวิจัย.....	6
5. ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
7. วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. การนิเทศการศึกษาปฐมวัย.....	11
2. การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน.....	26
3. การจัดการเรียนการสอนปฐมวัย.....	34
4. การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	40
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	76
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	87
ขั้นที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	88
ขั้นที่ 3 การจัดทำแผนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน.....	90
ขั้นที่ 4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
ขั้นที่ 5 การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	109

บทที่	หน้า
3	116
4	118
ตอนที่ 1	120
ตอนที่ 2	122
ตอนที่ 3	123
ตอนที่ 4	124
ตอนที่ 5	125
ตอนที่ 6	125
ตอนที่ 7	127
5	130
1.	131
2.	131
3.	141
รายการอ้างอิง.....	143
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก.....	151
ภาคผนวก ข.....	153
ภาคผนวก ค.....	161
ภาคผนวก ง.....	176

ภาคผนวก จ.....	202
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	209

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	92
2	99
3	100
4	101
5	120
6	121
7	122
8	123
9	124
10	125
11	126
1๑	203
2๑	205
3๑	207

สารบัญแผนภาพ

แผนภูมิที่		หน้า
1	วงจรการคิดและนำเสนอข้อมูลของเด็ก.....	64
2	กรอบความคิดในการวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน.....	91
3	รายละเอียดของการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน.....	95
4	การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน.....	112

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ รอบด้านอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วให้ทันกระแสของโลกโลกาภิวัตน์ สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจ การเมือง ความเสื่อมโทรมของสังคม ความหย่อนยานทางศีลธรรมและจริยธรรม รวมทั้งความพ่ายแพ้ในการแข่งขันคุณภาพและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ในระดับสากล ล้วนบ่งชี้ชัดถึงความล้มเหลวของการพัฒนา และความไม่พร้อมของปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของคน วัฒนาพร ระบุว่า (2541) ได้กล่าวถึงความต้องการในการพัฒนาการศึกษาของชาติว่า จากสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ทำให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการศึกษาของชาติอย่างเร่งด่วน โดยทุกฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติด้วยการปฏิรูปการศึกษาให้สามารถสร้างและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ รู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 14 – 12) มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขสถานการณ์การศึกษาของชาติดังกล่าว โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญคือ การให้ความสำคัญกับผู้เรียนหรือที่เรียกว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 20 – 30 เช่น

มาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

มาตรา 24(1) “จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล”

มาตรา 24(2) “ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา”

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ที่เกี่ยวข้อง กับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความสนใจของ ผู้เรียน ทันสมัยเน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล ควรเป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัด บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกส่งผลให้ต้องมีการปรับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติฯ และต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แทนหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เพื่อให้สถานศึกษานำหลักสูตรไปใช้ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่น

...การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรม เลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตาม ศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและ ความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2546: 3)

หน่วยงานศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวง ศึกษาธิการ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้และความต้องการของเด็ก แต่ละวัยเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยประสบการณ์ ของเด็กๆ เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ที่ผ่านการเล่น ลงมือปฏิบัติ การสะสมความรู้ ความสามารถและ ความรู้ลึกต่างๆ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียนจึงต้องได้รับการพิจารณาอย่างเป็น ระบบให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ ต้องมีการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมายที่ชัดเจน กำหนดสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดประสบการณ์ และการประเมิน พัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการศึกษาปฐมวัย การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ต้องคำนึงถึง ผู้เรียนเป็นสำคัญ

สภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ความก้าวหน้าของศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย และสภาพ ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอน ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้อง

พัฒนาครูของตนให้มีความเป็นครูมืออาชีพที่มีความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนและจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการของผู้เรียน

กลยุทธ์ของครูในการพัฒนาคุณภาพคนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของการพัฒนาประเทศที่ต้องการให้สังคมเข้มแข็งและมีคุณภาพในด้านการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับเด็ก นอกจากนี้ วีรี เกียสกุล (2547) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนาเด็กปฐมวัยว่า ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตรู้เท่าทันโลกเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถส่งสมทุนทางปัญญา รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากการเป็นผู้บอก ผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้วยการสอนให้เด็กได้คิด ได้สังเกต ได้สัมผัส ได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริง ได้กระทำด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เด็กต้องรับรู้ ทำความเข้าใจและตื่นตัว ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของครูที่จะสร้างให้เด็กเกิดการเรียนรู้ คือ ครูต้องมีเทคนิคในการกระตุ้นจูงใจให้ทำกิจกรรมด้วยการใช้คำถาม ใช้เทคนิคที่ช่วยให้เด็กมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ได้ด้วยตัวของเด็กเอง

ชนาธิป พรกุล (2544) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนจะเกิดขึ้นในตัวครู เมื่อครูมีการปรับเปลี่ยนความคิดและวิธีการทำงานของตน ครูต้องคิดว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ผู้เรียนต้องเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามสภาพจริง มีการเก็บสะสมพัฒนาการของผู้เรียนและมีการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ส่วนการทำงานหรือการสอนครูต้องเริ่มศึกษาศักยภาพของผู้เรียน ค้นหาวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม จัดทำหรือนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผล ความก้าวหน้าของครูขึ้นอยู่กับผลงานในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

ครูและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าการที่เด็กได้เรียนเนื้อหา มาก ๆ และท่องจำได้ทั้งหมดคือความสำเร็จของการสอนที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้เพียงพอสำหรับการสอบ โดยเฉพาะการสอบคัดเลือกในระดับสูงขึ้น แต่การเรียนเช่นนั้นผลที่สุดคือ เด็กไม่ได้พัฒนาสมองหรือใช้ความคิดไม่รู้จักกระบวนการเรียนรู้มีแต่การท่องจำเหมือนนกแก้วนกขุนทอง โรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนการสอนโดยไม่ได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูส่วนมากคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นวิธีการที่ครูเคยได้รับการสอนมา โดยเป็นวิธีการที่ครูจะถ่ายทอดความเชี่ยวชาญของตนให้กับลูกศิษย์ ผู้มีลักษณะเป็นผู้ที่คอยแต่จะรับความรู้ เน้นความรู้ความจำและการฝึกฝนมากกว่าเจตคติหรืออารมณ์ ความรู้สึก

การนิเทศการศึกษาจึงเข้ามามีส่วนแก้ปัญหาดังกล่าว โดยอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้นิเทศกับผู้บริหารนิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนนั่นเอง จากสภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงคุณสมบัติของครูระดับอนุบาลว่า ต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองตลอดเวลา

ในสภาพปัจจุบัน พบว่า การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลยังมีปัญหาในการส่งเสริมงานการนิเทศการศึกษา ดังผลงานวิจัยของปัทมา บุญเจริญ (2544) ซึ่งได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครมีปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายในเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ มีจำนวนครูน้อยไม่สามารถส่งไปอบรมเพราะไม่มีผู้สอนแทนผู้ที่จะไปอบรม ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียนถึงวิธีการในการเขียนแผนการสอนที่ถูกต้อง ขาดงบประมาณในการจัดวัสดุ อุปกรณ์ และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพิเศษ การประชาสัมพันธ์ด้านข่าวสารข้อมูลทางวิชาการไปยังชุมชนยังไม่ทั่วถึง และไม่มีทักษะในการวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างถูกต้อง

ในอดีตการนิเทศศึกษามักจัดทำขึ้นเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการสอนของครู โดยครูอาจมองว่าการนิเทศเป็นเรื่องที่เคร่งเครียด มีการจับผิด ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการสอนของตนเอง การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนจึงได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2544) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนว่า เป็นกระบวนการที่ครูร่วมกันปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน เป็นกระบวนการแบบสองทางคือ ต่างให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันเกี่ยวกับการสอนของเพื่อนที่ตนสังเกตและร่วมกันอภิปรายให้คำปรึกษา ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของกันและกันในฐานะเพื่อนที่มีความเท่าเทียมกัน

Archeson และ Gall (1997) กล่าวว่า ข้อดีของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ ครูมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนจากการเข้ากลุ่มกับเพื่อนร่วมงาน มีอิสระที่จะทดลองและทดสอบทฤษฎีการสอนของตนและเรียนรู้อยู่โดยปราศจากความกลัวการตัดสินของผู้ประเมิน

การศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า การนิเทศในกลุ่มเพื่อนมีส่วนช่วยเหลือผู้เข้าร่วมการนิเทศเป็นอย่างดี ในด้านการพัฒนาเทคนิคและทักษะการนิเทศ อีกทั้งช่วยให้เข้าใจทักษะการนิเทศอย่างลึกซึ้ง การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีข้อดีคือนเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับจากเพื่อนเกี่ยวกับการนิเทศการสอนและเทคนิคต่าง ๆ อีกทั้งเพื่อนครูยังได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมความสามารถในการทำงานอีกด้วย (Benshoff, 1992)

การวิจัยอื่น ๆ ที่ใช้การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า จุดเด่นของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การจับคู่กับผู้อำนวยการซึ่งเป็น

ตัวแทนผู้ร่วมงานและยังแสดงให้เห็นว่า การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนทำให้ครูได้รับการสนับสนุนในการทดลองการสอนแบบใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (Benshoff และ Paisley, 1993 อ้างถึงใน Benshoff, 2001: 3)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความสนใจและใช้การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน โดยอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานที่แตกต่างกันบ้าง ซึ่งทุกโปรแกรมแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของการทำงานแบบร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการประเมิน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ และทักษะความสามารถเฉพาะตัวของครูผู้รับคำปรึกษา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศที่เหมาะสมกับครูอนุบาลและเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

3. สมมติฐานการวิจัย

Wagner และ Smith (1978 อ้างถึงใน Benshoff, 1992) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อผู้เข้ารับการฝึกการเป็นผู้ให้คำปรึกษา พบว่า ผู้ฝึกหัดเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ได้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาการเป็นผู้นำตนเองและการพัฒนาจุดมุ่งหมายของตนเพิ่มขึ้น และมีการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศและเพิ่มการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการประชุมนิเทศ

Hansen, Robins และ Grimes (1982 อ้างถึงใน Benshoff, 1992) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า การนิเทศในกลุ่มเพื่อนช่วยเพิ่มระดับของความ รู้สึกร่วม ความสัมพันธ์ ความจริงใจ และความสามัคคีกลมเกลียวให้กับผู้ฝึกหัดเป็นผู้ให้คำปรึกษา

Benshoff (1992) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ผู้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีการพัฒนาเทคนิคการนิเทศ และมีความเข้าใจทักษะการให้คำปรึกษาสูงขึ้น

Benshoff and Paisley (1993 อ้างถึงใน Benshoff, 1994) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ข้อดีของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนคือ การให้

ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศ การจับคู่กับผู้อำนวยการซึ่งเป็นผู้ช่วยที่เป็นผู้ร่วมงาน ผ่านการจัดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนของกรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ทำให้ได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ และกรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนยังช่วยในเรื่องของการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ากรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาความสามารถของครูด้านการจัดการเรียนการสอนในฐานะเพื่อนที่มีความเท่าเทียมกัน เพื่อทดลองและพัฒนาเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการศึกษามลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ครั้งนี้ว่า

คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลที่เข้าร่วมกรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนสูงกว่าคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลที่เข้าร่วมกรณีศึกษาตามปกติ

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากร คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3

4.2 ระยะเวลาในการทดลองกรณีศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นเวลา 12 สัปดาห์

4.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญด้านพฤติกรรมครู คือ การเป็นผู้ให้ความสะดวก การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและการเป็นผู้เสริมแรง กรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและบทบาทครูในกรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

4.4 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

4.4.1 ตัวแปรต้น คือ กรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

4.4.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

ครูอนุบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน หมายถึง วิธีการนิเทศที่มีการจัดกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงความสำคัญและเข้าใจบทบาทของการเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้กับเพื่อนร่วมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการการทำงานแบบร่วมมือของเพื่อนครู ผ่านการจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตการสอน การค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนครู เพื่อสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนิเทศตามปกติ หมายถึง วิธีการนิเทศที่มีการจัดกิจกรรมการนิเทศตามแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนโดยการจัดการอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประชุมครู การประชุมกลุ่มเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการสังเกตการสอนของครูโดยผู้บริหารใช้เวลาในการสังเกตการสอน ครั้งละ 1 ชั่วโมง และสรุปผลการนิเทศแล้วจึงนำเสนอผลการนิเทศให้ครูทราบเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอนุบาลเป็นสำคัญ ให้โอกาสนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ อย่างเต็มตัว โดยจัดให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ผลักดันและเสริมแรงให้นักเรียนบรรลุศักยภาพภายใต้การรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน

ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการปฏิบัติได้ตามรายการในแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตการสอน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การเป็นผู้ให้ความสะดวก หมายถึง ครูแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนง่ายขึ้นในด้านการจัดกิจกรรม ประสบการณ์และการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ โดยวางแผนกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

2. การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ หมายถึง ครูแสดงพฤติกรรมการดูแล ให้คำแนะนำ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและความเป็นไปในห้องเรียน พร้อมทั้งจะส่งเสริมสนับสนุนและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือร้องขอ

3. การเป็นผู้เสริมแรง หมายถึง ครูแสดงพฤติกรรมเพื่อกระตุ้น ผลักดันหรือนำเสนอสิ่งที่ทำทนายให้นักเรียนต้องการลงมือทำและค้นคว้าด้วยความสนใจ ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าความสามารถและความถนัดของตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อน ๆ

ครูอนุบาล หมายถึง ครูที่ทำการสอนอยู่ในชั้นอนุบาล 1 – 3 ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3

7. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

7.1 ศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

7.2.1 ประชากร คือ ครูอนุบาลโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3

7.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยาและโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ จำนวน 32 คน โดยให้ครูโรงเรียนอนุบาลกาญจนา จำนวน 16 คน เป็นกลุ่มทดลอง ครูโรงเรียนอักษรพทยา จำนวน 9 คน และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ จำนวน 7 คน รวม 16 คน เป็นกลุ่มควบคุม

7.3 จัดทำแผนการดำเนินงาน ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

7.4 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

7.5 ดำเนินการทดลอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

7.5.1 สังเกตพฤติกรรมของครูอนุบาลเพื่อวัดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

7.5.2 ผู้วิจัยดำเนินงานตามแผนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนกับกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมให้ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินงานการนิเทศตามปกติ เป็นเวลา 12 สัปดาห์

7.6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS – PC⁺ (Statistical package for social sciences)

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศที่เหมาะสมกับครูอนุบาลในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอนุบาลให้มีประสิทธิภาพ

8.2 เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปใช้ในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนและเพื่อนร่วมงานให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคมเพื่อเป็นการพัฒนาเด็กและวิชาชีพครูต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การนิเทศการศึกษาและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.2 ความหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 ความสำคัญของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.5 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย
 - 1.6 บทบาทครูในการนิเทศการศึกษา
 - 1.6.1 ครูในฐานะผู้ให้การนิเทศ
 - 1.6.2 ครูในฐานะผู้รับการนิเทศ
 - 1.7 เทคนิคในการนิเทศการศึกษา
2. การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 2.1 ความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 2.2 หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 2.5 ประโยชน์ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
3. การจัดการเรียนการสอนปฐมวัย
 - 3.1 ปรัชญาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
 - 3.2 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
 - 3.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
 - 3.4 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี

4. การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 4.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 4.2 หลักการจัดการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 4.3 ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 4.4 บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 4.5 ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญระดับอนุบาล
 - 4.6 การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การนิเทศการศึกษาและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศเป็นงานที่มีความสำคัญงานหนึ่งของการจัดและการบริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาการศึกษาต้องมีการนิเทศเป็นหลักของการจัดกิจกรรมการบริหารการศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนามาตรฐานการศึกษา มุ่งพัฒนาพฤติกรรมของครูที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยอาศัยหลักแห่งการส่งเสริมความเจริญงอกงามให้ครูและนักเรียน โดยมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

Glickman (1990) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การนิเทศเป็นงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนด้านหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สื่อ การอำนวยความสะดวก และการเตรียมการพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน

บันลือ พุกกะวัน (2535) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานอย่างมีแผนงาน เป็นการกระทำที่มีขั้นตอนและความต่อเนื่อง เพื่อให้ครูที่ผ่านกระบวนการนิเทศการศึกษาเกิดความตื่นตัว คลายความกังวลหรือข้อคับข้องใจทั้งในหน้าที่การงานและส่วนตัว มีความเข้าใจที่จะใช้วิธีการในการพัฒนาวิชาชีพได้คล่องตัวขึ้น โดยมีการปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง

สำนักงานทดสอบการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานสู่ความสำเร็จที่คาดหวัง

ซารี มณีศรี (2542) กล่าวไว้สรุปได้ว่า ความหมายของการนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การร่วมมือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องโดยใช้หลักประชาธิปไตยในการนิเทศ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้ให้คำจำกัดความของการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปรึกษาหารือ ช่วยฝึกฝนและเตรียมการดำเนินงานในการสนับสนุน ในภาคปฏิบัติ ตลอดจนการจัดการและควบคุมเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนว่า เป็นกระบวนการของผู้นิเทศที่มุ่งจะปรับปรุงและพัฒนาการสอนในสถานศึกษา โดยมุ่งที่พฤติกรรมของครูที่จะส่งผลต่อ พฤติกรรมของผู้เรียน

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็น กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงการสอน ช่วยให้ครูทำหน้าที่ ได้ดีขึ้น มีขวัญและมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น เพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมของผู้เรียน

1.2 ความหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

การนิเทศการศึกษาปฐมวัยเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญในการดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความแตกต่างจากการศึกษาในระดับอื่น ๆ ผู้บริหารและครูในระดับปฐมวัยจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัยและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย โดยมีผู้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2529) กล่าวไว้สรุปได้ว่า ความหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย คือ การทำงานร่วมกันระหว่าง ผู้ให้การนิเทศ อาจได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ้ายวิชาการ ครูวิชาการ และครูผู้รับการนิเทศ อาจได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ้ายวิชาการ และครูสอนชั้นเด็กเล็ก โดยการให้เหตุผลและปัญหา ในการแก้ไขปรับปรุง เสนอแนะและพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยว่า หมายถึง การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและประสานงานกันระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยมีเป้าหมายให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย

วาโร เฟ็งสวัสต์ (2542) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยว่า หมายถึง การให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการจัดปัจจัยสนับสนุน การช่วยประสานงานเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับปฐมวัยสามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ดังนั้นจึงสามารถสรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยว่า คือ การให้คำแนะนำช่วยเหลือและการประสานงานกันระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอนระดับปฐมวัย เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาปฐมวัย

1.3 ความสำคัญของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความแตกต่างกับการจัดการศึกษาในระดับอื่นๆ อีกทั้งเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่ผู้บริหารและครูต้องตระหนักในบทบาทของตนในการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละด้านให้เต็มตามศักยภาพโดยสอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก โดยมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยดังนี้

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัย อยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษาระดับปฐมวัย ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัย การวิเคราะห์ หรือการอภิปรายมักมีประโยชน์และให้ข้อคิดแก่ครู ซึ่งการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสามารถให้บริการได้
2. การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อความเจริญงอกงามของครู แม้ครูจะได้รับการศึกษาแล้วเป็นอย่างดีแต่ก็จำเป็นต้องปรับปรุงและฝึกฝนอยู่เสมอในขณะทำงาน
3. การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อการช่วยเหลือครูให้จัดเตรียมกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสามารถ และความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ยังได้กำหนดความสำคัญของการนิเทศว่า มีความสำคัญในแง่การดำเนินการบริหารจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีความจำเป็นต้องนำการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล รายงานผลมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา และระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง

โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผล ต้องมีการรายงานจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากการรายงานมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

หน่วยงานศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้เสนอความสำคัญของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย สรุปได้ว่า สถานศึกษาปฐมวัยต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตามภารกิจต่าง ๆ 7 ภารกิจ ดังที่กำหนดไว้ในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยตรวจสอบการปฏิบัติภารกิจดังนี้ คือ

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมสถานศึกษา สร้างความตระหนักโดยการอบรมประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญความจำเป็นที่ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกที่ให้การสนับสนุนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายรับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึงด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสถานศึกษา ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรนำไปศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย จุดหมาย ระยะเวลาเรียน สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายชั้น สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ตามความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษามีแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงกระบวนการ วิธีการ ระยะเวลา การประชาสัมพันธ์ การอบรมบุคลากร การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การกำกับติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น ภารกิจที่ 4 การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ สถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ โดยมีผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม ทุกฝ่ายมีอิสระและมีความพึงพอใจในผลงาน ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สถานศึกษามีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบมีผู้รับผิดชอบ มีวิธีการ เครื่องมือในการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างชัดเจน มีการบันทึกข้อมูลการนิเทศ แนวทางการปรับปรุงพัฒนา และมีการชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบผลของการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ใน

การปรับปรุงพัฒนาได้ ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการสรุปเอกสาร โดยการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการปรับปรุงพัฒนา การดำเนินงาน ประชุมชี้แจงเพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน และมีการวางแผนพัฒนา การดำเนินงานร่วมกัน โดยประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายและใช้หลักการมีส่วนร่วม

ดังนั้นสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญทั้งในด้านการบริหารงานและการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจของสถานศึกษา ในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยมุ่งให้ความช่วยเหลือครูในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนปฐมวัย

1.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งหมด แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดีแต่ครูจะต้องปรับปรุงและพัฒนาการสอนอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าหากครูได้แสดงพฤติกรรมทางการสอนที่ดีและเหมาะสมแล้วคุณภาพของเด็กก็ย่อมดีขึ้นด้วย (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542: 122) โดยมีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาดังนี้

บันลือ พุกษะวัน (2535) ได้สรุปจุดมุ่งหมายการนิเทศไว้ดังนี้ คือ

1. มุ่งพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้ได้รับความรู้ เพิ่มความสามารถในการปฏิบัติได้ดีขึ้น
2. มุ่งพัฒนางาน หมายถึง งานการเรียนการสอน และสร้างสรรค์งานให้มีประสิทธิภาพ
3. มุ่งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการศึกษาและการนิเทศ ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนในอันที่จะได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในชุมชน
4. ส่งเสริมการสร้างขวัญกำลังใจของบุคลากร ได้ทำงานด้วยความมั่นใจ มีกำลังใจ

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคน พัฒนาครู ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางานด้านหลักสูตรการจัดการเรียน การสอน ช่วยประสานงานและความร่วมมือให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นยังจะสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูเพื่อจะได้อยู่ร่วมกัน พัฒนานักเรียนให้เกิดพัฒนาการตามความมุ่งหมายของการศึกษา

ซารี มณีศรี (2542) กล่าวไว้สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก และพยายามให้ครูเห็นและเข้าใจอย่างชัดเจนว่าเด็กในวัยนั้นมีลักษณะพฤติกรรมและความต้องการอย่างไร เพื่อที่จะได้ดำเนินการสอนและจัดโปรแกรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สนองความต้องการของเด็กให้มากที่สุด
2. ช่วยให้ครูได้ทราบถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ทราบจุดอ่อนในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร และช่วยให้สามารถวางแผนการสอนให้เหมาะสมเพื่อแก้ไขจุดอ่อนเหล่านั้นการเรียนการสอนก็จะได้รับผลดี
3. เพื่อช่วยให้ครูได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป วัตถุประสงค์เฉพาะของโรงเรียนและลำดับขั้นที่ตนทำการสอน ตลอดจนปรัชญาของโรงเรียน และช่วยครูให้ดำเนินการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์
4. เพื่อช่วยครูให้มีลักษณะเป็นผู้นำและเป็นนักประชาธิปไตย
5. เพื่อช่วยให้ครูใหญ่ได้สำรวจและค้นพบความสามารถพิเศษของครูแต่ละคน เพื่อที่จะได้มอบหมายงานให้เหมาะสมตามความสามารถและความถนัด นอกจากนี้ยังจะได้สร้างเสริมให้ความสามารถพิเศษได้พัฒนา ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกด้วย
6. เพื่อพัฒนาความสามารถในการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ
7. เพื่อสร้างเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพสูง เพื่อที่จะได้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุปลายทางเดียวกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักและภาคภูมิใจในอาชีพครูที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่
8. เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกปลอดภัยในการทำงาน เพื่อป้องกันครูจากการถูกตำหนิหรือการกล่าวโทษที่ไม่เป็นธรรม
9. เพื่อประเมินผลการเรียนของเด็ก การสอนของครู และหาทางที่จะให้ผลการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีที่สุดในที่จะทำได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการนิเทศการสอน ดังนี้

1. เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู
 - 1.1 การนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอน เพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของตน
 - 1.2 การนิเทศการสอนช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านการสอน

- 1.3 การนิเทศการสอนช่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของคุณ
 2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน
 - 2.1 เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อคุณภาพของนักเรียน
 - 2.2 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน
 3. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน
 4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน
- จากจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาที่นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา คือ
1. เพื่อพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนและความก้าวหน้าในวิชาชีพ
 2. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรในการทำงานร่วมกัน
 3. เพื่อพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย

การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือแนะนำครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาปฐมวัย อีกทั้งยังช่วยให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของโรงเรียนในการเร่งปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2529)

กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีดังนี้ คือ

1. เพื่อช่วยให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานบริหารและวิชาการ เช่น การกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อ และเครื่องมือการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน
2. เพื่อให้ครูได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้ถูกต้องตามความมุ่งหมายที่วางไว้
3. เพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยและให้ครูสามารถแก้ปัญหาได้
4. เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่ครู
5. เพื่อมุ่งให้เกิดความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดีภายในระบบงาน เพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานด้านการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 120) ได้กล่าวสรุปถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยว่ามีดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นไปในรูปแบบเดียวกันและเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมและการบริหารการศึกษาศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือครู แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ครูมีความรับผิดชอบและสามารถปรับปรุงพัฒนาการทางร่างกาย และการเติบโต ด้านการเตรียมความพร้อมและองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับความพร้อมของเด็ก ตลอดจนการพัฒนาการด้านสังคมและกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2542) ได้กล่าวสรุปถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยว่ามีดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนางานบริหารและวิชาการ
2. เพื่อให้ครูระดับปฐมวัยได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งสามารถแก้ปัญหาได้
3. เพื่อให้ครูได้จัดประสบการณ์อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมายที่ได้วางไว้
4. เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูระดับปฐมวัย
5. เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และประสานงานกันอย่างดีภายในระบบ
6. เพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวจึงสามารถสรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยได้ดังนี้ คือ

1. เพื่อพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยให้มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ และให้คำแนะนำครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
2. เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูระดับปฐมวัย
3. เพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

1.6 บทบาทครูในการนิเทศการศึกษา

การนิเทศศึกษานั้นมีผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการจัดการนิเทศการศึกษาหลายกลุ่ม ทั้งบุคคลภายนอกและภายในสถานศึกษาเอง โดยการดำเนินงานนิเทศมีจุดมุ่งเน้นอยู่ที่พฤติกรรม การสอนของครู จึงทำให้ครูเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาโดยตรง เนื่องจากครู เป็นผู้ลงมือสอนทำให้ทราบปัญหา สามารถแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการนิเทศ เป็นผู้ก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด บทบาทครูในการนิเทศศึกษามีดังนี้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวถึงบทบาทของครูในการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาโดยตรง ใครจะเป็นผู้นิเทศก็ตามแต่ผู้ปฏิบัติ ส่วนมากจะเป็นครู ครูเป็นผู้ลงมือทำการสอนย่อมจะทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอนได้ดีมีครูเป็น จำนวนมากที่มีความสามารถในการสอนสูงเป็นที่ยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ครูบางคนสามารถนิเทศได้ดีถ้าหากได้รับมอบหมาย

บทบาทของครูที่มีต่อการนิเทศสามารถสรุปได้ 2 บทบาทมีดังนี้

1.6.1 ครูในฐานะผู้ให้การนิเทศ

1.6.1.1 หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ ครูวิชาการ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2536) ได้กล่าวถึงบทบาทหัวหน้าหมวดวิชา หรือ

หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ ครูวิชาการในฐานะผู้ให้การนิเทศ สรุปได้ว่า หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ ครูวิชาการ ก็ถือว่าเป็นผู้ทำหน้าที่นี้เทศด้วย เพราะจะเป็นผู้คุ้นเคยหรือมีสัมพันธภาพกันในหมวดวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ บทบาทและหน้าที่ก็มีหลายประการ เช่น การสนับสนุนให้มีโปรแกรมการสอน จัดตัวอย่างที่ดีในการสอน หาข้อมูลและวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น สร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้ครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้ครูพบปะกันเป็นประจำ เพื่อรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เข้าไปเยี่ยมห้องเรียน ทำงานร่วมกันกับครู และนำแหล่งความรู้เฉพาะสาขาวิชามาให้ครูในหมวดวิชาของตน สนับสนุนให้ครูมีผลงานในการค้นคว้าวิจัย

1.6.1.2 ครูที่ได้รับมอบหมาย

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2536) กล่าวถึงบทบาทครูที่ได้รับมอบหมาย

ในฐานะผู้ให้การนิเทศ สรุปได้ว่า ครูจะทำการนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันของเพื่อนผู้ร่วมอาชีพเดียวกัน อาจจะทำให้ครูรู้สึกสบายใจขึ้นที่จะรับการนิเทศเพราะสามารถปรึกษากันได้ทันทีโดยไม่รู้สึกลัวว่าถูกบีบบังคับ

จากบทบาทครูที่มีต่อการนิเทศ สรุปได้ว่า บทบาทครูในฐานะผู้ให้การนิเทศนั้นเป็นครูหัวหน้าหมวดวิชา หรือหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ ครูวิชาการหรือเป็นครูที่ได้รับมอบหมายล้วนมีหน้าที่ในการร่วมมือกันจัดการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการสอนร่วมกัน

1.6.2 ครูในฐานะผู้รับการนิเทศ

กิติมา ปรีดีดีลิก (2532) กล่าวถึง บทบาทครูในการนิเทศในฐานะผู้รับการนิเทศ สรุปได้ว่า ผู้รับการนิเทศ หมายถึง คณะครูในโรงเรียนที่ในขณะนั้นไม่ได้แสดงบทบาทเป็นผู้นิเทศ หมายความว่า ครูบางคนอาจมีโอกาสได้แสดงสองบทบาทคือเป็นผู้นิเทศในเรื่องหนึ่ง แต่อาจเป็นผู้รับการนิเทศในเรื่องอื่นเรื่องหนึ่ง อย่างไรก็ตามถ้าเป็นผู้รับการนิเทศต้องแสดงบทบาทดังนี้

1. ร่วมกับผู้นิเทศวิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาจากมากไปหาน้อย
2. วางแผนร่วมกับผู้นิเทศ ในอันที่จะหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา
3. ลงมือปฏิบัติ หรือดำเนินการตามโครงการ หลังจากได้รับความรู้ความเข้าใจแล้ว
4. ขอความสนับสนุน คำปรึกษาจากผู้นิเทศและผู้บริหาร ในกรณีที่มีปัญหาระหว่างดำเนินการ
5. ร่วมกับผู้นิเทศประเมินผลการปฏิบัติงาน
6. ร่วมกับผู้นิเทศหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข

จากบทบาทครูในการนิเทศการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทครูในการนิเทศการศึกษาแสดงให้เห็นว่าครูเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการนิเทศการศึกษารวมทั้งในฐานะผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ รวมทั้งการก่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังเป็นผู้มีส่วนส่งเสริมให้เพื่อนครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานร่วมกัน

1.7 เทคนิคในการนิเทศการศึกษา

เทคนิคในการนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การนิเทศการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ซึ่งมีวิธีการและกิจกรรมการนิเทศที่แตกต่างกันออกไป ดังที่มีผู้กล่าวถึงกิจกรรมการนิเทศ ดังนี้

Harris (1975 อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2536: 65-68) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนิเทศว่ามีดังนี้

1. การบรรยาย เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการให้ความรู้ทางการศึกษา การประชาสัมพันธ์และงานที่เน้นเกี่ยวกับครู เป็นกิจกรรมที่ง่ายที่สุด คือ ใช้การฟัง พูด ซึ่งเหมาะกับการถ่ายทอดความรู้และใช้ได้กับทุกกลุ่มคนทุกขนาด
2. การบรรยายที่มีสื่อประกอบ เป็นการบรรยายให้ความรู้ โดยใช้วัสดุประกอบ ผู้บรรยายอาจใช้สไลด์ แสงสี กระดานชอล์ค แผนภูมิ ประกอบการบรรยาย กิจกรรมนี้จะช่วยรวมความสนใจของครูในการฟังให้ดีขึ้น เหมาะกับการถ่ายทอดความรู้
3. การเสนอข้อมูลเป็นกลุ่ม การจัดประชุมสมาชิกกลุ่มใหญ่อาจได้ผลมากขึ้น หากใช้ลักษณะการประชุมปรึกษาหารือ กิจกรรมนี้ประกอบด้วยผู้พูดหลายคนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ในหัวข้อที่กำหนด ซึ่งอาจรวมไปถึงการให้ผู้พูดแต่ละคนเสนอเอกสารรายงานอย่างมีรูปแบบต่อสมาชิกในกลุ่มในการประชุมครั้งนั้นด้วย
4. การชมภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ การใช้โสตทัศนวัสดุ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือวีดีโอ มีความสำคัญต่อการอบรมให้ความรู้ทางการศึกษา งานประชาสัมพันธ์ และงานประเมินผล ผู้นิเทศสามารถเลือกฉายเฉพาะตอนใดตอนหนึ่งที่ต้องการ ฉายซ้ำ หรือหยุดฉายเมื่อต้องการได้ ลักษณะนี้ทำให้เกิดประสิทธิผลในการใช้ประกอบกิจกรรมการนิเทศร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติและการอภิปราย ภาพยนตร์จะช่วยเปิดเผยสถานการณ์การสอนที่เป็นปัญหาเพื่อสร้างจุดสนใจในการอภิปรายกลุ่ม
5. การฟังเทป วิทยุ หรือจานเสียง เป็นกิจกรรมที่ใช้การบันทึกเสียงเสนอความคิดเห็นต่อคนคนหนึ่งหรือหลายคน เพื่อช่วยพัฒนาความเข้าใจหรือทักษะ เช่น ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ทางอ้อม เพื่อให้ครูเข้าใจพฤติกรรมของตนในชั้นเรียน
6. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยในการอบรมให้ความรู้ทางการศึกษาและช่วยพัฒนาวัสดุต่าง ๆ เช่น การจัดแสดงชุดหนังสือใหม่เพื่อให้ครูคุ้นเคยกับวัสดุใหม่และช่วยพัฒนาคุณภาพหนังสือที่เลือกซื้อ
7. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมสังเกตการสอนของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งเพื่อวิเคราะห์การปฏิบัติงานของครูในชั้นเรียน เทคนิคในการสังเกตการสอนคล้ายคลึงกับเทคนิคการสังเกตการสอนและการเยี่ยมชั้นเรียน ในการสังเกตการสอนอาจใช้เครื่องมือบางอย่างเพื่อให้คล่องตัวขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบันทึกเหตุการณ์
8. การสาธิต เป็นการเสนอลำดับเหตุการณ์ที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าต่อคนกลุ่มหนึ่งได้ชม การสาธิตนั้นจะเน้นส่วนที่สำคัญที่สุดและเกิดประสิทธิผลมากที่สุดเมื่อผู้ชมใช้กระบวนการอย่างมีระบบและมีกิจกรรมอื่น ๆ ตามมา เช่น การอภิปราย การฉายวีดีโอเทป

9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เมื่อต้องการข้อมูลรายบุคคล รวบรวมความคิดเห็น ทศนคติ การสัมภาษณ์แบบนี้จะมีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า มีตารางการสัมภาษณ์และการจัดลำดับ รวมทั้งการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ
10. การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง เป็นกิจกรรมแบบกึ่งมีโครงสร้าง อาจใช้หลังการสังเกตการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมแบบนี้มีคุณค่าในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมในชั้นเรียนของคุณ ช่วยลดความวิตกกังวลและความตึงเครียดของคุณภายหลังการสังเกตการสอน
11. การสัมภาษณ์ทางอ้อม เป็นการรับรู้ความคิดเห็นและความรู้สึกของคุณ โดยการอภิปราย การใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ จุดสำคัญของกิจกรรมนี้ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีครูเป็นศูนย์กลางในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาและความสนใจของคุณ
12. การอภิปราย เป็นการปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของคนกลุ่มเล็ก ๆ การอภิปรายจะเป็นการช่วยกระตุ้นการแก้ไขความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ การอภิปรายเมื่อเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ยุ่ยาก ซับซ้อน มักใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น บทบาทสมมติ ภาพยนตร์ การอ่าน การวิจัย การสาธิต และการบรรยาย
13. การอ่าน เป็นกิจกรรมการนิเทศที่ใช้ทั่วไป ควรมีการพัฒนาห้องสมุดวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการอ่านในหมู่ครู มีการพัฒนากิจกรรมการอ่านเพื่อช่วยในการอบรมให้ความรู้ทางการศึกษา
14. การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ เป็นกิจกรรมที่เพิ่มความสำคัญขึ้นเมื่อเกิดความต้องการการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ หรือการจัดทำบัญชีทางการศึกษา ทักษะของการวิเคราะห์ข้อมูล จะทำให้ได้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์
15. การระดมสมอง เป็นกิจกรรมที่ใช้สร้างความคิดพื้นฐาน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการพูดแนะนำในเชิงสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมกลุ่มที่สมาชิกแต่ละคนจะพูด แสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่มี การอภิปราย การวิจารณ์ หรือการวิเคราะห์
16. การบันทึกวีดีโอเทปและการถ่ายภาพ กิจกรรมนี้เป็นการใช้ภาพที่มองเห็นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล การอบรมให้ความรู้ทางการศึกษาหรืองานประชาสัมพันธ์ การใช้วีดีโอเทปมีประโยชน์มาก เมื่อต้องมีการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญซึ่งต้องใช้ข้อมูลทั้งด้านภาพและเสียง
17. การจัดทำเครื่องมือและแบบทดสอบ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบทดสอบ การทดสอบปฏิกิริยา การวัดระดับ และวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้ได้ข้อมูลในสถานการณ์นั้น ๆ

18. การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมของคนกลุ่มเล็ก ซึ่งอภิปรายกันในหัวข้อที่จำเพาะเจาะจง ให้โอกาสผู้ประชุมได้แสดงความคิดเห็นต่อหัวข้อที่ใช้ในการประชุมอย่างเต็มที่
19. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครูได้เห็นการดำเนินงานบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของเขา เช่น การไปเยี่ยมชมโรงเรียนในชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม ไปต่างประเทศ เป็นต้น แต่กิจกรรมนี้ไม่ได้เป็นการไปเยี่ยมชมเพื่อการสังเกตการสอนของโรงเรียนอื่น
20. การเยี่ยมชม เป็นการไปเยี่ยมชมชั้นเรียน และสังเกตการปฏิบัติงานของครู การไปเยี่ยมนี้อาจกระทำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคนกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ กิจกรรมนี้แตกต่างจากการสาธิตที่ต้องมีการเตรียมล่วงหน้าของครูบ้างเล็กน้อย และที่สำคัญที่สุดผู้เยี่ยมชมจะได้เห็นภาพที่ใกล้เคียงของจริงมากที่สุด
21. บทบาทสมมติ บางครั้งเป็นการใช้บทบาทในสังคมมีประโยชน์ในการเรียนรู้และวิเคราะห์ความรู้สึก ในทางการศึกษาได้มีการพัฒนาบทบาทนี้มาจากบทบาทในสังคมและกลายมาเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการปฏิบัติจริง ปัญหาของครูจะได้นำมาเขียนเป็นโครงการโดยใช้บทบาทสมมติ
22. การเขียน แม้กิจกรรมนี้จะใช้กันแพร่หลายในส่วนที่เกี่ยวกับวารสารการนิเทศและการอบรมให้ความรู้ทางการศึกษา กิจกรรมนี้เป็นที่ต้องการในงานนิเทศทุกชนิดเป็นศูนย์กลางของระบบการสื่อสารของโรงเรียน
23. การปฏิบัติตามคำแนะนำ เป็นการจัดกิจกรรมของแต่ละบุคคลหรือคนกลุ่มเล็ก ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการสัมมนาซึ่งเน้นที่การกระทำมากกว่าการพูดในการปฏิบัติงานผู้นิเทศจะใช้เทคนิคนี้แต่ก็ไม่เสมอไป อาจเป็นการดำเนินการของแต่ละคนด้วยการกำหนดกิจกรรมจากเนื้อหาหรือบทความที่ศึกษา

ซารี มณีศรี (2542) ได้แบ่งเทคนิคการนิเทศไว้ 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นกลุ่ม มีวิธีการดังต่อไปนี้
 - 1.1 การจัดตั้งคณะกรรมการ
 - 1.2 การเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ
 - 1.3 การจัดห้องปฏิบัติการหลักสูตร
 - 1.4 การส่งเสริมการอ่าน
 - 1.5 การสาธิตการสอน
 - 1.6 การศึกษานอกสถานที่
 - 1.7 การฟังคำบรรยาย
 - 1.8 การอภิปราย

- 1.9 การจัดห้องสมุดวิชาชีพ
- 1.10 การจัดตั้งองค์กรวิชาชีพและการประชุมวิชาชีพ
- 1.11 การจัดทำหนังสือและคู่มือครู
- 1.12 การประชุมครูและการประชุมผู้บริหาร
- 1.13 การประชุมปฏิบัติการหรือการประชุมกลุ่ม

2. การนิเทศรายบุคคล มีวิธีการดังนี้

2.1 การสังเกตการสอนในชั้นเรียน เป็นเทคนิคที่ใช้มานานและปัจจุบัน

ยังใช้อยู่เสมอ การสังเกตการสอนไม่ได้เป็นการประเมินผลครู เพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารหรือด้านวินัยหากแต่เป็นการปรับปรุงตัวครู ทั้งครูและผู้นิเทศจะต้องเข้าใจความมุ่งหมายของการนิเทศร่วมกันว่า นิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่ใช่เพื่อจับผิด การสังเกตการสอนอาจแจ้งให้ทราบล่วงหน้าหรือไม่แจ้งให้ทราบแล้วแต่การปฏิบัติของแต่ละแห่ง ถ้าเป็นความต้องการของครูอาจเชิญศึกษานิเทศก์ไปเยี่ยมเยียนก็ได้ โดยหน้าที่ของศึกษานิเทศก์แม้ครูจะไม่เชิญก็ต้องไปเยี่ยมเยียนครู หลักการและกระบวนการสังเกตการสอนมีดังนี้

2.1.1 การวางแผนเยี่ยมเยียน ความสำเร็จของการสังเกตการสอนขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์ ควรมีการกำหนดวันและเวลาที่สะดวกล่วงหน้า โดยการปรึกษาหารือกับครู การให้คำแนะนำทางวิชาชีพจะได้ผลดีถ้าหากศึกษานิเทศก์และครูได้ร่วมกันศึกษาถึงปัญหาที่ศึกษานิเทศก์จะไปเยี่ยมเยียนชั้นเรียน หลังจากสังเกตการสอนแล้วร่วมกันแปลข้อมูล และให้ข้อสรุปที่แน่นอน แม้ว่าวิธีนี้จะเป็นวิธีที่ได้ผลมากแต่ก็เป็นเพียงวิธีการหนึ่งไม่ควรใช้มากเกินไป เจตคติของครู การวางแผนการไปเยี่ยม มารยาทของผู้นิเทศ เวลาที่ใช้และอื่น ๆ เป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของการนิเทศ

2.1.2 การดำเนินงานสังเกตการสอน ความสำเร็จในการสังเกตการสอนโดยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างศึกษานิเทศก์ ครู และนักเรียน เวลาเข้าชั้นเรียนควรทักทายครูอย่างเจียม ๆ และนั่งในที่ ๆ สามารถสังเกตการสอนของครูและนักเรียนได้อย่างชัดเจน อย่างนั่งในที่ ๆ จะก่อให้เกิดความสนใจเป็นพิเศษ ถ้าจะออกจากห้องเรียนก่อนควรแจ้งให้ครูทราบล่วงหน้า

2.1.3 กิจกรรมการติดตามผล อาจกระทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การพบปะพูดคุยกับผู้บริหารโรงเรียน การใช้ข้อมูลเดิม การสังเกตพฤติกรรมการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

2.2 การทดลองในห้องเรียน การทดลองจะช่วยให้ครูได้พัฒนาเทคนิควิธีการและวัสดุเพื่อใช้ในการสอนใหม่ ๆ วิธีนี้ช่วยในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนและประสิทธิภาพของครู ครูแต่ละคนมีความปรารถนาที่จะทดลองตามความต้องการของเขาสิ่งที่

พึงตระหนักในข้อนี้ก็คือ การค้นคว้าทดลองวิธีการใหม่ ๆ ที่อาจจะมีประสิทธิภาพดีกว่าวิธีเดิมนี้อาจไม่เป็นอุปสรรคสะกิดกั้นการเรียนรู้ของเด็ก แม้ว่าการทดลองจะประสบความสำเร็จล้มเหลวก็ไม่ควรท้อแท้เสียกำลังใจ ไม่มีการทดลองใด ๆ ประสบความสำเร็จทั้งหมด

2.3 การปรึกษาหารือ การปรึกษาหารือเป็นวิธีการนิเทศครูโดยตรง หลังจากการสังเกตการสอนแล้ว ศึกษานิเทศก์และครูจะได้พบปะปรึกษาหารือช่วยกันดำเนินการแก้ปัญหา บรรยายภาคควรเป็นกันเอง อบอุ่น มีลักษณะเป็นมิตร ศึกษานิเทศก์ไม่ควรอภิปรายสิ่งใด ๆ กับครูต่อหน้าเด็กหรือให้เด็กได้ยินปัญหาใด ๆ สามารถคุยกันได้เมื่อมีการพบปะประชุมกัน พยายามให้ครูได้ใช้ความสามารถในการแก้ปัญหา

2.4 การเยี่ยมชั้นเรียนอื่น การจัดให้ครูมีโอกาสไปเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นโรงเรียนเดียวกันหรือโรงเรียนอื่น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้มีโอกาสสังเกตการสอนในระดับเดียวกันว่าครูคนอื่นประสบปัญหาใดบ้าง เหมือนหรือต่างกัน ครูคนอื่นได้ดำเนินการสอนและแก้ปัญหาอย่างไรเทคนิคการนิเทศนี้อาจทำให้ครูเกิดการเรียนรู้และได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น

2.5 การเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอน การที่ครูรู้จักเลือกแบบและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมกับการสอนนั้นนับเป็นความก้าวหน้าทางวิชาชีพประการหนึ่ง แต่ศึกษานิเทศก์ยังคงมีบทบาทกำหนดมาตรฐานการเลือกวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการสอนสำหรับครูการเลือกวัสดุอุปกรณ์นั้นควรประกอบด้วย การจัดหา อาจจะได้มาด้วยการซื้อ การทำเอง การยืม หรือจากการรับบริจาค การใช้ให้ถูกหลักวิธีและการบำรุงรักษา

2.6 การประเมินผลตนเอง เป็นวิธีที่จะพัฒนาวิชาชีพได้ดีในกรณีที่ครูต้องการประเมินผลการสอนของตนเอง อาจทำได้ด้วยการสังเกตการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมของนักเรียน ใช้แบบสอบถามให้นักเรียนตอบ ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเมื่อเรียนวิชาต่าง ๆ แล้ว

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศที่หลากหลายและกิจกรรมการนิเทศที่ทางโรงเรียนเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการนิเทศ เช่น การบรรยาย การสาธิต การสอน การสังเกตการสอน การบันทึกข้อมูล การประชุมแลกเปลี่ยน ซึ่งผู้นิเทศต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมโดยเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้รับการนิเทศ และสอดคล้องกับขนาดของกลุ่ม

2. การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

2.1 ความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

กระบวนการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูมีกระบวนการนิเทศที่หลากหลายซึ่งใช้ในการตรวจสอบและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนในชั้นเรียน เพื่อจะหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนก็เป็นแนวทางหนึ่ง que พัฒนามาจากกรรณเทศแบบคลลนททช่วยแก้ไขทัศนคตททไม่ดต่อกรรณเทศและให้กรรสนบสนนให้ครุและผู้นเทศได้ร่วมกนในการพัฒนกรรณเทศ การนเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อนดงน

Bernard and Goodyear (1992) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนว่า เป็นการจตุรเตรียมกรรทงนเพื่อประโยชน์ร่วมกน ซึ่งมกรรณเทศหรือกรรให้คำปรทษาแบบกลุ่ม และกรรณเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อนเป็นกรรบวนการททให้ควมสาคัญกบวพททศนททและการให้ข้อมูลย้อนกลับในทงบวท และในขณะเดยวกันกลดควมสาคัญของกรรประเมินล

Benshoff (1994) ได้ให้ควมหมายสรุปลได้ว กรรณเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อนคื กรรจตุรเตรียมกรรทงนเพื่อประโยชน์ร่วมกน โดยใช้กรรณเทศหรือกรรให้คำปรทษาแบบกลุ่มเป็นกรรบวนการททให้ควมสาคัญกบกรรให้ข้อมูลย้อนกลับในทงสร้างสรรคและการวพททศนททในขณะเดยวกันกลดควมสาคัญของกรรประเมินล

Acheson and Gall (1997) ได้ให้ควมหมายสรุปลได้ว กรรณเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อน คื กรรททครุทงนร่วมกบเพื่อนร่วมทงนในการสงเกตและอธิบายชยยควมเพื่อนำผลททได้มำพัฒนกรรณเทศ

University of Arkansas (1999) ได้ให้ควมหมายของกรรณเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อน สรุปลได้ว คื โปรแกรมททรวบรวมแนวทงของกรรปรับปรุงกรรจตุรกรรณเทศเพื่อสนองควมตองกรรของคณครุอจกรรยในทททททททท

University Teaching Services, University of Alberta (2002) ได้กล่าวไว้สรุปลได้ว กรรณเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อน คื กรรนำเสนอบรทกร เพื่อให้ครุอจกรรยทงนร่วมกบเพื่อนร่วมทงนททผ่านการอบรมเพื่อพัฒนกรรณเทศ

The Gwenna Moss Teaching and Learning Center, University of Saskatchewan (n.d.) ได้กล่าวถึงกรรณเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อนว ออกแบบมำเพื่อชวเหลือด้นกรรสอนของครุททสมครุเข้าร่วมกรรณเทศแบบเพื่อนให้คำปรทษาเพื่อน โดยจตุรให้ครุ

ได้รับความรู้ที่เชื่อถือได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เน้นการแก้ไขแต่เป็นลักษณะการทำงานแบบร่วมมือ เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของคุณ

The University of Maine (n.d.) ได้กล่าวถึงความหมายการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อนว่า คือ โปรแกรมที่รับสมัครอาสาสมัครที่ต้องการค้นคว้าหาความรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมงานผ่านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือโดยทำงานเป็นคู่กับเพื่อน และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับในทางสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าและนำไปปรับใช้ได้แก่เพื่อนร่วมงาน โดยเปิดโอกาสให้ทำงานกับเพื่อนร่วมงานที่ชอบพอกันและมีประสบการณ์ในการสอน

วัชรา เล่าเรียนดี (2544) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเป็นกระบวนการที่ครูร่วมกันปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน เป็นกระบวนการแบบ 2 ทาง คือ ต่างให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันเกี่ยวกับการสอนของเพื่อนที่ตนเองสังเกตและมีการอภิปรายร่วมกัน ร่วมมือกันให้คำปรึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของกันและกันในฐานะเพื่อนที่มีความเท่าเทียมกัน

ความหมายที่ได้นำเสนอข้างต้นสามารถนำมาสรุปความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนได้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน หมายถึง การจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างครูที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ โดยจัดเป็นลำดับขั้นตอนในการสังเกตการสอนและจึงมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสอนที่เพื่อนสังเกตได้และร่วมกันอภิปรายเพื่อมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของกันและกัน

2.2 หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ในการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยเน้นการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน โดยมีผู้กล่าวถึงหลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนดังนี้

The Gwenna Moss Teaching and Learning Center, University of Saskatchewan (n.d.) ได้กล่าวถึงหลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน สรุปได้ดังนี้

1. เป็นโปรแกรมที่จัดโดยอาสาสมัครที่มีความต้องการในการยกระดับการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการทำงานร่วมกัน
2. เน้นการทำงานแบบร่วมมือ ไม่เน้นขั้นตอนของการแก้ไข เพื่อพัฒนาทักษะการสอน และค้นหาวิธีการดำเนินการสอนและหาแนวทางการสอนใหม่ ๆ

3. เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้ประเมิน แต่คือครูที่ได้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับการเรียนการสอนของเพื่อนร่วมงาน

4. เพื่อนผู้ให้คำปรึกษามีความต้องการในการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริง

The University of Maine (n.d.) กล่าวไว้สรุปได้ว่า หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีดังนี้

1. เป็นการค้นหาความรู้ร่วมกับเพื่อนภายใต้การทำงานแบบร่วมมือ
2. เน้นการยอมรับและให้เกียรติในการสอนของเพื่อนร่วมงานและไม่เป็นการประเมิน
3. กระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นไปในทางสร้างสรรค์
4. สามารถเลือกคู่เพื่อนที่จะทำงานร่วมกันได้

จากแนวคิดของหลักการการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนสามารถสรุปได้ว่า หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีดังนี้

1. ครูมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. เปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมการนิเทศเลือกหัวข้อที่สนใจในการศึกษาหาความรู้ร่วมกัน
3. การทำงานร่วมกันของเพื่อนครูโดยใช้หลักของการร่วมมือ
4. เปิดโอกาสให้ครูได้วางแผนการสอนและการสังเกตการสอนของเพื่อนร่วมงานโดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันมิใช่การประเมิน
5. มีการอำนวยความสะดวกแหล่งการสืบค้นและอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้การสนับสนุนแก่ครูทั้งด้านเวลา ทรัพยากรและกำลังใจจากผู้บริหาร

2.3 วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ครูได้รับความรู้ความเข้าใจและข้อเสนอแนะที่จะก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการแก่เด็ก โดยมิใช่การตรวจตราหรือเพ่งเล็งที่ตัวครูอย่างในอดีต ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนแตกต่างกันไปตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของแต่ละหน่วยงานดังนี้

Acheson และ Gall (1997) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีดังนี้

1. เพื่อเรียนรู้วิธีการเก็บข้อมูลและเปรียบเทียบกับเพื่อนร่วมงาน

2. เพื่อเรียนรู้วิธีการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน โดยมีบรรยากาศการทำงานที่ทำหายและมีความน่าสนใจ และไม่ทำให้เกิดความบาดหมางใจกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน
3. เพื่อทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการเรียนรู้เทคนิคการสอนที่สังเกตได้ในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลได้เป็นอย่างดี
4. เพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในวิชาชีพเพราะการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานเสมือนสิ่งที่ต้องปฏิบัติและเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองที่สำคัญยิ่ง

University of Arkansas (1999) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ดังนี้

1. เพื่อนำเสนอและให้ข้อมูลที่น่าสนใจในการพัฒนาตนเองของคุณ
2. เพื่อจัดหาผู้ช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นอาจารย์ซึ่งผ่านการอบรมการให้คำปรึกษาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. เพื่อจัดให้ครูมีส่วนร่วมในกลุ่มที่ปรึกษาเพื่อค้นหาหรือสนับสนุนแนวทางการสอนรูปแบบใหม่
4. เพื่อจัดบริการให้คำปรึกษาตัวต่อตัวระหว่างครูกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน

University Teaching Service, University of Alberta (2002) ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ เพื่อทำให้ครูค้นพบแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยไม่เน้นการประเมินตัวครู

The Gwenna Moss Teaching and Learning Center, University of Saskatchewan (n.d.) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเป็นการสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนของคุณในชั้นเรียน
2. เพื่อค้นหาวิธีการการสอนใหม่ที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อปรับปรุงทักษะการสอนและสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

4. เพื่ออภิปรายค้นหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ กับเพื่อนร่วมงาน

จากวัตถุประสงค์การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนข้างต้นสรุปได้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

2. เพื่อให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน
3. เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้

2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

จากการศึกษาขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

The Gwenna Moss Teaching and Learning Center, University of Saskatchewan (n.d.) นำเสนอกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน สรุปได้ดังนี้

1. ริเริ่มโปรแกรม
 2. ตัดสินใจเลือกและกำหนดเวลาในการสังเกต
 3. เลือกด้านของการสอนที่จะทำการสังเกต
 4. เลือกที่ปรึกษาในด้านสาขาวิชา ความเชี่ยวชาญ
- การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีการดำเนินงานดังนี้
1. เจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนการสอนจะจับคู่ครูเข้ากับที่ปรึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับตารางเวลาในการสอน และความต้องการของครู โดยครูและที่ปรึกษาจะอยู่แผนกเดียวกันหรือไม่ก็ได้
 2. ครูและที่ปรึกษาจะพบกันเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับความต้องการของครู และรายละเอียดเฉพาะในการให้คำปรึกษา
 3. ที่ปรึกษาจะเข้าร่วมสังเกตการสอนอย่างน้อยหนึ่งครั้งในการสอนปกติ โดยจะเข้าร่วมสังเกตการสอนและรวบรวมข้อมูลที่เป็นในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 4. หลังจบการสอนที่ปรึกษาอาจเลือกกลุ่มนักเรียนเพื่อสอบถามเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนการสอนในครั้งนั้น เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน
 5. ที่ปรึกษาจะพบครูอีกครั้งเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้
 6. ครูได้รับใบรายงานผลในแต่ละขั้นตอนของการให้คำปรึกษา กระบวนการให้คำปรึกษาและผลที่ได้รับจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ
 7. เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนการสอน สัมรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเพื่อประเมินผลว่าการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนให้ประโยชน์กับครูอย่างไร

University of Arkansas (1999) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อนว่ามีรายละเอียด ดังนี้

โปรแกรมแกรมเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีความเชื่อว่า อาจารย์เรียนรู้ดีที่สุดเมื่อได้เรียนรู้จากอาจารย์คนอื่น ๆ มีการให้ความสนับสนุนและไม่มีบรรยากาศของการประเมิน มีการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

โปรแกรมเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีการให้บริการดังนี้

1. มีการให้ข้อมูลที่น่าสนใจในการพัฒนาตนเอง
2. มีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ผ่านการอบรมการให้คำปรึกษาซึ่งมีความสนใจในการพัฒนาการสอนเป็นผู้ช่วยให้คำปรึกษาในการพัฒนาการสอน
3. มีโอกาสในการเข้าร่วมคณะที่ปรึกษา ซึ่งต้องการค้นหาและสนับสนุนแนวการสอนใหม่ ๆ
4. ได้รับการศึกษาตัวต่อตัวกับเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานกับเพื่อนร่วมงานโดยมีคณะที่ปรึกษา คือ กลุ่มอาจารย์ 3 – 5 คน ที่มีความสนใจในการสอนแบบเดียวกัน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือและมีกระบวนการประเมินที่หลากหลายซึ่งจะรวมเป็นกลุ่มเดียวกันโดยการกำหนดตารางการประชุมกลุ่ม 1- 2 ครั้งต่อเดือน กลุ่มจะร่วมกันค้นหาและกำหนดกลยุทธ์ใหม่ ๆ และรายงานผล

University Teaching Services, University of Alberta (2002) ได้ยกตัวอย่างขั้นตอนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน สรุปได้ดังนี้

1. ครูขอเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. การดำเนินการคัดเลือกเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาแก่ครูที่สมัครทางไปรษณีย์
3. เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาและครูพบกันเพื่ออภิปรายถึงหลักสูตร หัวข้อที่สนใจเป็นพิเศษและกระบวนการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
4. ครูเชิญเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาเข้าสังเกตการสอน มีการจัดทำแบบสอบถามสั้น ๆ สำหรับนักเรียนและเลือกกลุ่มนักเรียนเพื่อสัมภาษณ์ภายหลังเสร็จสิ้นการสอน
5. เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกลุ่มนักเรียนที่เลือกไว้โดยการสุ่ม เพื่อสอบถามความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
6. เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาร่างรายงานตามหัวข้อที่ครูสนใจ การสังเกตการสอนในชั้นเรียน ผลการสอบถามนักเรียน และบันทึกจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน และส่งร่างรายงานฉบับนี้แก่ครู
7. ครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกัน เพื่ออภิปรายและร่างรายงานและกลยุทธ์การพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนที่ค้นพบ

8. การเขียนรายงานครั้งสุดท้ายส่งถึงครู และทำสำเนาเก็บไว้ที่ฝ่ายบริการ การสอนของมหาวิทยาลัย

9. สอบถามข้อมูลครูเกี่ยวกับกระบวนการการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษา เพื่อนโดยใช้แบบสอบถามสั้น ๆ โดยข้อมูลนี้จะใช้แลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อนผู้ให้คำปรึกษา

10. เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาตรวจสอบบันทึกและร่างรายงานทั้งหมดเพื่อความ ชัดเจนถูกต้อง

University of Saskatchewan (n.d.) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ของศูนย์จะจับคู่ที่ปรึกษาและอาจารย์ โดยขึ้นอยู่กับตารางใน การสอน สาขาวิชาและความสนใจของอาจารย์
2. ที่ปรึกษาจะพบกับผู้รับคำปรึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการและรายละเอียดเกี่ยวกับการรับคำปรึกษา
3. ที่ปรึกษาจะเข้าร่วมชั้นเรียนของอาจารย์ผู้รับคำปรึกษา 1 – 2 ครั้ง หรือ มากกว่านั้น โดยอาจารย์ผู้สอนต้องแนะนำที่ปรึกษาให้นักเรียนรู้จัก โดยการเรียนการสอนยังคงเป็น ไปตามปกติ โดยมีที่ปรึกษาเข้าสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล
4. หลังจากเสร็จสิ้นการสอน ที่ปรึกษาอาจเลือกนักเรียนมาเพื่อสัมภาษณ์ถึง ผลที่ได้รับในการสอนครั้งนั้น
5. ที่ปรึกษาและอาจารย์พบกันอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจาก รายละเอียดที่สังเกตได้
6. ผู้รับคำปรึกษาได้รับรายงานในการให้คำปรึกษา โดยกระบวนการและ ผลของการให้คำปรึกษาเป็นความลับ
7. เจ้าหน้าที่ของศูนย์ขอให้อาจารย์ผู้รับคำปรึกษาวิจารณ์เกี่ยวกับ กระบวนการให้คำปรึกษาและประเมินประโยชน์ที่ได้รับ โดยกิจกรรมเป็นการให้คำปรึกษาตัวต่อตัว มีการจัดกิจกรรมพูดคุยกันระหว่างพักกลางวันและการเข้าร่วมเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ

2.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนิเทศภายในที่ให้ผลดีควรมีลักษณะเป็นแบบกัลยาณมิตรกล่าวคือ เป็นการ ช่วยเหลือกันและกันด้วยความเข้าใจและความปรารถนาดีต่อกัน เพื่อการปรับปรุงพัฒนางาน ให้ดีขึ้น มิใช่การนิเทศเพื่อประเมินตัดสินเปรียบเทียบกัน (ทิตินา แชมมณี และคณะ, 2545) การสนทนากับเพื่อนร่วมวิชาชีพ การแบ่งปันประสบการณ์และการแก้ปัญหาาร่วมกัน ล้วนแล้วแต่

ส่งเสริมการร่วมมือพลังของครูในการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กลยุทธ์ และเปรียบเทียบการรับรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้เป็นกลยุทธ์ในการสะท้อนตนเองของครูและการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิด (ศิริเดช สุชีวะ, 2545 : 36) การนิเทศเชิงให้คำปรึกษาจะช่วยให้คุณได้รับข้อมูลความคิดเห็นที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ช่วยให้ครูได้แนวทางในการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธีซึ่งจะช่วยให้คุณสามารถตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาดและรอบคอบมีความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น (นิพนธ์ ไทยพานิช, 2535: 93) โดยมีผู้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนดังนี้

Acheson และ Gall (1997) กล่าวถึงประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ครูมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความรู้ใหม่เกี่ยวกับการสอน และได้รับการยอมรับจากครูผู้สอนด้วยกัน
2. ครูได้เรียนรู้จากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อที่จะแบ่งกลุ่มเพื่อนร่วมงานด้วยวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
3. ครูมีอิสระในการทดลองและทดสอบทฤษฎีการสอนของตน โดยปราศจากความกลัวที่จะคำตัดสินจากผู้ประเมิน

Connelly และ Clandinin (1988 อ้างถึงใน นภเนตร ธรรมบวร, 2546: 334) กล่าวว่าวิธีการที่มีประโยชน์มากวิธีหนึ่งที่ช่วยครูในการวิเคราะห์และประเมินผลตนเอง คือ การเปิดโอกาสให้เพื่อนครูด้วยกันสังเกตการสอนของตนช่วงระยะเวลาหนึ่งในฐานะผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วมในการสังเกตการสอนที่เพื่อนครูด้วยกันมาสังเกตการสอนในชั้นเรียนของตนนั้นมีประโยชน์ไม่เฉพาะแต่กับครูประจำชั้นเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์อย่างมหาศาลต่อผู้สังเกตด้วยกัน โดยผู้สังเกตจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนทั้งของตนเองและของครูประจำชั้น ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนของครูประจำชั้นไปกับการสอนของตน ผู้สังเกตอาจได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คีษานิเทศก์ รวมตลอดถึงนักวิจัยและนักการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ

การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประโยชน์มากในการวิเคราะห์ และประเมินผลตนเองของครูผู้สอน ครูสองคนอาจทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยผลัดกันสังเกตและจัดบันทึกการเรียนการสอนของกันและกัน หลังจากนั้นอาจมีการพูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกัน ซึ่งถ้าครูนำวิธีการดังกล่าวไปปฏิบัติครูจะพบว่า วิธีการนี้ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้นแต่ยังมีประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงานอีกด้วย ครูจะมีโอกาสหยุดคิด พินิจพิจารณาและตระหนักถึงความรู้ในการสอน (นภเนตร ธรรมบวร, 2546)

การสนทนากับเพื่อนร่วมวิชาชีพ การแบ่งปันประสบการณ์และการแก้ปัญหาพร้อมกัน ล้วนแล้วแต่ส่งเสริมการร่วมมือร่วมพลังของครูในการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ กลยุทธ์ และเปรียบเทียบการรับรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้เป็นกลยุทธ์ในการสะท้อนตนเองของครู และการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิด (ศิริเดช สุชีวะ, 2545: 36)

ครูที่สอนเด็กในชั้นที่ผ่านมาก็เป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือครูได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้รู้จักเด็กมาก่อน มีข้อมูลความรู้และประสบการณ์ที่ควรจะได้นำมาถ่ายทอดให้กับครูคนใหม่ ซึ่ง จะเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับ ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และมีความหมายต่อผู้เรียน นอกจากนั้นแล้วเพื่อนครู คนอื่นๆ ก็สามารถที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกันได้ไม่ว่าจะเป็นการทำงานที่มีการปรึกษาหารือ พุดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ต่าง ๆ ที่มี ให้แก่กันและกัน ก็นับเป็นวิธีการปฏิบัติงานที่เอื้อต่องานวิชาการเป็นอย่างมาก หากครู ไม่ต่างคนต่างสอน แต่เป็นเพื่อนในทางวิชาการให้แก่กันและกัน ครูในโรงเรียนนั้นก็จะสามารถ ร่วมกันสร้างสรรค์คุณภาพการศึกษาแก่เยาวชนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2538: 9)

จากประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนข้างต้น สรุปได้ว่าการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถของ ครูในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้ครูได้มีโอกาส ทดลองสอนและแก้ปัญหาร่วมกัน ลดความหวาดกลัว และอคติที่มีต่อการนิเทศแบบเดิม

3 การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตาม ศักยภาพแห่งตน ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งจึงพยายามจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาด้านร่างกาย พัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ และสุนทรียศาสตร์ รวมถึงพัฒนาการ สติปัญญาและภาษา ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยดังนี้

เยวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนการสอน ปฐมวัยว่า หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุแรกเกิด จนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษา ในระดับดังกล่าว จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพ และการพัฒนาทางสมอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้มี

ชื่อเรียกต่างกันไปหลายชื่อ ซึ่งแต่ละโปรแกรมก็มีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่าง ๆ กัน

นภเนตร ธรรมบวร (2546) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพัฒนาการในเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ขวบ หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในที่นี้รวมถึงการจัดการศึกษาทั้งแบบเป็นทางการ และการจัดการศึกษาแบบไม่เป็นทางการด้วยเพราะการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยดังกล่าวคือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ในอนาคต

จากความหมายของการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนปฐมวัยนั้น คือ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 8 ขวบ หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และมีลักษณะพิเศษกว่าการศึกษาแบบอื่น ๆ ในแง่ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต จึงมีการจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบต่าง ๆ เพื่อวางรากฐานการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

3.2 ปรัชญาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

คือ...การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2546: 3)

3.3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

3.4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
 2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
 3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
 4. มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม
 5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
 6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
 7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
 8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- ในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
 11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3.5 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ทักษะ

คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางในการจัดประสบการณ์

ประสบการณ์ของเด็ก ๆ เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ผ่านการเล่น ลงมือปฏิบัติ การสะสมความรู้ ความสามารถ และความรู้สึกร่างกายต่าง ๆ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวทางในการจัดประสบการณ์ ดังนี้

2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการคือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ

2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและทำให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

3.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

3.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ให้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที

3.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง โดยจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

3.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยระต่าง ๆ จึงควรจัด

กิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3.2.3 การพัฒนาอารมณ์จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่น ให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

3.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เช่น เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

3.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

3.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของ

สิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

4. การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

- 4.1 ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
- 4.2 ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
- 4.3 สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

4.4 ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกลงมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4.5 ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

4. การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างกว้างขวาง โดยใช้หลักในการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับครูโดยให้เด็กทำกิจกรรมที่มีการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และสรุปบททวน เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่เด็กได้เล่น สัมผัส ลงมือกระทำด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543) ซึ่งมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญหลายท่าน ดังนี้

Roger (1969) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนแต่ละคนมีคุณค่าสมควรได้รับการเชื่อถือไว้วางใจ แนวทางนี้จึงเป็นแนวทางที่จะผลักดันผู้เรียนไปสู่การบรรลุศักยภาพของตน โดยส่งเสริมความคิดของผู้เรียน

Arizona State University (2000) ได้เสนอความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญว่า คือ การที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้เริ่มด้วยการสร้างความเข้าใจในสภาพแวดล้อมพื้นฐานของผู้เรียน จากนั้นผู้สอนจะต้องประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน ด้วยการสอนวิธีนี้ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ ผู้สอนถูกกำหนดให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดนี้มีความยืดหยุ่นโดยยึดตามความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการใช้อย่างหลากหลายวิธีสอนซึ่งเกิดได้ทุกเวลาและสถานที่

Teaching Effectiveness Program, Academic Learning Services, University of Oregon (2002) ได้ให้คำอธิบายไว้ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคลในด้านประวัติความเป็นมา ประสบการณ์ แนวคิด พรสวรรค์ ความสนใจ ความสามารถและความต้องการที่จะเรียนรู้ แหล่งในการหาความรู้ที่ดีที่สุดเกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับวิธีการสอน ซึ่งจะส่งผลอย่างมากต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายในการเรียนรู้

University of the Sciences in Philadelphia (2004) ได้เสนอไว้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับผิดชอบการเรียนรู้อของตนเอง

ชนาธิป พรกุล (2544) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญว่า คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลองและการสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจึงหมายถึง การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวถึง ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้ คือ การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแนวการจัดการ

การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการทางปัญญาและกระบวนการทางสังคมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ให้มีความหลากหลาย ทั้งวิธีสอนและแหล่งความรู้ทำให้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พัฒนาพหุปัญญา รวมทั้งเน้นวิธีการวัดผลอย่างหลากหลาย

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชณีย์ เซาว์ดำรงค์ (2545) ได้สรุปความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้ ทำกิจกรรมและปฏิบัติจริง จนค้นพบข้อความรู้และวิธีการปฏิบัติด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ทิตินา แชมมณี และคณะ (2545) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง ลักษณะ สภาพของการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และเป็นผู้ใช้เวลาของการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่หรือกล่าวอีกหนึ่งได้ว่า ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าครู

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545) ได้กล่าวถึง ความหมายของการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญสรุปได้ว่า คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้จนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ได้กล่าวถึง ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง การดำเนินงานใด ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นที่ประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้จึงควรเป็นไปโดยคำนึงถึงประโยชน์หรือการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ซึ่งรูปแบบวิธีการหรือเทคนิคที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องออกแบบหรือเลือกสรรมาโดยคำนึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นหลัก โดยครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และพิจารณาว่าสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุสิ่งที่ต้องการได้

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้โอกาสผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยจัดให้มีความสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของ

ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยครูเป็นผู้รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกและผลักดันให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพภายใต้การรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน

4.2 หลักการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญอาจไม่ใช่คำตอบเดียวสำหรับครู อาจจะมีวิธีการอื่นอีกหลากหลายวิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป แต่วิธีการที่ผู้เรียนเป็นสำคัญคือวิธีการหนึ่งที่มีคุณค่าที่ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของตน โดยมีหลักการในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญดังที่นักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) กล่าวว่า หลักการพื้นฐานของแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน
2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้
3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน

การสอน

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน
5. ครูคือผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้
6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม
7. การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน

พร้อมกันไป

บุรุษย์ ศิริมหาสาคร (2545) ได้กล่าวถึง หลักการของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้

1. การเรียนรู้ต้องเริ่มต้นที่ตนเอง
2. การเรียนรู้ต้องควบคู่การปฏิบัติ
3. การเรียนรู้ต้องควบคู่ความสนุกสนาน

สาโรช โศภีรักษ์ (2546) ได้กล่าวถึงหลักการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. สิ่ง que ผู้เรียนจะได้ต้องเหมาะสมกับความต้องการของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. สิ่ง que ผู้เรียนจะได้ต้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

อนาคต

อนาคต

3. สิ่ง que ผู้เรียนจะได้อัดองเหมาะกัศศีลธรรม
4. วิธีการสอนจะได้อัดองเหมาะกัศธรรมชาติ อย่าฝืนใจตนเองและผู้เรียน
5. ได้อัดองค่านึงถึงความสามารถในการสอนของผู้สอน
6. ได้อัดองค่านึงถึงจังหวะของอารมณ์ที่จะสอนทั้งผู้เรียนและผู้สอน
7. ได้อัดองค่านึงถึงความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
8. หมั่นตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้และลักษณะการเรียนรู้

ลำลี รัชสุทธิ (ม.ป.ป.) กล่าวถึง แนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้สอนเข้าใจผู้เรียน วิเคราะห์ผู้เรียนอย่างรอบด้านด้วยการวิจัยผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ครูคือผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งเรียนรู้ชนิดหนึ่งของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียน ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยค่านึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยโดยค่านึงถึงเรื่องที่จะเรียน ประสบการณ์เดิมและความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นสิ่งที่จะสอนและวิธีการสอนจึงควรได้รับการเอาใจได้อ่างพิถีพิถันจากผู้สอน
4. การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จหากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานจากการเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ เผชิญกับประเด็นที่ท้าทายและได้ชื่นชมกับผลผลิตของตนเองและเพื่อน
5. ความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างเรียน การเป็นกัลยาณมิตรระหว่างผู้เรียนด้วยกันและครูจะช่วยเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นความคิด สติปัญญา ความรับผิดชอบ ตลอดจนร่างกายก็จะพัฒนาไปอย่างได้สัดส่วน เพราะผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมท่ามกลางเพื่อนและครูที่ดี
6. ผู้อำนวยความสะดวกและแหล่งเรียนรู้ คือ ครู ความสำคัญของครู คือ การเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน เข้าใจผู้เรียน วิเคราะห์ผู้เรียน เต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้เรียน โอบอ้อมอารี เมตตา กรุณาผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระและเป็นกันเอง
7. ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เรียนรู้ตนเองมากขึ้นมีความมั่นใจในตนเองและอาศัยตนเองได้อย่างมั่นใจ

Center for Teaching, Ferris State University (n.d.) ได้ระบุหลักการ 5 ประการของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. ความสมดุลของการใช้อำนาจในห้องเรียน

ห้องเรียนคือ ที่ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้ทดลองปฏิบัติตามทฤษฎีและความเชื่อที่ครูมีอยู่ ห้องเรียนเปรียบเสมือนสถานที่จำลองโลกแห่งความเป็นจริง นักเรียนต้องการเข้าใจว่าจะเรียนอย่างไรกับเพื่อน จากนั้นก็ลงมือปฏิบัติและร่วมเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. หน้าที่ของเนื้อหา

แนวคิดในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญมากกว่าการรับความรู้เพียงอย่างเดียว จากการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ ครูไม่ควรบอกความรู้แก่นักเรียนแต่ควรให้เป็นผู้สร้างความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง การเรียนรู้มักเกิดขึ้นในบริบทของสังคม รูปแบบของการจัดห้องเรียนเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างคำถามและก่อให้เกิดสมมติฐานด้วยตนเอง

3. บทบาทของผู้สอน

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจดจำและเรียนรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ ทักษะและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การปฏิบัติตัวของคุณมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทของครูคือการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งแตกต่างจากบทบาทเดิม ๆ ที่ครูส่วนมากมักปฏิบัติ

4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้

ทักษะในการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนอีกทั้งต้องการความเป็นอิสระ ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองผ่านตัวอย่างและการบอกเนื้อหา ผู้เรียนควรเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูต้องสามารถผลักดันนักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนต้องการเป็น

5. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือการประเมินสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้โดยการประเมินหรือการทดสอบ การประเมินของครูควรมุ่งวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ เรื่องที่เรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้นั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่นักเรียนเลือก ผู้เรียนได้รับการประเมินโดยการประเมินภาคปฏิบัติจะได้ผลที่ชัดเจนที่สุด การให้เกรดนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการในฐานะผู้เรียนที่ได้รับจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

จากหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญข้างต้น สามารถสรุป ได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
2. การจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเป็นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
3. ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน
4. กระบวนการเรียนรู้ต้องเป็นไปอย่างอบอุ่น ครูคอยให้ความสะดวก และมีความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยครูส่งเสริมช่วยเหลือให้การเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.3 ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนสามารถใช้วิธีการใด ๆ ก็ได้ที่เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน อาจใช้วิธีสอนใดวิธีหนึ่ง หรือหลาย ๆ วิธีในการสอนแต่ละครั้ง โดยมีตัวบ่งชี้ในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้คือ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กำหนดแนวทางการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานที่ 6 ซึ่งกล่าวไว้สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณภาพและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

9. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน

4.4 บทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัจจุบันครูมีภาระหนักต้องรับผิดชอบในการสั่งสอนและอบรมนักเรียนซึ่งมีจำนวนมากในแต่ละห้องเรียน ผู้เรียนแต่ละคนล้วนมีความแตกต่างในฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมของชุมชนที่อยู่อาศัย ลักษณะอาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง รวมทั้งวุฒิภาวะ การรับรู้ของผู้เรียนที่ไม่เท่ากัน ต่างมาร่วมเรียนรู้ ผีก่อดำปฏิบัติตามกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ใกล้ชิดนักเรียน ทราบถึงพฤติกรรมและความเจริญงอกงามของนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยมีผู้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

Fennimore (1995) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. สามารถตัดสินใจในการเลือกใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น ทฤษฎีความร่วมมือ ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ ทฤษฎีการพัฒนาคิด และทฤษฎีการเจริญเติบโตทางปัญญา
2. รู้วิธีการว่านักเรียนเรียนรู้ได้อย่างไร
3. เตรียมการสอนด้วยการวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสม
4. เข้าใจจิตใจนักเรียนเป็นอย่างดี
5. มีการสื่อสารเป้าหมายการเรียนรู้กับนักเรียนและผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี
6. ให้ความสำคัญและมีความเข้าใจอย่างทอ่งแท้ต่อการประเมินผล

กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน

7. ให้นักเรียนทราบความหมายของการประเมินผลและมีข้อมูลใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินนักเรียนเพื่อจะได้เลือกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ว่า บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น นอกจากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกทักษะจากกระบวนการกลุ่ม และสถานการณ์ที่หลากหลาย ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้เจริญเต็มที่แล้ว จะต้องมึปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องเป็นผู้กระตุ้น รับผิดชอบ วินิจฉัยผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้เป็นนักจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยบทบาทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1. การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องสื่อสารกับผู้เรียนตลอดเวลาเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน คอยช่วยเหลือสนับสนุนในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการและสนใจจะเรียนรู้อาจต้องมีความอดทนใส่ใจในสิ่งที่ผู้เรียนพูด และต้องหมั่นพัฒนาตนให้มีการฟังอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. ความจริงใจ ความรัก และความหวังดีกับผู้เรียนโดยความบริสุทธิ์ใจ ผู้สอนต้องมีความตระหนักถึงความสำคัญในวิชาชีพครู มีเจตคติที่ดีต่อการสอนและผู้เรียน
3. ความเข้าใจ ผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียน คอยสนับสนุนและให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้
4. การยอมรับ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจผู้เรียนและยอมรับผู้เรียนในฐานะบุคคล มีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน มองผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณค่าให้ความสนใจ คิดว่าผู้เรียน คือ เพื่อน บุตร ญาติพี่น้อง มีความเอื้ออาทรต่อกัน
5. ความฉลาดมีปฏิภาณไหวพริบ ผู้สอนที่มีความคิดและพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์จะต้องใช้ความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์ของความจริงที่ปรากฏ เพื่อที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีความสำเร็จ
6. ทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็น ภาษาพูดและภาษากายหรือภาษาท่าทาง การมีความรู้สึกที่ไวรับรู้ต่อความหมายหรือเนื้อหาโดยนัยที่ซ่อนอยู่ในคำพูด

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2541) กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการชี้แนะชี้แนะประเด็นต่าง ๆ และที่สำคัญการส่งเสริมกระบวนการสอนเชิงสร้างสรรค์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการผลิตผลงาน ต้องเปลี่ยนการสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญครูจะต้องรู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ความรู้ต่าง ๆ อย่างจริงจังและเต็มที่

ไสว พักขาว (2542) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสะท้อนพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
2. ใช้ทักษะกระบวนการ คือ กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง ลงมือคิดปฏิบัติ สรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ทั้งสมาชิกในกลุ่มและสมาชิกระหว่างกลุ่มและปฏิสัมพันธ์กับครู

4. สร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

5. มีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง

6. พัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ชีวิตประจำวัน

7. เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก

วัฒนาพร ระวังบุทกซ์ (2542) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การศึกษา และวิเคราะห์เรื่องที่จะสอน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล

1.3 การจัดทำแผนการสอน

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล

2. บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง

2.3 การเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ

2.5 การเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ

2.6 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร

3. บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่
 ชนาธิป พรกุล (2544) กล่าวไว้สรุปได้ว่า บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ บทบาทใหม่ ได้แก่ผู้อำนวยความสะดวกดังนี้

1. เป็นผู้จัดระบบการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตรตลอดจนการวางแผนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือก ผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน วัดผลและประเมินผล รวมไปถึงการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียนด้วย

2. เป็นผู้จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์ แสงสว่าง ระบบเสียง ให้ผู้เรียนรู้สึกสบายและอยากเรียน ส่วนด้าน

จิตวิทยา ได้แก่ การจัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ส่งเสริมการกล้าคิด กล้าทำ กล้าริเริ่ม ให้โอกาสผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จทุกคน

3. เป็นผู้ชี้แนะหรือแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้โดยการสังเกต สำรวจ ทดลอง วิเคราะห์จนพบคำตอบ ซึ่งเป็นวิธีการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
4. เป็นผู้นำเสนอในเรื่องที่มีความซับซ้อนซึ่งผู้เรียนอาจประสบปัญหา ถ้าจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยและไม่เคยมีความรู้มาก่อน ครูพิจารณาแล้วว่าควรเป็นผู้นำเสนอเรื่องนั้นด้วยตนเอง
5. เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อพร้อมที่จะเข้าใจ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน หรือแก้ไขบางอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น
6. เป็นผู้เสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ครูต้องการ และเป็นการย้าให้ผู้เรียนมั่นใจในการกระทำของตนเองจะได้พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ครูควรเลือกโอกาสในการเสริมแรงให้เหมาะสม

7. เป็นผู้ถามคำถาม การถามเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูสามารถใช้พัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน คำถามที่ใช้จึงควรหลากหลาย และใช้ความคิดระดับสูงในการตอบ

8. เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้เรียนเมื่อลงมือปฏิบัติสิ่งใดย่อมต้องการทราบผลการกระทำของตน ครูจึงควรบอกผลการกระทำแก่ผู้เรียนโดยเร็วเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจหรือแก้ไขบกพร่องได้ทันทั่วทั้งที่ ครูควรมีวิธีให้ข้อมูลย้อนกลับที่ส่งเสริมการเรียนรู้

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1. บทบาทครูในด้านการอำนวยความสะดวก คือ ครูแสดงพฤติกรรมเพื่อทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนง่ายขึ้น ในด้านการจัดกิจกรรมประสบการณ์และการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ โดยวางแผนกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

2. บทบาทครูในด้านการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ ครูแสดงพฤติกรรมการดูแลให้คำแนะนำ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและความเป็นไปในห้องเรียน พร้อมทั้งจะส่งเสริม สนับสนุนและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือร้องขอ รวมทั้งประเมินพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การเป็นผู้เสริมแรง คือ ครูแสดงพฤติกรรมในการผลักดันและกระตุ้นผู้เรียน ต้องการทำค้นคว้าด้วยความสนใจ ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าความสามารถและความถนัดของตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อน ๆ ด้วยตนเอง

4.5 ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญระดับอนุบาล

การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญระดับอนุบาลนั้นมีความแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอื่น ๆ คือ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น ซึ่งเน้นเด็กเป็นสำคัญ ดังที่ หน่วยงานศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายในการจัดกิจกรรมประจำวันตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งสะท้อนพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ดังนี้

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญระดับอนุบาลนี้เป็นแนวทาง ทิศทาง วิธีการจัดประสบการณ์ ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมประจำวัน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมที่มุ่งพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาการมอง จิตใจ และปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม พัฒนาสังคมนิสัย พัฒนาการคิด พัฒนาภาษา และกิจกรรมส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่

เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ หลักสูตรจึงแนะนำให้จัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระ กลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม และเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี รายละเอียดของการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเป็นดังนี้

1.1 การเล่นอิสระกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มุ่งพัฒนา ด้านกล้ามเนื้อใหญ่แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการฝึกให้เด็กได้คิด ตัดสินใจเลือกโดยอิสระด้วย ตัวของเด็กเอง เด็กจะเป็นผู้เลือกที่จะเล่นเอง ทั้งวิธีการเล่น วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ สถานที่ที่จะเล่น เวลาที่จะเล่น ครูไม่ต้องกำหนดกฎ กติกา วิธีการในการเล่นลักษณะนี้ให้กับเด็ก แต่จะต้องพิจารณา การเล่นว่าจะต้องไม่เกิดอันตรายต่อเด็ก เด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามใจชอบ มีอิสระในการคิด สร้างสรรค์ มีการแสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตาม สร้างข้อตกลงร่วมกันของเด็กเอง ขณะที่เด็กเล่นครูต้อง คอยให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ อาจจะร่วมเล่นกับเด็กเมื่อเด็กร้องขอ เสริมแรงและสังเกต พร้อมบันทึกพฤติกรรมในการเล่น โดยเฉพาะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการยืน เดิน วิ่ง กระโดด

การโยน การรับ การขว้าง การเตะ ความสนใจในการเล่น พฤติกรรมการเล่น การคิดออกแบบวิธีการเล่นด้วยตนเอง และการปรับตัวในการเล่นร่วมกับผู้อื่น

1.2 การเล่นเครื่องเล่นสนาม เป็นกิจกรรมการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง มีโอกาสลงมือปฏิบัติและกระทำกับอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามได้อย่างอิสระ เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการทรงตัว การโหน การโยกไกว การปีนขึ้นและไต่ลง การเล่นเครื่องเล่นสนามอาจจะไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวชัดเจน แต่ควรมีการแนะนำวิธีการเล่นที่ปลอดภัย เด็กต้องเอาชนะความสามารถของตนเอง คิดวิเคราะห์การเล่นให้ตนเองปลอดภัยจากอุบัติเหตุ การเล่นเครื่องเล่นสนามจะทำให้เด็กมีโอกาสพัฒนาพัฒนาการหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และยังมีโอกาสได้ฝึกทักษะการสังเกต การรู้จักแก้ปัญหาจากการเล่น ในการเล่นเครื่องเล่นสนามครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกัน ก่อนที่จะลงไปเล่นเครื่องเล่นสนามครูต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นสนามให้อยู่สภาพพร้อมให้เด็กเล่นอย่างปลอดภัย สาธิต อธิบายวิธีการหรือกติกาในการเล่นเครื่องเล่นบางอย่างที่มีวิธีการเล่นเฉพาะ ในขณะที่เด็กเล่นครูคอยสังเกตการเล่นของเด็กอยู่ใกล้ ๆ ไม่รบกวนการเล่น หลังจากเลิกเล่นควรให้เด็กได้พักผ่อน ไม่ควรรับประทานอาหารหรือดื่มนมทันที เพราะอาจทำให้เด็กอาเจียน จุกแน่น

1.3 การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้มีโอกาสได้ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในการเคลื่อนไหว เช่น เดิน วิ่ง กระโดด ยืนในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเอง กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายควรเริ่มจากเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ ตามความคิดของเด็กเอง มีทั้งการเคลื่อนไหวอยู่กับที่และเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง ทั้งที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือทั้งกลุ่มใหญ่ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเคลื่อนไหว และวัสดุอุปกรณ์ที่ให้จังหวะควรเป็นสิ่งของที่อยู่กับที่ใกล้ตัวเด็ก เศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษผ้า ท่อนไม้ บรรยากาศควรเป็นไปอย่างอิสระผ่อนคลาย ให้ความรู้สึกที่อบอุ่นเป็นกันเอง เพลิดเพลิน รู้สึกสบาย ๆ สนุกสนาน เด็กคนใดที่ยังไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมครูก็ต้องบังคับ ควรให้เวลาให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ภายหลังจากการเล่นออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายแล้วต้องให้เด็กพักผ่อนโดยอาจให้นอนเล่นบนพรมหอน พรมสนามหญ้า นั่งพักผ่อน ๆ เปิดจังหวะช้า ๆ เบา ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน ส่วนการประเมินพัฒนาการเด็กในด้านนี้ ในระหว่างที่เคลื่อนไหวอยู่ครูควรสังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไม่ว่าจะเป็น การยืน การเดิน การกระโดด และการเคลื่อนไหวที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งสังเกตการออกแบบ

ท่าทาง การทำท่าทางแปลกใหม่ไม่ซ้ำกัน การทำท่าทางตามคำสั่งข้อตกลง การแสดงออกและความสนใจในการร่วมทำกิจกรรมของเด็ก

2. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก

2.1 การเล่นเกมเล่นสัมผัส เป็นการที่เด็กใช้ประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย สัมผัส รับรู้ มีปฏิสัมพันธ์ กับวัตถุสิ่งของที่เป็นเครื่องเล่นชนิดต่าง ๆ เครื่องเล่นสัมผัส คือ สิ่งที่ถูกจัดทำขึ้นหรือจัดหามาเพื่อให้เด็กได้เล่น ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตัวอย่างเครื่องเล่นสัมผัสแบบต่าง ๆ เป็นดังนี้

เครื่องเล่นสัมผัสที่รับรู้ทางตา ได้แก่ เครื่องเล่นสัมผัสเพื่อการเรียนรู้เรื่องมิติ รูปร่าง เช่น กล้องไม้ทรวงกระบอก ประกอบด้วยแท่นไม้และแท่งไม้รูปทรวงกระบอกขนาดและความยาวต่างกัน ที่เด็กสามารถถอดและสวมเข้ารอยเจาะได้

แท่งไม้สำหรับจัดเรียงลำดับ เช่น หอคอยสีชมพู ประกอบด้วย ลูกบาศก์สีชมพู จำนวน 10 ก้อน ขนาดลดหลั่นกันตั้งแต่ 1 ลูกบาศก์เซนติเมตร ถึง 10 ลูกบาศก์เซนติเมตร

บันไดกว้าง ประกอบด้วย แท่งไม้ขนาดต่าง ๆ กัน ที่นำมาเรียงเป็นขั้นบันไดได้ จำนวน 10 แท่ง

กล้องสี ประกอบด้วยแผ่นไม้สีต่าง ๆ และแผ่นไม้จำแนกลำดับสีจากลงไปสีอ่อน

เครื่องเล่นสัมผัสทางหู ได้แก่ เครื่องเล่นที่ใช้สำหรับการเรียนรู้เรื่อง การฟังเสียง การจำแนกเสียง ประกอบด้วย กระบอกเนียนเรียบ ภายในประกอบด้วยวัสดุต่างกัน มี 6 เสียง จำนวน 2 ชุด สำหรับให้เด็ก เขย่า ฟังเสียงและจำแนกเสียง

เครื่องเล่นสัมผัสทางกาย ได้แก่ เครื่องเล่นที่ใช้การสัมผัสแตะ จับ เพื่อจำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึก เช่น กระดานหยาบ/เรียบ ประกอบด้วยแผ่นไม้ผืนกระดาษทรายเบอร์ต่าง ๆ กล้องรูปทรวงเรขาคณิต มี 1 รูปทรวงสำหรับให้เด็กสังเกตและบรรจุลงกรอบที่มีรูปทรวงเดียวกัน แผ่นไม้ เรียงน้ำหนักจากเบาไปหนัก ประกอบด้วย แผ่นไม้ 3 คู่ แต่ละคู่น้ำหนักต่างกัน สัมผัสอุณหภูมิ ประกอบด้วย ขวดอุณหภูมิ ใส่น้ำอุ่น น้ำเย็น น้ำแข็ง อย่างละคู่ ให้เด็กใช้ ฝึกสัมผัสเปรียบเทียบ (เครื่องเล่นชนิดนี้ควรดูแลเด็กในการเล่น ป้องกันไม่ให้เกิดอันตราย) แผ่นอุณหภูมิ ประกอบด้วยแผ่นวัสดุที่ให้ความร้อนต่างกัน จำนวน 4 คู่ ได้แก่ ไม้ 1 คู่ เหล็ก 1 คู่ หินอ่อน 1 คู่ สึกหลาด 1 คู่ ใช้สำหรับการสัมผัสเปรียบเทียบอุณหภูมิของวัสดุที่ต่างกัน เครื่องเล่นสัมผัสกลิ่น ได้แก่ เครื่องเล่นที่ใช้สำหรับการเรียนรู้เรื่องกลิ่น ประกอบด้วยขวดบรรจุกลิ่นต่าง ๆ 1 ชุด (12 ขวด) ใช้สำหรับการทดสอบและเปรียบเทียบกลิ่น ภายในบรรจุสิ่งที่มีกลิ่นต่างกัน ที่ไม่เป็น

อันตรายต่อเด็ก เช่น เปลือกส้ม กาแฟ น้ำหอมกลิ่นต่าง ๆ กัน พืช ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ฯลฯ (ครูควรระมัดระวังในการจัดหาเครื่องเล่นชนิดนี้ และควรดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เพื่อความปลอดภัย)

การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส เด็กสามารถเล่นได้ในวิธีเล่นที่หลากหลาย โดยปกติเด็กมักจะเล่นเครื่องเล่นสัมผัสตามลำพัง แต่บางครั้งก็จะเล่นไปพร้อม ๆ กับคนอื่น เช่น เมื่อเห็นเด็กอื่นเรียงลำดับความยาวแท่งไม้ เด็กอีกคนอาจเข้ามาร่วมเลือกหยิบแท่งไม้อีกอันมาเล่นด้วย หรือในขณะที่เด็กคนหนึ่งกำลังเรียงลำดับกล่องเชย้าเพื่อฟังเสียงว่ากล่องไหนเสียงดังกว่า เด็กอีกคนก็เข้ามาช่วยฟัง และช่วยกันเรียงลำดับกล่องเสียง ส่วนแนวทางการจัดประสบการณ์การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส ครูจะเป็นผู้จัดเตรียมเครื่องเล่นตามคุณลักษณะที่ต้องการฝึก สภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมเครื่องเล่นสัมผัสควรเหมาะสมกับพื้นที่ของห้องของแต่ละโรงเรียน ควรจัดวางเครื่องเล่นไว้บนชั้นที่มีความสูงพอเหมาะกับตัวเด็กที่จะสามารถหยิบไปเล่น และนำเข้าไปเก็บได้ด้วยตัวเองโดยง่าย จัดโต๊ะหรือพื้นที่ราบให้เล่นโดยไม่ควรมีสิ่งอื่นใดวางอยู่ เมื่อเด็กต้องการเล่น เด็กก็จะเลือกหยิบเครื่องเล่นมาคราวละ 1 ชุด มาเล่นในที่ที่จัดไว้ ครูควรอธิบายวิธีเล่นในครั้งแรก หลังจากนั้นเด็กจะเป็นผู้เลือกเข้ามาเล่นเอง ควรเน้นกับเด็กว่าการเล่นที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ หมายความว่าสามารถได้นำเครื่องเล่นเก็บเข้าที่เรียบร้อยแล้ว ในขณะที่เด็กเล่นครูควรสังเกตและจดบันทึกข้อมูลพฤติกรรมการเล่นของเด็ก โดยเฉพาะในส่วนของกล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา การหยิบ การจับ การวาง การตัด การเชย้า นอกจากนั้นควรให้กำลังใจ ให้เด็กลองทำ ชวนเด็กคุยชวนเด็กคิดรับฟังคำตอบของเด็กอย่างให้เกียรติ เปิดโอกาสให้เด็กเล่าถึงสิ่งที่เด็กกำลังเล่น รับฟังเด็กอย่างตั้งใจ

2.2 การเล่นเกมต่อภาพ เกมต่อภาพเป็นเกมเพื่อการศึกษา ลักษณะ

เป็นภาพบนแผ่นกระดาษแข็งหรือไม้อัดบางมีขนาดเหมาะกับการหยิบ การจับ การวาง เป็นภาพที่เหมาะสมตามวัย เกมต่อภาพมีหลายรูปแบบ อาจทำเป็นภาพที่สมบูรณ์แล้วตัดออกเป็นชิ้น ๆ เพื่อให้เด็กนำมาต่อกันเป็นภาพที่สมบูรณ์ บางทีเรียกว่าภาพตัดต่อ บางทีทำเป็นรูปภาพเดี่ยวแต่แบ่งเป็นหลาย ๆ ชิ้น มีลักษณะของภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเล่น เช่น เรียงลำดับขนาด เวลา น้ำหนัก หรือจับคู่เหมือนกัน ต่างกัน บางทีทำเป็นแผงแยกกันเป็นขนาดจากเล็กไปหาใหญ่ แล้วแต่จะออกแบบเพื่อให้เด็กเพลิดเพลินในการเล่น การเล่นเกมต่อภาพมุ่งเน้นให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ครูและผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งตัวเด็กเอง อาจมีส่วนร่วมในการผลิต การใช้ และการซ่อมแซม การเล่นเกมต่อภาพ มุ่งให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ในการหยิบ จับ วาง ต่о เรียง และยังสามารถฝึกการจำแนกประเภท ฝึกการคิด เปรียบเทียบ ตัดสินใจและให้คำตอบ เรียนรู้คำศัพท์ และพัฒนาภาษาไปพร้อม ๆ กัน การต่อเรียงภาพเป็นเรื่องราว จากภาพที่ 1 – 2 – 3 – 4 เมื่อต่อแล้ว เป็นเรื่องราวที่เด็กได้สามารถเข้าใจเรื่องได้ตลอด การเล่นอย่างนี้นำมาสู่การพัฒนาความพร้อมที่จะนำไปสู่

สัญลักษณ์ รูปเสียง พยัญชนะ และคำศัพท์ง่าย ๆ เช่น ภาพที่ 1 แม่ไก่นอนฟักไข่ ภาพที่ 2 ไข่ไก่ ภาพที่ 3 ตัวไก่ ออกจากไข่ ภาพที่ 4 ตัวไก่เจียบบดิน เด็กอาจลำดับเหตุการณ์ไม่ถูกว่าภาพไหน ควรจะเป็นภาพลำดับเรื่องก่อนหลัง ในระยะแรก ๆ แต่เมื่อสังเกตไปที่ละภาพ และจากการสนทนา ตั้งคำถามจากครูแล้วในที่สุดก็สามารถเรียงภาพลำดับเรื่องได้ ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กคอยกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหา

2.3 การฝึกช่วยเหลือตัวเองในการแต่งกาย คือ การฝึกให้เด็กรู้หน้าที่ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเกี่ยวกับการสวม – ถอดเสื้อผ้า ทาแป้ง หวีผม ไล่-ถอดถุงเท้า รองเท้า ด้วยตนเอง และรู้จักเลือกแต่งกายให้เหมาะสมกับสถานที่ โอกาส และฤดูกาล โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กเลือก เสื้อ กระโปรง กางเกง รองเท้า ถุงเท้าเอง จากนั้นให้เด็กแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เด็กเลือก กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะเป็นการฝึกให้เด็กได้ฝึกช่วยเหลือตัวเองในการแต่งกายแล้ว ยังเป็นการทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา และเป็นกิจกรรมที่ครูสามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้ตลอด จะพบว่าเด็กรู้จักการจับคู่เสื้อผ้าที่เข้าชุดกัน ได้มีโอกาสคิดตัดสินใจ มีความรับผิดชอบในสิ่งของของตนเอง นอกจากเปิดโอกาสให้เด็กฝึกช่วยเหลือตัวเองอย่างสม่ำเสมอที่โรงเรียนแล้ว ครูควรแนะนำผู้ปกครองให้เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกกิจกรรมดังกล่าวในขณะที่อยู่บ้าน ด้วยการให้เวลากับเด็กอย่างพอเพียง อย่าใจร้อน ด่วนลงมือ ทำให้เด็กเสียเอง การเปิดโอกาสให้เด็กฝึกช่วยเหลือตัวเอง เป็นการช่วยกันพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ฝึกความรับผิดชอบในสิ่งของของตนเอง ครูควรการสังเกตช่วยเหลือตัวเองของเด็ก เมื่อเด็กทำไม่ได้ ควรให้กำลังใจ และให้เวลาอย่างเพียงพอ อาจช่วยเหลือเด็กบ้างเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าเด็กต้องได้รับการช่วยเหลือจริง ๆ

2.4 การหยิบจับซ้อนส้อม ซ้อนส้อมเป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร การจัดสภาพแวดล้อมในการให้เด็กได้มีโอกาสหยิบจับซ้อนส้อม จะประกอบด้วยสถานที่ ซึ่งหมายถึง บริเวณที่เด็กรับประทานอาหาร อาจจะเป็นห้องเรียน มุมใดมุมหนึ่งในอาคารหรือโรงอาหารแล้วแต่สภาพของโรงเรียน มีโต๊ะสำหรับเด็กนั่งรับประทานอาหาร ถาดอาหารหรือจาน ชาม จัดซ้อนวางไว้ทางด้านขวามือของเด็ก เหนือที่วางซ้อน ให้วางถ้วยน้ำไว้ทางด้านขวามือเช่นกัน ด้านซ้ายมือ คือ ส้อม ควรฝึกการใช้ซ้อนส้อม ควรให้เด็กฝึกปฏิบัติการเข้าแถว เรียงลำดับก่อน-หลัง เพื่อรับถาดอาหารหรือในบางที่อาจจัดวางซ้อนส้อมไว้บนจาน – ชาม หรือไว้บนโต๊ะแล้ว ครูฝึกให้นั่งรับประทานอาหารอย่างถูกวิธี เช่น นั่งตัวตรง หลังไม่งอ จับซ้อนด้วยมือขวา และส้อมด้วยมือซ้าย ฝึกวิธีการตักอาหารรับประทานด้วยซ้อนและส้อมประกอบกัน ไม่ทำอาหารหก เลอะเทอะขณะรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานอาหารอิ่มแล้วต้องรวบซ้อนส้อม รู้จักเก็บและวางภาชนะที่ใช้รับประทานอาหาร ได้แก่ จานหรือถาดอาหาร ซ้อน ส้อม ถ้วยน้ำ ถ้วยขนม ในภาชนะที่รองรับตั้งไว้แล้วให้ถูกที่ไม่ปะปนกัน เพื่อสะดวกแก่การทำความสะดวก เด็กได้รับประสบการณ์

ตรงได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก ครูและผู้ปกครองสามารถประเมินพัฒนาการด้านนี้โดยใช้การสังเกตจากการทำกิจกรรมของเด็กทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้ซึ้นส้อมในการรับประทานอาหารซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาอย่างดียิ่ง เพราะเด็ก ๆ ต้องรับประทานอาหารกลางวันที่ยังอยู่ในโรงเรียนทุกวันอยู่แล้ว เด็กจะได้บังคับกล้ามเนื้อเล็กและใช้การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาตลอดเวลาของการหยิบ จับ ตัก วาง เท ทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะทางมิติสัมพันธ์ของเด็กได้ด้วย ครูควรสังเกตจดบันทึกและให้เด็กปฏิบัติโดยสม่ำเสมอจนเกิดความเคยชินทำได้ถูกวิธี พร้อมทั้งควรรายงานและเสนอแนะให้ผู้ปกครองนำไปใช้กับเด็กเมื่ออยู่ที่บ้านเพื่อเป็นการฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในเรื่องการหยิบจับซึ้นส้อม

2.5 การใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ คือ การที่ครูจัดสภาพแวดล้อมและจัดสภาพเด็กให้สามารถล้อมวงทำงาน ได้มีโอกาสใช้ของร่วมกันมีความเป็นอิสระตามความสนใจ การรับรู้และความพร้อมของแต่ละคน ให้อิสระและความเข้าใจกับธรรมชาติของเด็กและให้เวลาอย่างเต็มที่แก่ตัวเด็ก ขณะที่เด็กกำลังทำกิจกรรมโดยใช้อุปกรณ์ศิลปะนั้น เป็นช่วงเวลาที่เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก ๆ ที่มือและใช้การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ไม่ว่าจะเป็นการปั้น การร้อย การตัด การฉีกปะ ติดการต่อ การวาดภาพ ระบายสี ชีดเขียน อธิระ ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมครูควรอยู่ใกล้ ๆ แต่ไม่รบกวนเด็ก คอยรับฟังเรื่องราวที่เด็กอยากเล่าให้ฟังอาจช่วยบันทึกคำบรรยายงานที่เด็กทำไม่ว่าจะเป็นงานปั้น งานประดิษฐ์ หรือภาพหรืองานอื่น ๆ คอยให้กำลังใจเด็กบ้าง การสังเกตประเมินพัฒนาการเด็กในขณะปฏิบัติกิจกรรมศิลปะนั้น ครูควรสังเกตการควบคุมกล้ามเนื้อเล็ก ใหญ่ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สังเกตการจับดินสอดสีเทียนหรืออุปกรณ์อื่น ๆ การใช้พู่กัน กรรไกร การปั้นว่าทำได้ตามที่เด็กต้องการหรือไม่ และควรสังเกตผลงานของเด็กว่ามีความคิดอะไรที่อยู่ในนั้น เด็กสร้างความแปลกใหม่กว่าเดิมหรือไม่ เพื่อดูในแง่ด้านความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งสังเกตถึงการทำงานร่วมกัน การแบ่งปันสิ่งของ การรอคอยที่ว่างสำหรับการทำกิจกรรมหรือ ไม่สังเกตการแก้ปัญหาของเด็ก การใช้ดินสอดสีหรือสีเทียนควรเตรียมขนาดของดินสอดสี หรือสีเทียนให้เหมาะกับมือเด็ก แท่งดินสอดสีหรือสีเทียนควรมีขนาดใหญ่พอที่เด็กสามารถจับได้ถนัดมือ สามารถที่จะควบคุมกล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาให้เป็นไปอย่างอิสระ รวมถึงควรจัดลักษณะของสีอย่างหลากหลาย ให้เด็กสามารถเลือกสีได้ตามต้องการ ครูไม่ควรคาดหวังผลงานวาดรูประบายสีจากเด็กและไม่ควรจำกัดจำนวนแผ่นกระดาษสำหรับเด็ก เพราะสิ่งที่ต้องให้เด็กคือโอกาสได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา การมีโอกาสดำเนินความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ แล้วสื่อความคิดออกมาเป็นรูปธรรมตามรูปแบบที่เด็กต้องการ การใช้กรรไกร เพื่อช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ครูควรเตรียมกรรไกรที่มีขนาดเหมาะสมกับมือเด็ก กรรไกรควรมีปลายมนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ให้เด็กได้สอดนิ้วมือและ

จับกรไกรได้ถูกทิศทาง ควรจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามความสามารถของเด็กและให้เป็นไปในทิศทางที่เด็กมีความพึงพอใจ การใช้ฟังก์ชันควรเตรียมขนาดฟังก์ชันให้เหมาะสมกับมือของเด็ก ฟังก์ชันมีคุณภาพขนไม่หลุดง่ายเพื่อใช้ในการแต้ม ระบายสี การใช้สีลากล้ามเนื้อมืออันเกิดจากจินตนาการของเด็ก สำหรับเด็กที่มีอายุน้อยควรจัดฟังก์ชันที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางกว้างเพื่อช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในการกระซบกล้ามเนื้อมือในการแต้มหรือระบายสีได้ดีขึ้น และสำหรับเด็กที่มีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อเล็กใหญ่ ครูอาจเตรียมฟังก์ชันชนิดเล็กลง ครูควรตกลงกับเด็กให้จัดเก็บฟังก์ชันประจำสีให้ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดการผสมสีขึ้นเพราะจะทำให้สีเน่าและไม่ดึงดูดความสนใจให้ทำกิจกรรมอีกต่อไป การปั้นดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดว์ ดินเหนียว ดินน้ำมัน และแป้งโดว์จะมีลักษณะร่วมกัน คือ เมื่อเด็กได้สัมผัสด้วยนิ้วมือจะรู้สึกนุ่ม เหนียวและความแตกต่างของสีจากดินน้ำมันและแป้งโดว์ โรงเรียนใดอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ จะจัดหาดินชนิดใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนนั้น ๆ การให้เด็กให้เล่นหรือทำงานกับดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้งโดว์นั้น เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก พัฒนาการประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา และพัฒนาประสาทสัมผัสทางกาย รู้จักคุณลักษณะการอ่อน หยุน นุ่ม แข็ง เรียบ มัน และทางอื่น ๆ สี กลิ่น สำหรับดินน้ำมันหรือแป้งโดว์ ครูควรจัดวางในการแยกสีและควรให้กติกากการเล่น ควรจัดให้มีการปั้นในแต่ละสี ได้เรียนรู้เรื่องสีในขณะที่เด็กนวด คลึง ปั้น การทำกิจกรรมนี้ควรให้เป็นไปตามอิสระตามความต้องการของเด็ก ครูควรสังเกตพัฒนาการของเด็กด้านกล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมพันธ์ระหว่างมือ ตา ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมทางด้านหน้า ครูควรแนะนำถึงกติกา ข้อตกลงของการเล่นผสมกัน ครูสามารถชี้แนะสนทนาประสบการณ์เดิมหรือจินตนาการที่เด็กต้องการเพื่อนำสู่การปั้นตามความคิดของเด็กอย่างเป็นอิสระ

3. การพัฒนาอารมณ์จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ หลักสูตรจึงแนะนำให้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่น โดยให้เด็กมีโอกาสตัดสินใจเลือกได้รับการตอบสนองตามความต้องการ และได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม

3.1 การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและกิจกรรมทั้งเดี่ยวและกลุ่ม มีอิสระในการเลือกตามความสนใจและความพอใจของเด็ก เด็กทุกคนควรได้มีโอกาสเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจเลือก ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และในขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรจัดเตรียมกิจกรรมและสื่อต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นและหลากหลายตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ห้องที่ใช้จัดกิจกรรมควรมีความสะอาด ปลอดภัย มีระเบียบ มีอุปกรณ์ของเล่นที่ได้มาจากธรรมชาติ จากการจัดทำขึ้นและจัดหามาไว้ให้

เด็กได้เล่นและปฏิบัติตนตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก เด็กมีโอกาสวางแผนการเล่น อย่างอิสระ ขณะที่เด็กเล่นครูจะเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหาหรือข้อข้อง ครูควรสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร อบอุน เป็นอิสระ เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัยและเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตน ครูควรเคารพการตัดสินใจของเด็ก ควรใช้คำพูดเชิงบวกเพื่อถามเหตุผลหรือเกณฑ์ที่เด็กใช้ในการพิจารณาเลือก ครูอาจเฝ้าให้เด็กฟังถึงวิธีการคิดและการตัดสินใจของครูเพื่อให้เด็กได้เห็นแบบอย่างการคิดการตัดสินใจเลือก ตลอดจนอาจใช้คำพูดเชิงบวกเพื่อชี้แนะให้เด็กที่ยังไม่กล้าคิดตัดสินใจเลือกได้เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกได้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ ควรบันทึกข้อมูลของเด็กแต่ละคนไว้เพื่อประเมินพบความก้าวหน้าเชิงอารมณ์ จิตใจ คุณธรรม จริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นหรือไม่ โดยสังเกตพฤติกรรมการแสดงของเด็กที่แสดงถึงความเป็นคนร่าเริง สดชื่น แจ่มใส รู้จักตนเอง พึ่งพอใจในตนเองกล้าพูด กล้าแสดงออก แสดงความต้องการและอารมณ์ ช่วยเหลือตนเอง รักษาสิทธิของตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติตามข้อตกลง เป็นผู้นำผู้ตามรับความรู้สึกและยอมรับผู้อื่น เล่นและกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

3.2 การจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับการตอบสนองของความต้องการเป็นวิธีการสร้างความภาคภูมิใจมีความสุขในการเรียนรู้ จะมีผลทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นมีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก ส่งผลให้เกิดนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นไว้วางใจ ครูแสดงความเป็นมิตรด้วยการสื่อก่อนทางแววตา สีหน้า อากัปกริยาน้ำเสียง การจับต้องสัมผัส ให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับข้อตกลงที่ครูและเด็กได้ร่วมกันกำหนดขึ้น ครูคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ อันจะส่งผลต่อความพึงพอใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออก สนใจใฝ่รู้เห็นคุณค่าในตนเอง ครูควรเตรียมจัดกิจกรรมไว้อย่างหลากหลาย ทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมกลุ่มย่อย – กลุ่มใหญ่ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเสริมแรงโดยการให้กำลังใจ ให้คำชมเชย คอยสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมการทำงาน การให้ความร่วมมือ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ คุณธรรม จริยธรรมของเด็ก

3.3 การฝึกปฏิบัติสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การที่ครูจัดเตรียมกิจกรรมในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเพื่อสร้างเสริมให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของตนขึ้นอย่างต่อเนื่อง คุณธรรม จริยธรรมดังกล่าว ได้แก่ การรู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน มีวินัย ความรัก เมตตา อุดหนุน รับผิดชอบ รวมทั้งการปฏิบัติตนเบื้องต้นเหมาะสมสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติตนเบื้องต้นเหมาะสมตามประเพณีทางศาสนา ชื่นชมในศิลปะ ดนตรี ประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากร ครูต้องตระหนักถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ภายในโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ ใช้เทคนิคการปลูกฝังคุณธรรมดังกล่าวข้างต้น

อย่างหลากหลาย ให้สอดคล้องกับความสนใจและวัยของเด็ก เช่น การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติการร้องเพลง การเล่นเกม การขีดหุ่นประกอบนิทาน การฝึกทำสมาธิ และการฝึกปฏิบัติจริง หรือสถานการณ์จำลอง กิจกรรมสามารถยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ครูควรจัดสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ จัดบรรยากาศที่สบายผ่อนคลาย และเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กด้วยกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่จัดในแหล่งชุมชน เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ฯลฯ ครูปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กจัดเตรียมสื่อและแหล่งการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก ใช้คำถามกระตุ้นความคิดของเด็กเพื่อให้เด็กเกิดจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้โอกาสเด็กได้แสดงออกอย่างเสรีแต่อยู่ในขอบเขตโดยมุ่งเน้นวินัยในตนเอง เด็กสามารถสะท้อนความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติของตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและควรดูแล สนใจเด็กทุกคนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิดอบอุ่น เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนรับฟังผู้อื่น เด็กมีโอกาสตอบคำถามและรับการเสริมแรงได้ฝึกสติและสมาธิในการทำงาน เด็กได้ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน สำหรับการประเมินพัฒนาการของเด็กสามารถประเมินได้โดยใช้วิธีการสังเกตการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกมาอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เด็กแสดงออกมาอย่างสม่ำเสมอ หรือสังเกตจากการตอบคำถามและการโต้ตอบของเด็กเพื่อจับความรู้สึกที่แท้จริง

4. กิจกรรมพัฒนาสังคมนิสัย

เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น หลักสูตรจึงแนะนำให้จัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น

4.1 การรับประทานอาหารเช้า เป็นกิจกรรมที่ควรฝึกให้เด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของอาหาร และมารยาทในการรับประทานอาหารเช้า

ครูควรจัดสภาพแวดล้อม อุปกรณ์การรับประทานอาหารเช้า เช่น มีห้องรับประทานอาหารที่สะอาด อากาศปลอดโปร่ง ก่อนรับประทานอาหารครูควรอธิบายให้เด็กเข้าใจคุณค่าอาหารที่รับประทาน ชนิดของอาหารที่รับประทาน ซึ่งมีทั้งได้จากพืช สัตว์ ผัก ผลไม้และให้เด็กบอกชื่ออาหารที่เคยรับประทาน บางแห่งอาจจะใช้การท่องคำคล้องจองไปด้วยกัน ขณะเดียวกันครูควรฝึกปฏิบัติมารยาทในการรับประทานอาหารเช้า เช่น การนั่งตัวตรง จับช้อนด้วยมือขวา และล้อมด้วยมือซ้าย เคี้ยวอาหารให้หุบปาก ไม่พูดคุ้ย หรือเล่นในขณะที่รับประทานอาหารเช้า ไม่ทำอาหารหกเลอะเทอะ ไม่ทิ้งเศษอาหารลงพื้น หรือคายอาหารลงบนจาน รู้จักใช้ช้อนกลางตักอาหารเมื่อรับประทานอิ่มแล้วต้องรวบช้อนล้อม เป็นต้น

ครูควรให้เด็กฝึกเรื่องความสะดวก เช่น ล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร ไม่หยิบอาหารที่ตกหล่นบนพื้นขึ้นมารับประทาน ไม่รับประทานอาหารที่มีแมลงวันตอม และควรฝึกให้เด็กบอกชื่ออาหารที่รับประทาน ฝึกให้เด็กได้ออกเสียงพูดให้ถูกต้องชัดเจน ให้เด็กเรียกชื่ออาหารกลางวัน อาหารว่างเช้า บ่ายได้ถูกต้องเป็นประจำทุกวันและฝึกให้เด็กฟังและตอบคำถามเกี่ยวกับอาหารให้ได้ความโดยให้ทวนคำถามของครูและเพื่อน

กิจกรรมดังกล่าวจะเกิดประโยชน์กับเด็ก โดยเฉพาะพัฒนาการทางสังคมที่เด็กจะได้มีโอกาสเรียนรู้การเคารพสิทธิผู้อื่น ได้รับความรู้สึก และยอมรับผู้อื่น มีมารยาทในสังคมปฏิบัติตามข้อตกลง เล่น ทำงานและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ในขณะเดียวกันทางด้านพัฒนาการทางร่างกายที่ต่อเนื่องจากการมีสุขนิสัยในการรับประทานอาหารที่ดี ทางด้านสติปัญญาเกิดการเรียนรู้การใช้ทักษะทางภาษาที่ถูกต้อง แนวทางในการประเมินครูต้องคอยสังเกตว่าเด็กปฏิบัติกิจกรรมและเกิดสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารได้ถูกต้องหรือไม่ ในขณะที่เดียวกันควรแนะนำให้ผู้ปกครองร่วมฝึกกิจกรรมการรับประทานให้กับเด็กในขณะที่อยู่ที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

4.2 การพักผ่อนนอนหลับ คือ การนั่ง การนอน การหลับตา การฟังเพลงเบา ๆ การฟังนิทาน ครูอ่านนิทานให้ฟัง หรือกิจกรรมผ่อนคลาย เช่น ชมการขีดหุ่น ดูหนังสือภาพ และการวาดรูประบายสี หลังจากที่ได้ออกกำลังกายหรือผ่านการเล่นที่ต้องใช้กำลังมาก ควรให้ร่างกายได้พักผ่อนด้วยอิริยาบถสบาย ๆ

การจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศของชั้นเรียน มีอากาศถ่ายเทสะดวก แสงสว่างไม่มากเกินไป ครูจัดให้มีพื้นที่เพียงพอต่อการพักผ่อน

การพักผ่อนของเด็กครูควรใช้วิธีการหลากหลาย เช่น นั่งสมาธิ ฟังเพลงเบา ๆ นั่งช้า ๆ ตัวเด็กใช้มือสัมผัสวัสดุได้เบา ๆ โอบกอดแสดงความรักความอบอุ่น เล่นนิทานเนื้อหาไม่ตื่นเต้น หวาดเสียว ร้องเพลงเบา ๆ ฮัมเพลง และต้องปฏิบัติกับเด็กอย่างอ่อนโยนให้รู้สึกถึงความรัก ความมั่นคง ปลอดภัย

ครูควรเป็นผู้ช่วยให้เด็กจะเป็นผู้ปฏิบัติตัวเองอยู่ในกฎ กติกา รักษา มารยาทในการอยู่ร่วมกัน

การพักผ่อนนอนหลับเป็นกิจกรรมที่สงบ เด็กควรได้ฝึกฝนปฏิบัติจนเป็นนิสัย โดยร่างกายได้รับการพักผ่อน เด็กนอนราบบนที่นอนที่มีอุปกรณ์เครื่องนอนอย่างอ่อนนุ่ม มีหมอนหนุนไม่แข็งไม่สูงเกินไป เด็กนอนหลับตาโดยไม่คุย หรือส่งเสียงดังรบกวนสมาธิผู้อื่น หลังจากตื่นนอนแล้ว เด็กปฏิบัติภารกิจด้วยการเก็บเครื่องนอน ล้างหน้า ทาแป้ง หวีผม เตรียมตัวปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

ครูควรประเมินพัฒนาการโดยการสังเกตพัฒนาการด้านร่างกาย การปฏิบัติภารกิจส่วนตัว บันทึกพฤติกรรมขณะเด็กพักผ่อนนอนหลับ

4.3 การขับถ่าย การฝึกการขับถ่ายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็ก ได้รู้จักการขับถ่ายเป็นเวลา รู้จักการดูแลรักษาความสะอาดในการใช้ห้องน้ำห้องส้วม และรู้จักเลือกรับประทานอาหาร ดื่มน้ำที่สะอาด เพื่อช่วยให้การขับถ่ายสะดวก

ครูควรพาเด็กไปดูห้องน้ำ ห้องส้วมที่โรงเรียน สาธิตวิธีการใช้ ให้เด็ก เข้าใจถึงวิธีการรักษาความสะอาดหลังจากการใช้ ติดตามการปฏิบัติของเด็กอย่างใกล้ชิด ฝึกให้ เด็กรู้จักใช้ส้วมแบบต่าง ๆ เช่น ส้วมชนิดนั่งยอง นั่งห้อยขา ส้วมชนิดใช้ถ่ายปัสสาวะโดยเฉพาะ และส้วมชักโครก ฝึกให้เด็กรู้จักขับถ่ายเป็นเวลา และแนะนำ ผู้ปกครองให้ฝึกปฏิบัติการขับถ่าย ขณะอยู่ที่บ้าน เช่น ดื่มน้ำทุกเช้า พาเด็กนั่งโถส้วมเป็นเวลาทุกเช้า การปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กเกิดสุขนิสัยที่ดี

4.4 การทำความสะอาดร่างกาย หมายถึง การล้างหน้า แปรงฟัน การอาบน้ำ การตัดเล็บ การล้างมือ ฯลฯ

ครูควรอธิบายและฝึกเด็กให้รู้จักวิธีการทำความสะอาดอย่างเป็น ขั้นตอน เช่น การล้างหน้า ให้เด็กรู้จักวิธีการล้างหน้าให้สะอาดทั่วใบหน้า ใ้ไม่ให้น้ำหรือสบู่เข้าตา ปาก จมูก ไม่ให้เสื้อผ้าเปียก และใช้ผ้าซับหน้าให้สะอาด ทาแป้งให้ทั่วใบหน้า เป็นต้น การแปรงฟัน ก็ควรให้เด็กเรียนรู้วิธีการแปรงฟันที่ถูกต้องเพื่อทำให้สุขภาพของปากและฟันแข็งแรง เป็นต้น

การฝึกปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอทุกวันจะช่วยให้เด็ก เกิดสุขนิสัยที่ดีในการดูแลตัวเองเกิดวินัย รู้จักรับผิดชอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง ปฏิบัติตนได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนการประเมิน ครูและผู้ปกครองควรซักถาม สังเกต พัฒนาการในการ ปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4.5 การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

การเล่น เป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ขณะเล่นเด็กได้คิด ได้กระทำ ได้สัมผัสและสนุกสนานกับการเล่น การเล่น เป็นงานของเด็กเป็นงานแห่งการเรียนรู้เข้าใจ เด็กจะซึมซับความรู้และพฤติกรรมต่าง ๆ จากการเล่น

แนวทางการจัดประสบการณ์ ครูแนะนำกิจกรรมมุมเล่น สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ใหม่ให้เด็กรู้จัก เสนอแนะวิธีใช้ เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงและกติกาเกี่ยวกับการเล่น การทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กคิดวางแผน ตัดสินใจเลือกเล่นอย่างอิสระ หรือเลือกทำกิจกรรม ที่จัดขึ้นตามความสนใจของเด็กแต่ละคนควรมีการเปลี่ยนหมุนเวียน การทำกิจกรรมหรือการเล่น อาจมีสัญญาณเตือนให้เด็กทราบก่อนหมดเวลา เก็บของเข้าที่ทุกครั้ง เมื่อต้องการเปลี่ยนไปเล่น หรือทำกิจกรรมอื่น

เมื่อเด็กทำงานหรือเล่นเสร็จ อาจให้เด็กเล่าหรืออธิบายผลงานเปิดโอกาสให้เด็กอิสระในการเลือกเล่นและทำกิจกรรมตามความสนใจพอใจของตนเอง ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมที่เป็นกลุ่มอย่างอิสระ จัดหาของเล่นให้เด็กอย่างเพียงพอ ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาในการเล่นร่วมกับผู้อื่น เสริมแรงเมื่อเด็กเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ราบรื่นอย่างสม่ำเสมอ

การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศควรจัดให้มีความอบอุ่น คล้ายบ้าน ต้องคำนึงถึงความสะอาด ปลอดภัย มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเด็ก มีความเป็นระเบียบ เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นใจ และมีความสุข โดยสามารถจัดได้ตามความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ควรเป็นสิ่งที่น่าสนใจหลากหลาย ทำทนายให้คิด มีจำนวนเพียงพอจัดได้เหมาะสม มีความทนทาน ควรกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

ครูควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดเตรียมสถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิดวางแผน ตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง คอยดูแลขณะเด็กทำกิจกรรม ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดให้กำลังใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นและช่วยเหลือแนะนำเมื่อเด็กต้องการ

ครูต้องคอยสังเกต และจดบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กขณะที่เด็กทำกิจกรรม เด็กเป็นผู้วางแผน คิดตัดสินใจเลือกทำกิจกรรม ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามข้อตกลงของกลุ่ม เด็กได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักการรอคอยช่วยเหลือ แบ่งปัน และรับผิดชอบในการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.6 การปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง หมายถึง การฝึกให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรีแต่อยู่ในขอบเขตโดยมุ่งวินัยในตนเองเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กสะท้อนความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติของตนเอง และการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีเด็กสามารถสร้างกฎกติกาในกลุ่มของตนเอง เช่น การเล่นไม้บล็อก ร่วมกัน เมื่อเล่นเสร็จแล้ว ให้ผู้เล่นคือเพื่อนช่วยกันเก็บไม้บล็อกเข้าที่ การร่วมกันเก็บของเล่นเข้าที่อาจจะมีกำหนดกติกาที่เป็นหลักฐาน เช่น การทำเครื่องหมายการแสดงให้เห็นว่าได้เก็บของเล่นเรียบร้อยแล้ว กติกาดังกล่าวเป็นกติกาที่เด็กเป็นผู้สร้างขึ้นเอง และสามารถแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง

ครูมีหน้าที่สังเกตพฤติกรรมเด็กในด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาได้อย่างถูกต้อง พร้อมบันทึกพฤติกรรมของเด็ก รวมทั้งครูมีหน้าที่ส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กสามารถเล่น ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักบุคคลและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ทำงานหรือเล่นกับผู้อื่นได้ตามระดับขั้นของพัฒนาการของการเล่น เข้าใจผู้อื่นยอมรับความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

ให้ความร่วมมือรู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม ยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมใกล้ตัว รู้สิทธิและหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่นชื่นชมในความสำเร็จของผู้อื่น

4.7 การเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูในช่วงของเด็กปฐมวัย ครูควรเน้นการให้เด็กได้ลงมือกระทำ โดยโน้มน้าวให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสมด้วยเหตุผล เช่น ควรมีข้อตกลงด้วยวิธีการพูด แนะนำ ชี้แจง หรือสาธิตให้เด็กได้รับรู้ เพื่อให้รู้จักเก็บของเล่นให้เรียบร้อยวางไว้ที่เดิมเมื่อเล่นเสร็จ หากนั่งอยู่บนเก้าอี้เมื่อลุกขึ้นจากเก้าอี้ก็ชวนเด็กให้เก็บเก้าอี้ให้เรียบร้อย หากมีอุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่นกระจายกระจายบนโต๊ะโดยที่ครูไม่ทันสังเกตเห็นว่าเด็กคนใดลืมเก็บของเล่นเข้าที่ ครูควรชักชวนเด็ก ๆ ช่วยกันจัดเครื่องเล่นเข้าที่ พร้อมทั้งพูดชมเชยคนที่เข้ามาช่วยด้วยท่าทีที่มีความสุข สบาย ๆ เพื่อเป็นการทำให้เด็กเห็นถึงสิ่งที่ควรกระทำครูไม่ควรเอ็ดตะโรโววายเพื่อหาคนที่ไม่ยอมเก็บของเข้าที่

ครูควรสังเกตการเล่นของเด็กและแนะนำให้ทันท่วงทีที่เก็บของเล่นไม่ถูกที่ด้วยกิริยาที่อ่อนโยนเพราะถ้าเครื่องเล่นวางอยู่ถูกที่และเป็นระเบียบก็เป็นการง่ายแก่การที่จะตรวจดูว่าอุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่นอยู่ครบถ้วนถูกที่สภาพพร้อมที่จะเล่นต่อไปหรือไม่ พยายามย้ำเตือนตามข้อตกลงในการเก็บของเล่นเข้าที่ ทำซ้ำ ๆ ความรู้สึกด้านความรับผิดชอบและความมีวินัยจะเกิดขึ้นในตัวเด็กและค่อย ๆ พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และจะพัฒนาในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักสามัคคีร่วมมือกันปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน

5. กิจกรรมพัฒนาการคิด

เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา หลักสูตรจึงแนะนำให้จัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย และฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

5.1 การสนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น คือ การพูดโต้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับเด็ก ระหว่างเด็กกับเด็ก หรือเป็นการเล่าเหตุการณ์เชื่อมโยงจากเรื่องที่ผ่านมาแล้ว เรื่องที่อยู่รอบตัวที่เด็กพบเห็นในชีวิตประจำวัน ทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เด็กกับครูได้สะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน

ในการสนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เด็กและครูจะเป็นผู้ร่วมกันกำหนดกติกาหรือข้อตกลงในการทำสนทนาอภิปราย เพื่อฝึกการอดทนและรอคอย การเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี ระหว่างการสนทนาครูและเด็กควรนั่งอยู่ระดับเดียวกันที่จะทำให้ครูสบตา กับเด็กได้ เพื่อที่จะช่วยสร้างความรู้สึกลึกซึ้งขึ้น ครูสามารถช่วยกระตุ้นความรู้สึก

นับถือตนเองของเด็กได้ด้วยการโอบกอด แต่ะไหล่ หรือลูบศีรษะ ตลอดจนการให้คำแนะนำเมื่อเด็ก มีความคิดที่แตกต่าง ทั้งนี้การแสดงออกของครูต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นมิตร จริงใจ และเป็นพฤติกรรมที่มีความหมาย เพราะจะมีผลสะท้อนกลับไปสู่ตัวครู เด็ก และเพื่อนร่วมชั้นเรียนด้วยการเล่าเรื่อง สนทนา อภิปราย จะช่วยให้เด็กเกิดกระบวนการคิดจากการได้รับฟังข้อมูล กลับกรอง ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลออกไปด้วยการพูดซึ่งจะเป็นวงจรดังแสดงด้วยแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 วงจรการคิดและนำเสนอข้อมูลของเด็ก

ระหว่างการสอนครูควรกระตุ้นเด็กด้วยคำถามว่า อะไร ทำไม อย่งไร เพื่อให้เด็กได้ค้นคว้าหาคำตอบ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเพื่อน ครู และลงข้อสรุปด้วยตัวเอง โดยการให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง หรือแสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อยุติตามความสนใจของเด็กภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง ในขณะที่เด็กสนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครูควรสังเกตพฤติกรรม รับฟังและบันทึกพฤติกรรมที่สำคัญของเด็กเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาในเรื่องกระบวนการคิดและการคิดแบบสร้างสรรค์ ซึ่งจะประกอบด้วยการคิดแก้ปัญหา การใช้ข้อมูลประสบการณ์เดิมในบริบทใหม่ การใช้สิ่งของเป็นสัญลักษณ์ เพื่อแสดงความคิดและการวางแผน ทักษะการจำแนกแยกแยะ การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม การคิดละเอียด รวมทั้งทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ การสื่อความคิดออกมาเป็นภาษาพูด

5.2 การเชิวิตวิทยาการมาพูดคุยกับเด็ก หมายถึงการที่เด็กและครูลงความคิดเห็นร่วมกันว่าจะขอให้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กกำลังสนใจ อยากรู้ มาเล่า มาสนทนาสาธิต แสดงเพื่อให้เด็กเห็นได้ฟังได้รับรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วเด็กจะได้

สรุปคำตอบหรือได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการศึกษาด้วยตัวเอง วิทยากร หมายถึง บุคลากร ในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน ผู้ปกครอง ตัวแทนหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่สะดวกจะมาพูดคุยกับ เด็กได้

เมื่อได้หัวข้อที่ต้องการเชิงวิทยากร เตรียมคำถามที่เด็กกำลังสนใจ กำหนดเวลาที่เหมาะสม จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ให้สอดคล้องกับเรื่องที่สนใจ โดยครูต้องให้ ข้อมูลแก่วิद्यากรเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กกำลังเรียนรู้และต้องการคำตอบ ตลอดจนพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ของเด็ก รวมทั้งร่วมกับเด็กเพื่อกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติตนในระหว่างที่วิทยากรมาให้ความรู้ ขณะวิทยากรดำเนินกิจกรรม ครูสังเกตพฤติกรรมของเด็ก สังเกตวิธีการพูด การเสนอความคิด การแสดงความคิด เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินพัฒนาการ ด้านสติปัญญาทางด้านกระบวนการคิดและการคิดแบบสร้างสรรค์ ทักษะการใช้ภาษาในการ สื่อสารและการแสวงหาความรู้การสื่อความคิดออกมาเป็นภาษาพูด เด็กจะเป็นผู้ซักถาม โต้ตอบ แสดงความคิดเห็นในบรรยากาศที่เป็นอิสระในสภาพห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็ก ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

5.3 การค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล หมายถึง การที่เด็กแสวงหาคำตอบ ในเรื่องที่ตนสนใจโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับคน สิ่งของ สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีข้อมูลอื่น ๆ ที่อยู่ในห้องเรียน นอกห้องเรียนหรือนอกโรงเรียน แหล่งข้อมูลต่าง ๆ หมายถึง สถานที่ คน สิ่งของ หนังสือ หรือสิ่งที่สามารถทำให้เด็กสรุปคำตอบให้กับตนเองในสิ่งที่เด็กสนใจ

การไปค้นคว้ายังแหล่งข้อมูล ครูและเด็กร่วมกันกำหนดประเด็นที่จะ ค้นคว้า กำหนดแหล่งในการหาข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวปฏิบัติในการไปค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูต้องไปสำรวจเลือกแหล่งข้อมูลที่ปลอดภัย เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็ก

ขณะที่เด็กกำลังศึกษา ครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กสังเกตลึกลงไปใน รายละเอียด ถามคำถามให้เด็กคิดต่อ โดยเลือกใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กได้คิดและสรุปคำตอบ ด้วยตนเอง รวมทั้งสังเกตพฤติกรรม รวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวกับ กระบวนการคิด ทักษะการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ความสนใจสิ่งรอบตัว ทักษะการใช้ภาษาในการ สื่อสารและการแสวงหาความรู้ ทักษะด้านความรู้ความจำ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสังเกต ตั้งข้อสงสัย ลงมือปฏิบัติ เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผล เรียงลำดับเหตุการณ์ ทักษะ ทางมิติสัมพันธ์ ได้แก่ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์สิ่งของต่าง ๆ การจัดหมวดหมู่ ตำแหน่ง ระยะเวลา ทิศทาง

5.4 การทดลอง เป็นกระบวนการที่เด็กตรวจสอบสิ่งที่เด็กอยากรู้ ตลอดจนข้อสงสัยของตน ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อค้นพบคำตอบในข้อที่สงสัยอยากรู้ด้วยตนเอง

ในการดำเนินการทดลอง ครูไม่ต้องรีบร้อนให้เด็กทำการทดลองพยายามให้เด็กได้ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดไว้ในคู่มือการประเมินพัฒนาการ คือ 1. การสังเกต 2. ตั้งข้อสงสัย 3. ลงมือปฏิบัติ 4. เก็บรวบรวมข้อมูล 5. สรุปผล 6. เรียงลำดับเหตุการณ์

ครูร่วมกับเด็กจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สำหรับการทดลองให้เพียงพอ เหมาะสมกับวัยและจำนวนของเด็ก ร่วมกับเด็กในการกำหนดข้อตกลงและขั้นตอนในการทดลองก่อนที่จะทำการทดลอง

ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ลงมือปฏิบัติการทดลองด้วยตัวของเด็กเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ระหว่างที่เด็กปฏิบัติการทดลอง ครูกระตุ้นให้เด็กสำรวจ สังเกต เปรียบเทียบ จำแนก วิเคราะห์ และสรุปผลการทดลอง การนำเสนอผลการทดลองควรมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเล่า อธิบาย การวาดภาพหรือการประดิษฐ์ชิ้นงาน

ครูควรจัดสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์และจัดการทดลองที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก สังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการคิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการของเด็ก

5.5 การศึกษานอกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการพาเด็กออกไปนอกห้องเรียน อาจเป็นในบริเวณโรงเรียน สถานที่ต่าง ๆ รอบโรงเรียนหรือแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในท้องถิ่น ก่อนที่จะมีการออกไปศึกษานอกสถานที่ ครูต้องสำรวจเลือกสถานที่ที่เหมาะสม ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ติดต่อประสานงานกับเจ้าของสถานที่ ขออนุญาต ผู้ปกครอง และผู้บริหาร ร่วมวางแผนกับเด็กในการกำหนดวัตถุประสงค์ ประเด็นที่จะศึกษา และข้อตกลงที่ชัดเจนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ กำหนดกิจกรรมในระหว่างที่นำเด็กศึกษานอกสถานที่ ครูให้โอกาสและเวลาเด็กอย่างเพียงพอที่จะสังเกต บันทึก เก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วาดภาพ พุดคุย สัมภาษณ์

ครูสังเกตพฤติกรรมเด็ก สังเกตการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ ต่อคนรอบข้าง สังเกตวิธีการคิด วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการนำเสนอข้อมูล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาในเรื่องพัฒนาการการคิด และด้านอื่น คือ ทักษะการใช้ประสาทสัมผัส การใช้ภาษาในการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ ทักษะด้านความรู้ความจำ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมีติสัมพันธ์ อันได้แก่ การเชื่อมโยง ความสัมพันธ์

สิ่งของต่าง ๆ กับพื้นที่ การจัดหมวดหมู่ ตำแหน่ง ระยะทาง ทิศทาง ในขณะที่เดียวกันครูควรดูแลความปลอดภัยของเด็กอย่างใกล้ชิด

หลังจากการศึกษานอกสถานที่ เด็กและครูสรุปผลการศึกษานอกสถานที่โดยการเล่าเรื่อง วาดภาพ จัดทำแผนที่การเดินทาง แต่งนิทาน ประดิษฐ์เศษวัสดุ นำเสนอผลงาน โดยการจัดนิทรรศการผลงานของเด็ก

5.6 การประกอบอาหาร เป็นกระบวนการที่มุ่งหวังให้เด็กได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้กระบวนการประกอบอาหารเป็นสื่อ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทักษะการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ การสังเกต สืบรวจ เปรียบเทียบ คาดคะเน ตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบสมมติฐาน เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผล

กระบวนการของประกอบอาหารเน้นเด็กและครูดำเนินการร่วมกัน โดยการวางแผนเลือกอาหารที่จำทำ กำหนดส่วนประกอบ จำนวน ปริมาณ น้ำหนัก กระบวนการในการประกอบอาหาร ขั้นตอนในการประกอบอาหาร ตลอดจนการกำหนดหน้าที่ของเด็กแต่ละคน ในขณะที่ประกอบอาหาร เด็กจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้ร่วมมือกันวางแผนไว้ รวมทั้งต้องเป็นผู้สังเกต สืบรวจการเปลี่ยนแปลง ใช้ทักษะในการรับรู้ข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยเฉพาะกลิ่น ชิมรส และอุณหภูมิ ตรวจสอบสมมติฐานที่วางไว้เก็บรวบรวมข้อมูลสรุปผล นำเสนอผลครูจะเป็นผู้ดูแลความปลอดภัย กระตุ้นให้เด็กร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่ได้วางแผนไว้

เมื่อประกอบอาหารเสร็จสิ้น ครูและเด็กร่วมกันสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหาร ครูเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมด้านกระบวนการคิด การสังเกต เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวกับกระบวนการคิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พื้นฐานทักษะทางคณิตศาสตร์ และทักษะการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

5.7 เกมการศึกษา คือ สื่อ 2 มิติหรือ 3 มิติ ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้เด็กได้เล่นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนในบรรยากาศที่สงบ ผ่อนคลาย ปลอดภัย เป็นอิสระ โดยแต่ละเกมและแต่ละชุดมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น มุ่งพัฒนาความคิดรวบยอด มุ่งพัฒนาการคิดเปรียบเทียบ การคิดจำแนก แยกแยะ จัดหมวดหมู่ พัฒนาการคิดเพื่อเรียงลำดับเหตุการณ์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา

ครูควรจัดเตรียมเกมการศึกษาไว้ตามลำดับความง่ายยาก เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเล่นแต่ละครั้งจนเกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกดีต่อตนเองและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเล่นเกมการศึกษาในระดับที่ซับซ้อนขึ้นต่อไป

ครูแนะนำเกมใหม่และอาจร่วมเล่นกับเด็กบางคนในระยะเริ่มต้นของการเล่นเกมชนิดใหม่แล้วปล่อยให้เด็กได้ลงมือเล่นเกมตามลำพังหรือเล่นร่วมกับเพื่อนกลุ่มเล็ก โดยครูเป็นผู้สังเกตการเล่นของเด็กแต่ละคน เช่น ความถูกต้อง ความคล่องแคล่วในการเล่นเกม

ปฏิสัมพันธ์ของเด็กในขณะเล่นเกม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินระดับพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในเรื่องพัฒนาการด้านการคิด และด้านอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของเกม การศึกษานั้น ๆ แล้วพิจารณาหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านต่อไป

5.8 การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน คือ การที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง เช่น ปัญหาเรื่องการแต่งกาย การรับประทานอาหาร รอคอย การแย่งของ

ครูจะต้องใช้ความอดทน รอคอยให้เวลาเด็กให้เด็กได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่เข้าไปช่วยเหลือในทันที ครูเสริมแรงด้วยการแสดงความชื่นชมเมื่อเด็กคิดและสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้สำเร็จ

ในขณะที่เด็กพบปัญหา เช่น สวมถุงเท้าไม่ได้ ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือสวมถุงเท้าของตนเอง ครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด สังเกต คิดหาวิธีการ แล้วทดลองทำด้วยวิธีการต่าง ๆ ชวนให้ลองทำวิธีใหม่ ๆ เมื่อไม่สำเร็จก็ไม่เป็นไรให้กำลังใจเด็กทำใหม่ โดยให้เวลาแก่เด็กมาก ๆ ในการคิดและทดลองแก้ปัญหา

ในขณะที่เด็กปฏิบัติหรือลงมือกระทำ ครูสังเกตวิธีการคิดและแสดงออกขณะแก้ปัญหา จดบันทึกวิธีคิด วิธีการจัดการกับปัญหาเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวกับกระบวนการคิดและการคิดแบบสร้างสรรค์

6. กิจกรรมพัฒนาภาษา

กิจกรรมพัฒนาภาษาจัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ หลักสูตรจึงแนะนำให้จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ และใช้ภาษาเพื่อการแสวงหาความรู้

การจัดกิจกรรมพัฒนาทางภาษา ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ทักษะทางภาษาทั้งการฟังพูด อ่าน เขียน ไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่แยกฝึก หรือสอนที่ลักษณะให้เด็กได้มีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็นแสดงความรู้สึก การมีโอกาสพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งการเล่า การบอก การอธิบาย สนทนา การได้มีโอกาสฟัง สิ่งต่าง ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ฟังการพูด ฟังการสนทนา ฟังเพลง ฟังคำคล้องจอง ฟังการอ่านหนังสือนิทานสนุก ๆ เต็มไปด้วยความคิดและจินตนาการ คุณธรรม จริยธรรม การเปิดโอกาสให้ได้อ่าน หรือเล่นสมมติการอ่าน อ่านภาพจากหนังสือนิทาน อ่านป้าย อ่านสิ่งต่าง ๆ ที่ใกล้ตัวมีความหมาย อ่านสัญลักษณ์ อ่านแล้วคิด คิดแล้วแสดงความคิดเห็น

ความรู้สึกลอกออกมาทั้งทางการพูด การวาด การทำงานศิลปะ การขีดเขียน การเขียนตามวัยเท่าที่เขียนได้

การทำให้กิจกรรมทางภาษาเป็นไปอย่างมีความหมายไม่แยกทักษะ ครูต้องจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กสำรวจ พูดคุย อภิปราย วาดภาพ และเล่าเรื่องที่ตนสนใจและมีความหมายต่อตัวเด็ก เรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว อ่านนิทานสำหรับเด็ก อ่านภาพจากนิตยสารต่าง ๆ หรือวัสดุอุปกรณ์อื่นที่อยู่ใกล้ตัว มีความหมายต่อเด็ก จัดมุมประสบการณ์เกี่ยวกับการอ่าน ให้เด็กเข้าไปเล่น อ่านไปดูรูปภาพไป เล่นสมมติเมื่อเด็กต้องการ ครูควรจัดหนังสือไว้อย่างหลากหลาย จัดนิทานที่เด็กชอบมาวางไว้ให้เด็กอ่านเอง หลังจากที่ครูอ่านให้ฟังแล้ว ขณะเดียวกันหากเด็กอยากเขียนอยากวาดก็จัดมุมเขียนไว้ให้ เตรียมกระดาษ ดินสอสี สมุดโทรศัพท์ หรือวัสดุอุปกรณ์การเขียนอื่นๆ ไว้ให้เด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเลือกที่เขียนเองเมื่อเขาต้องการ

ครูควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าประสบการณ์ของตนเอง เล่าข่าว เล่าเรื่องจากภาพ การพูดคำคล้องจอง การแสดงความคิดเห็น การอ่านป้ายต่าง ๆ จากฉลากการใช้ภาษาท่าทาง ภาษาสัญลักษณ์

ครูควรเป็นต้นแบบที่ดีทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนที่ถูกต้อง ชัดเจน เป็นตัวอย่างที่ดีทางการฟัง คือ การตั้งใจฟังเด็ก เวลาเด็กพูด ไม่เร่งรัด ฟังแล้วพยายามเข้าใจเขา ทำให้เด็กเห็นว่าการฟังที่ดีเป็นอย่างไรเป็นประจำทุกวัน การเป็นตัวอย่างที่ดีในการพูด คือการไม่พูดตะโกนใส่เด็ก พูดเบา ๆ ช้า ๆ ชัด ๆ นุ่มนวลแฝงด้วยความเมตตา มองตาเด็กเวลาพูด สื่อความรู้สึกลงไป คำพูดของครูด้วย ไม่พูดมาก ไม่แหยงเด็กพูด ไม่ผูกขาดการพูด เปิดโอกาสให้เด็กพูด

การเป็นตัวอย่างที่ดีในการอ่านก็สามารถทำได้โดยอ่านหนังสือสนุก ๆ ให้เด็กฟังทุกวัน วางท่าทางในการอ่านให้ถูกต้อง ทำให้เด็กเห็นว่าครูชอบอ่านหนังสือ หาหนังสือมาไว้ในห้องเรียนอย่างหลากหลายแต่จัดวางเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม อาจเชิญพ่อแม่ ผู้ปกครอง มาอ่านหนังสือให้เด็กฟัง หรือพาเด็กไปห้องสมุดโดยพยายามส่งเสริมให้เด็กได้เลือกและยืมหนังสือด้วยตนเอง ครูและเด็กร่วมกันจัดบรรยากาศในการอ่านที่อบอุ่น

ครูเป็นตัวอย่างที่ดีในการเขียนได้ด้วยการเขียนให้เด็กดู เด็กจะดูลีลา การเขียนของครูเวลาครูเขียนข้อความใด ๆ บนกระดาน ครูต้องคำนึงตลอดเวลาที่กำลังสอน การเขียนให้แก่เด็กด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะเด็กกำลังดูครูเขียน ครูต้องเขียนตัวหนังสือ บรรจงและถูกวิธี ไม่ต้องรีบเขียน พยายามเขียนให้สวยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในโอกาสอื่น ๆ เด็กจะเห็นครูเขียนบ่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ การเขียนอธิบายผลงานให้เด็กหรือ

การนั่งเขียน ทำงานส่วนตัวของครูเองในโอกาสต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่างให้กับเด็กทั้งสิ้น

ในขณะที่เด็กกำลังทำกิจกรรมทางภาษาไม่ว่าจะเป็นการพูด อ่าน เขียน ครูสังเกตบันทึกพฤติกรรมของเด็ก และพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับผลงานของเด็ก เพื่อประเมินพัฒนาการทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา โดยเฉพาะการรักการเรียนรู้และมีนิสัยรักการอ่าน อันได้แก่ ความสนใจสิ่งรอบตัว การฟัง ความสนใจในการฟัง ความสนใจในการอ่าน รวมทั้งทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ อันได้แก่ การบอก การเล่า อธิบาย ถึงลักษณะของสิ่งของ การซักถาม สนทนา อภิปราย การพูด การร้องเพลง การบอก ความรู้สึกรับรู้ การฟังคำสั่งและการปฏิบัติตาม การแสดงออกถึงความคิดด้วยการวาด การขีดเขียน การเขียน หรือการทำงานศิลปะอื่น ๆ ตามวัยของเด็ก

7. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรี การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย และเล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ

7.1 กิจกรรมศิลปะและดนตรี

กิจกรรมศิลปะ คือ การที่เด็กแต่ละคนได้เลือกถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของตนอย่างอิสระและผ่อนคลาย

ครูควรจัดกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย เช่น งานเขียนภาพระบายสี งานปั้น งานพิมพ์ งานกระดาษ งานทดลองสี งานประดิษฐ์ และรู้จักรูปทรง สี ผิวสัมผัส การเชื่อมโยงประสบการณ์ การเทียบเคียง การเปรียบเทียบสี

ในการจัดกิจกรรมศิลปะควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข มีอิสระเด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยว

ครูและเด็กสามารถร่วมกันเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ ขณะเด็กทำงานครูเป็นผู้สังเกตและเข้าช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ครูคอยกระตุ้นและให้กำลังใจรวมทั้งร่วมจดบันทึกชื่อผลงานหรือข้อความที่เด็กต้องการบรรยาย แล้วจัดเก็บหรือแสดงผลงานไว้ในบริเวณที่เหมาะสมและเลือกจัดเก็บไว้เป็นข้อมูลแสดงพัฒนาการเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ เพื่อน ๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้ ชื่นชมและให้ผู้ปกครองได้เห็นความก้าวหน้าของเด็กตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการของเด็กด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมดนตรี เป็นทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการรับรู้ด้วยการฟังที่ผสมผสานทักษะพื้นฐานทางดนตรี เพื่อสร้างสุนทรีย์ในจิตใจทำให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมเริ่มตั้งแต่การจดให้เด็กได้ฟังทั้งที่เป็นเสียงธรรมชาติ เสียงจากเครื่องดนตรี เสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น การฟังดนตรีที่มีทำนองต่าง ๆ การร้องเพลง การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การใช้วัสดุในการทำจังหวะ การเคลื่อนไหวเข้ากับจังหวะ

ครูควรจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ไม่มีเสียงรบกวน สร้างบรรยากาศให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างมีสมาธิ จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจเสียงหาเศษวัสดุที่ทำให้เกิดเสียง เครื่องทำจังหวะง่าย ๆ เครื่องดนตรีเพื่อให้เด็กเลือกเล่นได้อย่างอิสระ ครูสามารถจัดกิจกรรมที่เน้นทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ อาจใช้การถาม การสร้างเงื่อนไขที่กระตุ้นให้เด็กได้คิด ได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน มีความสุขในการแสดงออก

ครูสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

7.2 การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดโดยอาศัยทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานที่ใช้สรีระส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทั้งส่วนใหญ่และส่วนย่อย เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะของการเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ เด็กต้องคำนึงการใช้พื้นที่ร่วมกับผู้อื่น จัดรูปทรงของตนเอง การใช้ท่าทางถ่ายทอดความรู้สึกหรือเรื่องราว การทำจังหวะโดยใช้เครื่องประกอบจังหวะ การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การฟังและการปฏิบัติตามคำสั่ง ระหว่างการเคลื่อนไหวตามจังหวะพร้อมอุปกรณ์ การเคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางสัตว์ การเคลื่อนไหวประกอบดนตรี

ครูจัดสภาพแวดล้อมให้มีพื้นที่โล่ง ปลอดภัย สะอาด สะดวกต่อการเคลื่อนไหวอิสระทั้งกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ และเป็นรายบุคคล สร้างบรรยากาศที่ทำทลายความคิดความสามารถให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนาน

การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จัดหาง่าย มีความหลากหลาย ราคาเหมาะสม เพื่อใช้ประกอบการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ครูกับเด็กร่วมกันสร้างเงื่อนไขในการเคลื่อนไหวและเน้นการสร้างวินัยในชั้นเรียน ช่วยขยายความคิดและยอมรับความสามารถในการแสดงออกของเด็ก

ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอความคิดและยอมรับความสามารถในการแสดงออกของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอความคิดและฝึกหาคำตอบด้วยตัวเอง ขณะที่เด็กทำกิจกรรมครูสังเกตและบันทึกทักษะการเคลื่อนไหว การกล้าแสดงออกทางความคิด สร้างสรรค์

7.3 กิจกรรมการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเป็นการสร้างชิ้นงานจากวัสดุเหลือใช้หรือวัสดุตามธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

ขั้นเริ่มกิจกรรมครูและเด็กร่วมกันเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ โดยครูอาจจะจัดเป็นมุมประดิษฐ์ขึ้นมาในห้องเรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพของโรงเรียน ในมุมดังกล่าววางวัสดุอุปกรณ์ที่เด็กจะสามารถใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยตัวของตัวเองอย่างอิสระ สิ่งของที่จัดเตรียมไว้เป็นวัสดุที่เก็บสะสมรวบรวมไว้ เช่น กลองกระดาษเล็ก ๆ ไม่ใช่แล้ว หนังสือนิตยสารเก่า ๆ หรือวัสดุอื่นใด เช่น ไม้ ไม้ เศษไม้ ฝาขวด กลองนม กลองสบู่ ยาสีฟัน อุปกรณ์ เช่น กรรไกร กาว เครื่องเย็บ กระดาษ หรือสิ่งอื่นใด สุดแต่แต่โรงเรียนจะจัดหาได้ เมื่อเด็กต้องการที่จะประดิษฐ์ก็จะตรงไปยังมุมที่ครูจัดไว้ให้ ลงมือเล่น ทำงานของตนเองโดยลำพังหรือร่วมกันทำกับเพื่อน หรือจะเป็นการจัดกิจกรรมประดิษฐ์ขึ้นมาก็ได้ กิจกรรมนี้จัดได้ทั้งในห้องและนอกห้องเรียน ครูอาจเปิดโอกาสให้เด็กสร้างชิ้นงานที่เป็นงานเดี่ยว และนำมาสู่งานกลุ่ม อาจเป็นกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ ซึ่งแนวคิดของการสร้างชิ้นงานอาจเกิดจากหลังการไปทัศนศึกษานอกสถานที่หรืออาจเกิดขึ้นจากการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ใดที่เด็กสนใจ

การสร้างชิ้นงานและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เด็กจะเป็นผู้คิดวิธีการทำงานและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขณะที่เด็กทำงานครูจะอำนวยความสะดวกให้เวลาอย่างเพียงพอให้คำแนะนำเด็กเมื่อเด็กต้องการเท่านั้นไม่ควรเข้าไปขัดขวางความคิดของเด็ก พยายามให้เด็กเกิดจินตนาการด้วยตัวของเขาเอง ชิ้นงานที่ทำนี้เด็กไม่จำเป็นต้องรีบทำให้เสร็จในครั้งเดียวก็ได้ เด็กอาจวางไว้แล้วกลับเข้ามาทำต่อเติมได้ในภายหลัง ครูมีหน้าที่จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่เก็บผลงานของเด็ก อย่าปล่อยให้รกเลอะเทอะพยายามร่วมกับเด็กจัดให้สวยงาม

ครูควรสังเกตพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น วิธีการแก้ปัญหาของกลุ่ม เพื่อประเมินพฤติกรรม ด้านสติปัญญาด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

7.4 การเล่นเกมบทบาทสมมุติ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้แสดงบทบาทตามเรื่องราวหรือเหตุการณ์จากสิ่งที่เกิดขึ้นหรือพบเห็นในชีวิตประจำวัน

การจัดการเล่นเกมบทบาทสมมุติ อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น จัดบริเวณใดบริเวณหนึ่งในห้องเรียนให้เป็นบ้าน ร้านขายของ ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย โรงพยาบาล

หรืออาจจัดโดยสังเกตจากความต้องการและความสนใจของเด็ก ส่วนใหญ่แล้วจะจัดตามสาระการเรียนรู้เรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้อยู่ โดยคำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัย และเอื้อต่อการเล่นของเด็ก

ครูควรจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์และสถานที่ให้พร้อมเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กคิดวางแผน ตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระให้เด็กเป็นผู้วางแผนการเล่นและดำเนินการตามแผนที่วางไว้

ในขณะที่เด็กเล่นสมมุติ ครูเป็นเพียงผู้ดูแล ให้คำแนะนำชี้แนะเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือให้คำชมเชยเมื่อเด็กรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือเพื่อน เสียสละหรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก่อนหมดเวลาครูอาจให้สัญญาณเตือน เมื่อหมดเวลาเด็กและครูช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย โดยครูเป็นผู้สังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

7.5 การเล่นน้ำ เป็นกิจกรรมการเล่นที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้าง ความพอใจ ผ่อนคลายความเครียด เพื่อฝึกทักษะการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การจะจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนหรือในห้องเรียนก็ได้ บางโรงเรียน อาจมีมุมเล็ก ๆ ช่าง ๆ ห้องน้ำในห้องเรียน บางโรงเรียนอาจจัดไว้ในห้อง บางแห่งจัดไว้ที่ระเบียง บางแห่งจัดไว้ในที่ร่มไม้ สุดแต่แต่ความสะดวกเหมาะสมของโรงเรียน ทั้งนี้ต้องระมัดระวังเรื่อง ความสะอาด การที่เด็กเล่นน้ำเพื่อที่เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับปริมาตร ปริมาณ การตวง การคาดคะเนน้ำหนัก ขณะการเปลี่ยนแปลงรูปร่าง ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และทักษะทางมิติสัมพันธ์

ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การเล่น โดยภาชนะบรรจุน้ำควรเป็นถังหรือ ภาชนะอื่นใดอาจจะใช้อ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงเหมาะกับเด็ก มีผ้าพลาสติกกันเลื้อยผ้า เปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่นหากโรงเรียนจัดหาได้ โรงเรียนในชนบทบางแห่งให้เด็ก ๆ ถอดเสื้อผ้า เหมือนเล่นน้ำตามความเหมาะสมซึ่งครูจะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและ ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

ครูอาจจัดหาวัสดุเหลือใช้ เช่น ขวดพลาสติก กระบอกพลาสติก กะลา กววยกรอกน้ำ ซึ่งต้องดูแลให้อุปกรณ์ทุกชิ้นอยู่ในสภาพที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

ครูและเด็กร่วมกันสร้างข้อตกลงในการเล่น เปิดโอกาสให้เด็กคิด วางแผนการเล่น และได้เล่นอย่างอิสระ ครูชี้แนะเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือและให้คำชมเชย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

ในขณะที่เดียวกันครูสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเล่นเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กเกี่ยวกับจินตนาการและกระบวนการคิด ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางมิติสัมพันธ์

7.6 การเล่นทราย เป็นกิจกรรมการเล่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความพอใจผ่อนคลายความเครียด เด็กได้ฝึกทักษะการสังเกต การแก้ปัญหา การเปรียบเทียบ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

การเล่นทรายโดยส่วนมากจะจัดไว้กลางแจ้งภายใต้ร่มไม้หรือหลังคา มักมีขอบกั้นเพื่อป้องกันทรายกระจัดกระจายและสะดวกต่อการรักษาความสะอาด นอกจากนี้ควรมีฝาปิดเพื่อมิให้สัตว์เลื้อยทำความสะอาด อาจเลือกใช้ทรายแห้งหรือทรายเปียกก็ได้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและจุดประสงค์ที่ครูต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้

ครูจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นทรายอย่างหลากหลายและเพียงพอ สสำรวจสภาพความพร้อมของอุปกรณ์ต่าง ๆ ครูกับเด็กร่วมกันกำหนดช่วงเวลาและข้อตกลงในการเล่น การเก็บของเข้าที่ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดได้วางแผนการเล่นอย่างอิสระ ครูเป็นผู้ดูแลเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการหรือร้องขอ ขณะที่เด็กเล่นครูสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านกระบวนการคิด และทักษะทางมิติสัมพันธ์

7.7 การเล่นก่อสร้าง เป็นกิจกรรมที่เด็กเลือกวัสดุ อุปกรณ์มาสร้างเป็นรูปทรง สิ่งจำลอง เพื่อถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นรูปธรรม

การเล่นก่อสร้างควรจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก

สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นอาจทำได้ด้วยไม้ ก่อลงเปลา่ ห่อกระดาษ หรือทาสีให้ดูเหมือนจริง หรืออาจเป็นพลาสติก เช่น ค้อน เลื่อย ตะปู หรือใช้เศษวัสดุต่าง ๆ ที่เด็กสามารถนำไปใช้ในการก่อสร้างได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยของเด็ก

ครูและเด็กสร้างข้อตกลงในการเล่น การกำหนดเวลา การเก็บสิ่งของหลังการเล่น ครูเตรียมสื่ออุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ เด็กเป็นผู้วางแผนการเล่นเอง ทั้งการเล่นคนเดียว เล่นเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก เด็กได้เล่นอย่างอิสระ

ครูให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

4.6 การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชนาธิป พรกุล (2544) ได้กล่าวถึง การประเมินผลที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินผลต้องการความคิดที่ชัดเจนและมีการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ
2. การประเมินผลในชั้นเรียนเป็นเรื่องสำคัญ การประเมินระหว่างการสอน ทุกวันอย่างต่อเนื่องมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ผลของการประเมิน ผู้สอนควรแจ้งมาตรฐานของพฤติกรรมที่มีคุณภาพที่ผู้สอนคาดหวังแก่ผู้เรียนตั้งแต่ต้น มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและแจ้งผลให้ผู้เรียนทราบ ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจทำให้มีความพยายามเพื่อความสำเร็จ
4. สิ่งที่จะประเมินต้องชัดเจน ผู้สอนต้องระบุได้ว่าต้องการประเมินอะไร ความรู้ เนื้อหา วิธีการแก้ปัญหา การเล่นเครื่องดนตรี การพูดภาษาต่างประเทศ หรือการเขียน รายงาน และการประเมินเรื่องนั้นมีตัวชี้วัดอะไร
5. การประเมินผลต้องมีคุณภาพสูง คุณภาพ หมายถึง สิ่งที่จะประเมินชัดเจน ผลของการประเมินนำไปใช้ได้ประโยชน์ วิธีการประเมินมีความเหมาะสม และอ้างอิงได้ มีความเที่ยงตรงปราศจากอคติและการบิดเบือน

6. การแจ้งผลการประเมินเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และควรทำเป็นการส่วนตัว สำหรับผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำผู้สอนควรให้ความช่วยเหลือ

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่

1. การสังเกต ครูสังเกตการทำงานของนักเรียนเดินดูนักเรียนขณะทำกิจกรรมแล้วจดบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนที่สังเกตเห็นว่าบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการหรือไม่
2. การสัมภาษณ์หรือการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ครูซักถามพูดคุยกับนักเรียนในขณะที่ทำงาน
3. การตรวจผลของนักเรียน
4. การรายงานผลการทำกิจกรรมของนักเรียน ครูฟังการรายงานผลการทำกิจกรรมหรือการนำเสนอผลงานของนักเรียน
5. การบันทึกข้อมูล โดยผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนหลายฝ่าย เช่น การประเมินผลงานตนเองของนักเรียน การประเมินผลงานโดยเพื่อนนักเรียนและการประเมินผลงานโดยผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

6. การใช้ข้อสอบที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ครูอยากทราบว่านักเรียนปฏิบัติได้หรือไม่ ก็ให้นักเรียนทำให้อุ

7. การประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานนักเรียน ครูให้นักเรียนสร้างชิ้นงานแล้วเก็บสะสมในแฟ้มผลงาน เพื่อดูพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากแนวคิดในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญควรมีความชัดเจนทั้งในด้านการสื่อความหมาย การกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ครูต้องมีการแจ้งผลการประเมินแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และควรให้การประเมินผลระหว่างการสอนอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินไปใช้ โดยวิธีการประเมินมีหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานนักเรียน การรายงานผลการทำกิจกรรมของนักเรียน การบันทึกข้อมูลโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนหลายฝ่าย การใช้ข้อสอบที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานนักเรียน เป็นต้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สิริวิภา มั่นศิลป์ (2540) ได้ทำการศึกษาสภาพการณ์เทศภายในโรงเรียนอนุบาลอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสถานการณ์งานวิชาการภายในโรงเรียนอนุบาลเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติการ และการประเมินผลใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรหรือแนวทางการจัดประสบการณ์และการนำไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านการประเมินผล เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนอนุบาลเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2540 จำนวน 23 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 43 คน ครูจำนวน 250 คน รวมทั้งสิ้น 293 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการนิเทศที่ปฏิบัติมาก คือ ประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียนและประชุมทางวิชาการที่ปฏิบัติน้อย คือ การส่งคณะครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนอนุบาลอื่นๆ การแนะนำส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้าเป็นสมาชิกของชมรมหรือสมาคมทางวิชาการ การสาธิตและแนะนำช่วยเหลือในการสร้าง การใช้ การบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน และจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียนรวมทั้งพิจารณาปัญหาที่เกิดจากการวัดผลการประเมิน แนวทางการพัฒนาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนอนุบาลเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ตามกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนใน 4 ด้าน คือ ควรมี

การประชุมสัมมนาว่าร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการคณะกรรมการโรงเรียนและครูโดยดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 4 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและคำนึงถึงหลักการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา รวมทั้งแนวดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) นอกจากผู้บริหารและฝ่ายวิชาการจะเป็นผู้นิเทศโดยตรงแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีการนิเทศกันและกัน จัดให้มีการประกวดการประดิษฐ์สื่อจากวัสดุเหลือใช้ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรยกย่องชมเชยให้รางวัลแก่ครูผู้ปฏิบัติงานดีและมีความรับผิดชอบเสมอต้นเสมอปลาย จัดให้คณะครูได้ศึกษาดูงานในโรงเรียนอนุบาลอื่นๆ ประเมินการปฏิบัติงานที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกันภายใต้การควบคุมชี้แนะ แนะนำดูแลอย่างสม่ำเสมอของผู้บริหารเพื่อร่วมกันพัฒนาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

อภิสิทธิ์ วุฒิพรพงษ์ (2540) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการดังนี้

1. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีการนำแนวทางและแผนการจัดประสบการณ์มาปรับปรุงหรือพัฒนาก่อนนำไปใช้โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เข้ากับโรงเรียนและชุมชน
2. งานการเรียนการสอน จุดเน้นการจัดกิจกรรม คือ จัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดครูเข้าสอนตามวิชาเอกและโทปฐมวัยศึกษา ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยเยี่ยมชั้นเรียนและตรวจบันทึกการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน มีการสำรวจความต้องการของครู ครูส่วนใหญ่เก็บสื่อของปฐมวัยไว้ในห้องเรียน และติดตามการใช้สื่อโดยสังเกตการใช้สื่อ สภาพของสื่อและการเพิ่มจำนวนสื่อในชั้นเรียน สื่อที่ใช้มากที่สุด คือ บล็อก เกมการศึกษา และหนังสือ
4. การวัดผลและประเมินผล จัดให้มีเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเพียงพอ วิธีที่ใช้มากที่สุด คือ การสังเกต และผู้บริหารกำกับติดตามโดยการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู
5. ห้องสมุด ส่วนใหญ่จัดเป็นเอกเทศ ทุกโรงเรียนมีการจัดมุมหนังสือในห้องเรียน หนังสือที่มีเป็นส่วนใหญ่ คือ หนังสือประกอบคำบรรยาย ส่วนห้องสมุดของเล่นมีการจัดเป็นบางโรงเรียน
6. งานนิเทศภายใน กิจกรรมที่จัดมากที่สุด คือ การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน การเยี่ยมชั้นเรียน ส่วนใหญ่ครูต้องการได้รับการนิเทศเรื่องเทคนิควิธีสอน

7. งานประชุมอบรมทางวิชาการ ส่วนใหญ่ส่งเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานต้นสังกัด และมีการติดตามประเมินผลโดยการสนทนา พูดคุย และสอบถาม

ปัญหาของโรงเรียนที่พบเป็นส่วนใหญ่ คือ จำนวนนักเรียนในชั้นมากเกินไป อาคารเรียนและห้องเรียนมีไม่เพียงพอ บางโรงเรียนไม่มีเครื่องเล่นและสนามเด็กเล่น

ชาติรี บวรเวสสะ (2542) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาตนเองแบบร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนประถมศึกษาวัดโปรยฝน จังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาตนเองแบบร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมงานของครู ตัวอย่างประชากร คือ ครูที่ทำการสอนชั้นอนุบาล 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโปรยฝน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2541 จำนวน 8 คน ผลการวิจัย มีดังนี้

1. โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นโปรแกรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองระหว่างเพื่อนร่วมงานของครูประถมศึกษาโดยผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้น 8 ชั้น
 - 1.1 การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการร่วมมือ
 - 1.2 การช่วยกันเลือกปัญหาที่จะแก้ไขในการเรียนการสอน
 - 1.3 จับคู่ปรึกษาหารือร่วมกันในการแก้ปัญหา
 - 1.4 ผลัดกันสังเกตการแก้ปัญหาในห้องเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ
- ครั้งที่ 1
- 1.5 รายงานผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาต่อกลุ่มย่อย รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
 - 1.6 จับคู่ร่วมกันวางแผนแก้ไขปรับปรุงการแก้ปัญหาตามข้อเสนอแนะ
 - 1.7 ผลัดกันสังเกตการสอนและให้ข้อเสนอแนะครั้งที่ 2
 - 1.8 สรุปรายงานผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาต่อกลุ่มใหญ่ เก็บเป็นข้อมูลไว้ใช้ต่อไป

2. เมื่อสิ้นสุดการใช้โปรแกรมการพัฒนาตนเองแบบร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนประถมศึกษาวัดโปรยฝน จังหวัดปทุมธานี ครูที่เข้าร่วมโปรแกรมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังนี้

- 2.1 กล่าวพูดเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของตนให้เพื่อนในกลุ่มฟัง
- 2.2 รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานให้เข้าใจก่อนจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
- 2.3 ร่วมแสวงหาความรู้กับเพื่อนร่วมงานในการแก้ปัญหา

2.4 ร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการเลือก วิธีการแก้ปัญหา การทดลอง แก้ปัญหาและการปรับวิธีให้เหมาะสมเพื่อนำไปใช้

2.5 รายงานผลการแก้ไขปัญหาดตรงตามสภาพความเป็นจริงให้ เพื่อนร่วมงานทราบ

บุญธรรม ศิริบุญยกาญจน์ (2542) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 625 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 285 คน และครูผู้สอน ระดับก่อนประถมศึกษา 340 คน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาระดับ ก่อนศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ด้านแนวการจัดประสบการณ์ ด้านการพัฒนา บุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวกและการบริการด้านอื่นๆ ด้านสื่อประกอบการจัดกิจกรรม และด้านการประเมินพัฒนาการ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับ ก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาระดับก่อนศึกษามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

อรณรินทร์ สุนทรสถิตย์ (2542) ได้วิจัยเรื่อง การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาล สุธีธร จังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 274 คน และครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน ผลการวิจัย พบว่า พัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน อนุบาลสุธีธร มีคะแนนร้อยละและค่าเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้นในการวัดผลและประเมินผลแต่ละครั้ง และ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็น โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นจากการประมวลความคิดเห็นของนักเรียนโดยการให้เขียน บรรยายความรู้สึกแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครู พัฒนาการของครูสอนวิชา คณิตศาสตร์ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ครูมีพัฒนาการด้านการนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติ ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานและความสามารถในการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และ จากการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดี มีความพึงพอใจและเห็นประโยชน์ของการ นิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน

จุฑามาศ เจริญธรรม (2544) ได้ศึกษาการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครบทั้ง 10 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การฝึก อบรมครูประจำการ การปฐมนิเทศครูใหม่ การจัดบริการพิเศษแก่ครู การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและการประเมินผล ปัญหาการนิเทศการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา สรรวจวิเคราะห์ วิจัยเพื่อจัดทำสาระหลักสูตรที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การให้ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร สภาพแวดล้อมห้องเรียนและผู้เรียน การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน การจัดหางบประมาณซ่อมแซมอาคารสถานที่ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและการศึกษาดูงานอย่างเหมาะสม และการสนับสนุนให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ

นารีนุช สมวาสนาพานิช (2544) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 97 คน และครูจำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาบุคลากรทั้ง 4 ขั้นตอนมีดังนี้ (1) การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร ความต้องการในการกำหนดความจำเป็นมาจากนโยบายของโรงเรียน ใช้วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานและใช้ประวัติบุคลากรเป็นข้อมูลในการกำหนดความจำเป็น ผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุสำคัญในการกำหนดความจำเป็น คือ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตร และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (2) การวางแผนการพัฒนาบุคลากร จัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและมุ่งพัฒนาบุคลากรโดยรวมทั้งโรงเรียน ผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของบุคลากร ปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือ บุคคลที่เป็นผู้รับผิดชอบ (3) การดำเนินการตามแผนการพัฒนาบุคลากรเน้นการพัฒนารายกลุ่ม ดำเนินการโดยใช้วิธีประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องมีผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ วิธีการดำเนินกิจกรรมเป็นรายบุคคล คือ การส่งบุคลากรเข้ารับฟังบรรยาย ประชุม อบรมสัมมนา และรายกลุ่มใช้วิธีการฝึกอบรมเนื้อหาสาระเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการส่งบุคลากรไปร่วมอบรมสัมมนามากกว่า 5 ครั้ง และส่งเสริมให้ครูที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอนเข้าร่วมกิจกรรม (4) การประเมินผลการพัฒนา

บุคลากรมีการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการตามแผน โดยมุ่งเน้นในด้านประสิทธิภาพใช้วิธีการมอบหมายงานให้ปฏิบัติมีผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้วิธีสรุปผลและนำเสนอในที่ประชุมและนำผลไปใช้ปรับปรุงแผนงานและโครงการพัฒนาบุคลากรในครั้งต่อไป สำหรับปัญหาในการพัฒนาบุคลากรทั้ง 4 ชั้นตอน อยู่ในระดับน้อย

ปีتما บุญเจริญ (2544) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลเอกชนกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครมีการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพิเศษ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน และด้านการประเมินผลการสอน โดยมีปัญหาในการดำเนินงานเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัญหาที่มีจำนวนครูน้อยไม่สามารถส่งไปอบรมเพราะไม่มีผู้สอนแทนผู้ที่จะไปอบรม ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียนเรื่องวิธีการเขียนแผนการสอนที่ถูกต้อง ขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพิเศษ การประชาสัมพันธ์ด้านข่าวสารข้อมูลทางวิชาการไปยังชุมชนไม่ทั่วถึงและไม่มีทักษะในการวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างถูกต้อง

สร้อยจร ฉันทวรภาพ (2544) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย วัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ พบว่า

1. ด้านนโยบายของรัฐ ในเรื่องการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ควรทำการบริหารโดยสถานการศึกษาเอกชน กรมอนามัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดและสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยงานเหล่านี้ควรดำเนินงานด้านงบประมาณด้วย การนิเทศการศึกษาปฐมวัย ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีการช่วยเหลือแนะนำการจัดการศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. ด้านยุทธศาสตร์ของการนิเทศการศึกษาปฐมวัย โดยสร้างศูนย์โปรแกรมวิชาการส่งเสริมให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนวิธีการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการจัดการศึกษาควรมีบุคลากรที่นิเทศ ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครูหัวหน้าหมวด และครูประจำชั้นโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ คอมพิวเตอร์
3. ด้านรูปแบบการนิเทศการศึกษาปฐมวัย จะต้องปฏิบัติการบูรณาการการนิเทศ ซึ่งเป็นการนิเทศ 100% และการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้เป็นการนิเทศแบบพาทำ คือ

ร่วมคิด ร่วมทำ นำส่งเสริม สนับสนุน และชื่นชมยินดี สร้างสื่อนิเทศทางไกล เน้นการทดลองใช้ เครื่องมือส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ต

4. ด้านการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศการศึกษาปฐมวัย มีผลด้านการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างขององค์กรให้มีคุณภาพ สร้างโรงเรียนเครือข่าย มีวิทยากรที่มีความรู้ เปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็น สำคัญและพัฒนาผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู และกรรมการโรงเรียนให้เป็นผู้นำมีอาชีพ ส่วนการ นำการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่เกณฑ์มาตรฐาน มีการวางแผนวิเคราะห์ทำงานร่วมกันทุกฝ่าย ปฏิบัติ ตามแผนตามบทบาทของผู้นิเทศและผู้สนับสนุนการนิเทศ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจและเป็น การตรวจสอบ ติดตามการประเมินผล มีการวางแผนวิเคราะห์ทำงานร่วมกันทุกฝ่าย ปฏิบัติตามแผน ตามบทบาทของผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้สนับสนุนการนิเทศ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจและเป็น การตรวจสอบประเมินผล

5. ด้านบทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ควร สนับสนุนด้านงบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และอื่นๆ ช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมคิด ร่วมทำ สละเวลาและแรงงาน เพื่อร่วมให้และใช้ข้อมูล กำหนดเป้าหมายจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ส่วนผลดีเมื่อชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาปฐมวัย ทำให้การดำเนินงานมีองค์กร หลายหน่วยงานมาร่วมดูแลด้านการประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ

พันธิวิชัย เลี้ยงชีพชอบ (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศของ คณะกรรมการเครือข่ายโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการเครือข่ายโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5 จำนวน 116 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการเครือข่ายโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 5 ปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาทั้ง 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่สนับสนุนให้ครูมีส่วน ร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในที่ประชุมปัญหา คือ ขาดงบประมาณ
2. ด้านการปรับปรุงการจัดประสบการณ์และการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยจัดการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน ปัญหา คือ ขาดงบประมาณ
3. ด้านการจัดทำและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ส่งเสริม ให้ครูพัฒนาและสร้างสื่อการสอนโดยให้คำแนะนำในการสร้างสื่อด้วยตนเอง ปัญหา คือ ขาด งบประมาณและอุปกรณ์ในการทำสื่อ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการนักเรียน ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ใช้ผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยให้วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อแก้ปัญหาการเรียน ปัญหา คือ ขาดเครื่องมือในการประเมินที่มีคุณภาพ

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการแนะนำ ติดตาม ดูแลและรับรองมาตรฐาน ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้มีการพัฒนางานของโรงเรียนโดยจัดทำโครงการเพื่อพัฒนางานของโรงเรียน ปัญหา คือ ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ

6. ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหารโรงเรียนและเครือข่ายครู ส่วนใหญ่ได้แนะนำข้อมูลข่าวสารทางวิชาการแก่ครูโดยเป็นที่ปรึกษาแก่ครูที่ต้องการข้อมูลทางวิชาการ ปัญหา คือ ขาดงบประมาณ

7. ด้านการหมุนเวียนครูจากโรงเรียนศูนย์ไปช่วยสอน ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ปฏิบัติ โดยพิจารณาคุณสมบัติของครูที่มีผลงานดีเด่นด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหา คือ ครูไม่มีเวลาในการหมุนเวียนสอน

8. ด้านการสนับสนุนด้านอื่นๆ ส่วนใหญ่ เสริมสร้างขวัญ กำลังใจในการทำงานโดยเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ปัญหา คือ ขาดงบประมาณ

ลักษณะ เหลืองวิริยะแสง (2545) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาครูกับความพร้อมของครูในการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้การศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 16 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 530 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 16 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 218 คน โดยกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การพัฒนาครูและความพร้อมในการสอน พบว่า สถานภาพของครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 31 – 45 ปี ระยะเวลาในการปฏิบัติ การสอนมีระยะเวลา 1 – 5 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ครูเข้าร่วมพัฒนามาก 2 ด้าน คือ 1) การเข้ารับการฝึกอบรม มีครูเข้าร่วมการอบรม เรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การศึกษาค้นคว้า มีครูเข้าร่วมศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จากตำรา บทความ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ มีครูเข้าร่วมพัฒนาปานกลาง 2 ด้าน คือ 1) การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้มีครูเข้าร่วมการศึกษานอกสถานที่ ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การรับการนิเทศ มีครูเข้าร่วมการนิเทศการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญจากผู้บริหาร เพื่อนครู และศึกษานิเทศก์ของสำนักงานการประถมศึกษา ส่วนระดับความพร้อมของครูในการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่อยู่ระดับมาก คือ การจัดการเรียนการสอน ในเรื่องความตระหนักในการจัด

การเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ 1) การใช้สื่อ การเรียน การสอนในเรื่องความรู้ความเข้าใจหลักการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ 2) การวัดผลประเมินผลในเรื่องความรู้ความเข้าใจการวัดและการประเมินผลโดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ พบว่า การพัฒนาครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพร้อมของครูในการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .567 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01

สามารถ ทิมนาค (2545) ได้ทำการศึกษาการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนา วิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ การอ่านในวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ประชากรที่ใช้ ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 3 ครูสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 และ ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม จำนวน 257 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ด้านผู้สอนวิชาภาษาไทย พบว่า 1) มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน และการสังเกตการสอนสูงขึ้น 2) มีความสามารถในการปฏิบัติการวิจัย ในชั้นเรียนและการสังเกตการสอนอยู่ในระดับน่าพอใจ 3) มีความคิดเห็นที่ดีต่อการพัฒนาวิชาชีพ ด้านนักเรียน พบว่า 1) มีผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถภาพการอ่านสูงขึ้น 2) มีความคิดเห็นที่ดีต่อ การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ด้านผู้นิเทศภายในโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นที่ดีต่อการ ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ

อัญชลี เอื้อสุนทรกุล (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาในกระบวนการ นิเทศภายในเพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้า ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 ทั้งหมด 145 โรงเรียน จำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในเพื่อ การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ชั้น พบว่า โรงเรียนส่วนมากปฏิบัติตามขั้นตอนการนิเทศภายใน เพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมาก สภาพการปฏิบัติที่อยู่ในระดับมากที่สุดในแต่ละ ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดนโยบาย เรื่อง ชี้แจงให้ครูเกิดความตระหนักในความสำคัญของการ นิเทศภายในโรงเรียน 2) ขั้นตอนเตรียมการต่าง ๆ ก่อนปฏิบัติการนิเทศภายใน เรื่องความร่วมมือของ ครูในการทำกิจกรรมร่วมกัน 3) ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศภายในเพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรื่องการประชุมชี้แจง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เรื่องการให้กำลังใจให้ครูเห็นคุณค่าของตนเองในการ ปฏิบัติหน้าที่ สภาพการปฏิบัติงานที่โรงเรียนเอกชนปฏิบัติได้สูงสุดในระดับปานกลาง ได้แก่ ขั้นตอนการ ประเมินผลกระบวนการนิเทศภายใน เรื่องการประเมินผลอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีคุณภาพ

และขั้นการตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการจากประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนตามปัญหาการปฏิบัติงานในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่พบในระดับปานกลาง ได้แก่ 1) ขั้นการประเมินผลในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เรื่องการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีคุณภาพ และ 2) ขั้นการกำหนดและแจ้งนโยบายในเรื่องการจัดทำนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนสอดคล้องกับนโยบายของกรมหรือกระทรวงศึกษาธิการ

อรวรรณ เหมือนสุดใจ (2545) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest Posttest Design เรื่องการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังจากครูได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน ครูมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ส่วนความคิดเห็นของครูเรื่องการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนมีความเห็นว่า การนิเทศการสอนเทคนิคนี้ช่วยให้ครูสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ประสบผลสำเร็จและการวิจัยในชั้นเรียนมีส่วนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนทุกระดับชั้นก่อนและหลังการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนของครูว่า ครูสอนตามลำดับขั้นตอนและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Wagner และ Smith (1978 อ้างถึงใน Benshoff, 1992) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อผู้เข้ารับการฝึกการเป็นผู้ให้คำปรึกษา พบว่า ผู้ฝึกหัดเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ได้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น มีความเป็นผู้นำตนเองและมีการพัฒนาจุดมุ่งหมายของตนเพิ่มขึ้น มีการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศและมีส่วนเพิ่มการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการประชุมนิเทศ

Hansen, Robins และ Grimes (1982 อ้างถึงใน Benshoff, 1992) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า การนิเทศในกลุ่มเพื่อนช่วยเพิ่มระดับของความรู้สึกร่วมความสัมพันธ์ ความจริงใจ และความสามัคคีกลมเกลียวให้กับผู้ฝึกหัดเป็นผู้ให้คำปรึกษา

Benshoff (1992) ได้ศึกษาผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ผู้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนส่วนใหญ่มีการพัฒนาเทคนิคการนิเทศ และมีความเข้าใจทักษะการให้คำปรึกษาสูงขึ้น

Benshoff and Paisley (1993 อ้างถึงใน Benshoff, 1994) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ข้อดีของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การจับคู่กับผู้ชำนาญซึ่งเป็นผู้ร่วมงาน ผ่านการจัดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ทำให้ได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ และการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนยังช่วยในเรื่องของการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศสรุปได้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ทำให้ครูมีการพัฒนาตนเองในด้านทักษะการให้คำปรึกษาให้กับเพื่อนร่วมงานในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน และการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีผลทำให้ครูสามารถแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนจึงนำหลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล และนำมาทดลองใช้และอภิปรายผลต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล เอกชน โดยมีการดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 3 การจัดทำแผนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและการสร้างเอกสารประกอบการนิเทศ

ขั้นที่ 4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 5 การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในงานวิจัย ได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. สังเคราะห์แนวคิดและหลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบของขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศที่เหมาะสมกับครูอนุบาล
3. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ศึกษาหลักการวัดและประเมินผลความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
5. ศึกษาการดำเนินงานการนิเทศของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ขั้นที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูอนุบาลที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ที่เปิดสอนในระดับอนุบาล รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยา และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 32 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การจัดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้ครูโรงเรียนอนุบาลกาญจนา จำนวน 16 คน เป็นกลุ่มทดลอง เนื่องจากครูทั้งหมดทำการสอนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันและมีจำนวนมากเพียงพอที่จะจัดให้เป็นกลุ่มทดลอง แล้วจึงรับสมัครตามความสนใจ ซึ่งครูทุกคนสนใจ ส่วนโรงเรียนอีก 2 แห่งคือ โรงเรียนอักษรพทยา และอักษรเทพประสิทธิ์ เป็นกลุ่มควบคุมโดยการรับสมัครครูประจำชั้นเข้าร่วมการนิเทศตามความสนใจ โดยกลุ่มควบคุมเป็นครูอนุบาลโรงเรียนอักษรพทยา จำนวน 9 คน และครูอนุบาลโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน โรงเรียนทั้ง 3 แห่งมีลักษณะดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

1.1 โรงเรียนอนุบาลกาญจนา เป็นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงอนุบาล 3 มีห้องเรียนทั้งหมด 14 ห้อง เป็นชั้นอนุบาล 1 จำนวน 4 ห้อง ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 4 ห้อง และชั้นอนุบาล 3 จำนวน 6 ห้อง มีครูทั้งหมด 24 คน เป็นผู้บริหาร 2 คน เป็นครูประจำชั้น จำนวน 14 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 13 คน จบการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 1 คน ครูพิเศษ 2 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน ครูพี่เลี้ยง 6 คน จบการศึกษาระดับอนุปริญญา 6 คน

1.2 โรงเรียนอักษรพทยา เป็นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีห้องเรียนในระดับอนุบาลทั้งหมด 10 ห้องเรียน เป็นชั้นอนุบาล 1 จำนวน 3 ห้องเรียน ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 3 ห้องเรียน ชั้นอนุบาล 3 จำนวน 4 ห้องเรียน มีครูทั้งหมด 13 คน เป็นผู้ช่วยผู้บริหาร 2 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นครูประจำชั้น จำนวน 9 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน ครูพิเศษ 2 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 2 คน ครูพี่เลี้ยง 1 คน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

1.3 โรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ เป็นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีห้องเรียนในระดับอนุบาลทั้งหมด 9 ห้อง เป็นชั้นอนุบาล 1 จำนวน 3 ห้อง ชั้นอนุบาล 2 จำนวน

3 ห้อง ชั้นอนุบาล 3 จำนวน 3 ห้อง มีครูทั้งหมด 11 คน เป็นผู้ช่วยผู้บริหาร 2 คน จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี 2 คน เป็นครูประจำชั้น 7 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 7 คน ครูพิเศษ 1 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 1 คน

2. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศการสอน

2.1 การบริหารจัดการ

โรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยา และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ เป็นกลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองพทยา โรงเรียนทั้ง 3 แห่งมีผู้บริหารใบอนุญาตคนเดียวกัน การบริหารจัดการโรงเรียนมีผู้บริหารรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการประจำแผนกอนุบาล โดยโรงเรียนอนุบาลกาญจนามีผู้บริหารแผนกอนุบาล 2 คน โรงเรียนอักษรพทยา มีผู้บริหารแผนกอนุบาล 2 คน และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์มีผู้บริหารแผนกอนุบาล 2 คน ผู้บริหารทั้ง 6 คน ทำหน้าที่วางแผน ประสานงาน และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในแผนกอนุบาล ซึ่งมีการประสานความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ทางวิชาการ สื่อวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบตรงเป้าหมาย ประสิทธิภาพและนโยบายของโรงเรียน อีกทั้งยังเป็นการประหยัดทั้งกำลังคน วัสดุอุปกรณ์และเวลา เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

2.2 หลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 และมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยาและโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีปรัชญาและแนวทางในการจัดการศึกษาเดียวกัน โดยครูแต่ละโรงเรียนจะร่วมมือกันร่างหลักสูตรสถานศึกษาและมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอนและมีความทันสมัย

2.3 การนิเทศการสอน

โรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยาและโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์มีการดำเนินการนิเทศการสอน ตามแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน แต่ละโรงเรียนจะดำเนินการนิเทศการสอนโดยผู้บริหารแผนกอนุบาล 2 คน เข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียนและติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นรายบุคคล อย่างน้อยภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง

3. โรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยาและโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ เป็นโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีนักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง

4. โรงเรียนทั้ง 3 แห่งเป็นโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์ในระดับอนุบาลที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทางด้านพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม และสุนทรียภาพทาง

ดนตรี กีฬาและศิลปะ และใช้แนวการจัดประสบการณ์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้หลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ

ขั้นที่ 3 การจัดทำแผนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและการสร้างเอกสาร ประกอบการนิเทศ

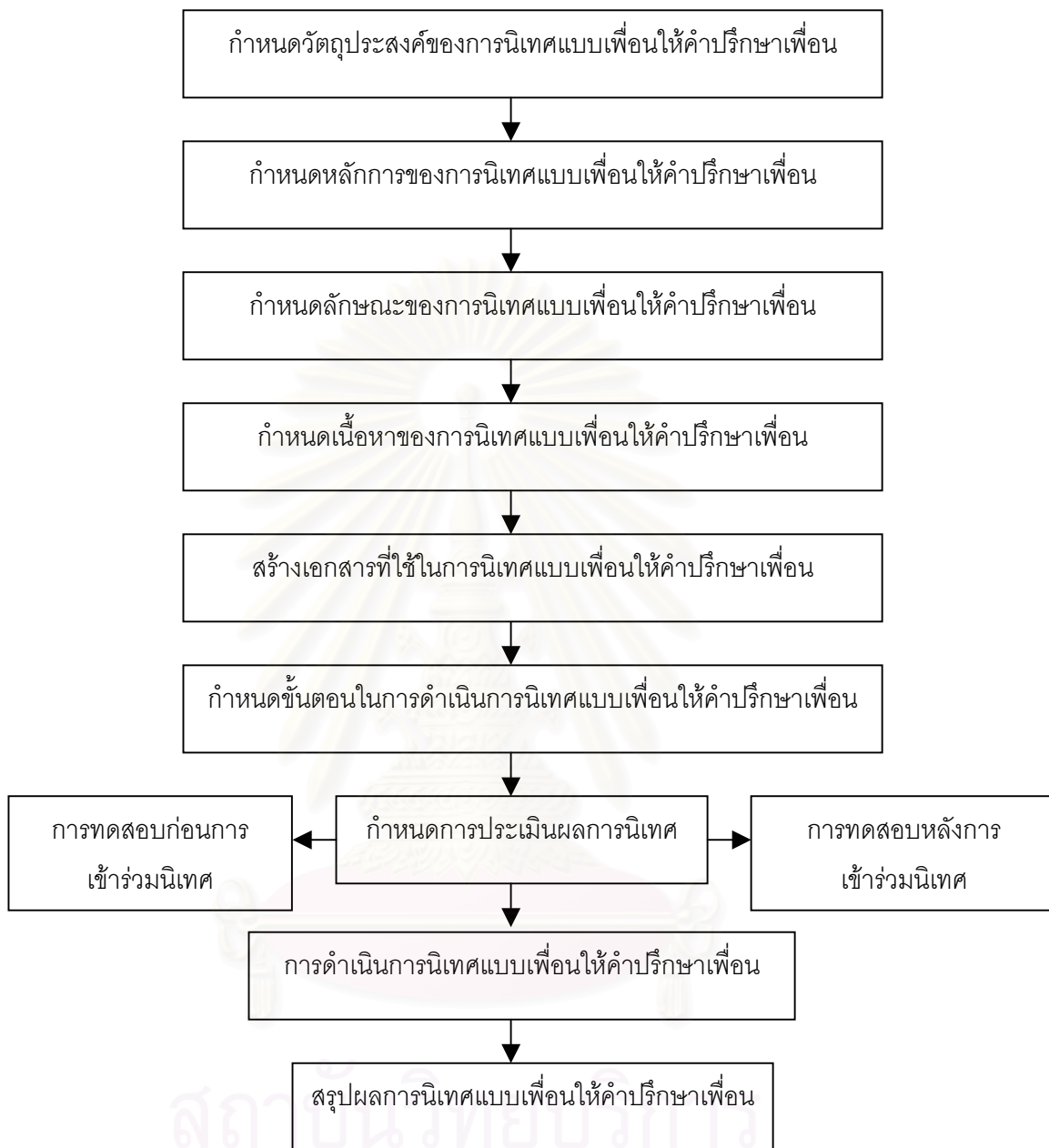
การจัดทำแผนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและการสร้างเอกสารประกอบ การนิเทศสำหรับงานวิจัยนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและสภาพที่เป็นจริงที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษา เพื่อน นำเสนอในแผนภูมิที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 กรอบความคิดในการวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 กรอบความคิดการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและแผนการนิเทศตามปกติของครูอนุบาล

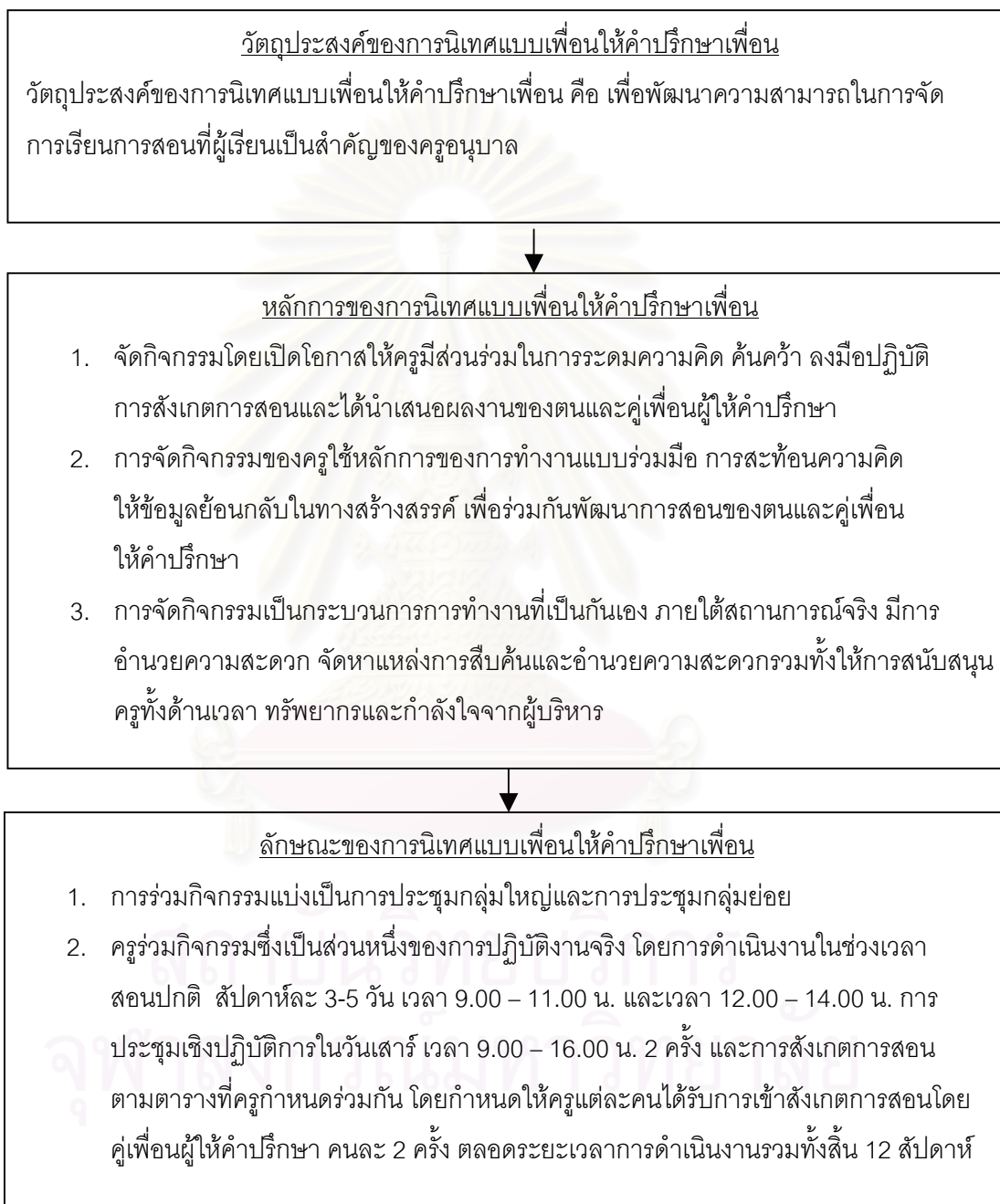
แผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	แผนการดำเนินการนิเทศตามปกติของครูอนุบาล
<p>วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ซึ่งได้รับจากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน</p> <p>กิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ได้แก่ ปฐมนิเทศชี้แจง วัตถุประสงค์ รูปแบบของการนิเทศ บทบาทครูในฐานะการเป็นผู้รับการนิเทศ และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การรายงานความก้าวหน้าและการสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศ กิจกรรมกลุ่มย่อย ได้แก่ การประชุมก่อนการสังเกตการสอน การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การจัดการเรียนการสอน <p>โดยมีจำนวนครั้งของการสังเกตการสอน 2 ครั้ง</p> <p>สื่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> คู่มือการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน หนังสือและตำรา บัตรสมาชิกห้องสมุด ป้ายนิเทศ วีดิทัศน์ อุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อการสอน แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียน 	<p>วัตถุประสงค์ เพื่อติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูและให้คำแนะนำครูในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน</p> <p>กิจกรรมการนิเทศปกติ</p> <ol style="list-style-type: none"> การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ แจ้งกำหนดการในการนิเทศ เข้าทำการสังเกตการสอนโดยผู้บริหาร ให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน <p>โดยมีจำนวนครั้งของการสังเกตการสอน 2 ครั้ง</p> <p>สื่อ</p> <p>อุปกรณ์สำหรับการผลิตสื่อการสอน</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) กรอบความคิดการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
ให้คำปรึกษาเพื่อน และแผนการนิเทศตามปกติของครูอนุบาล

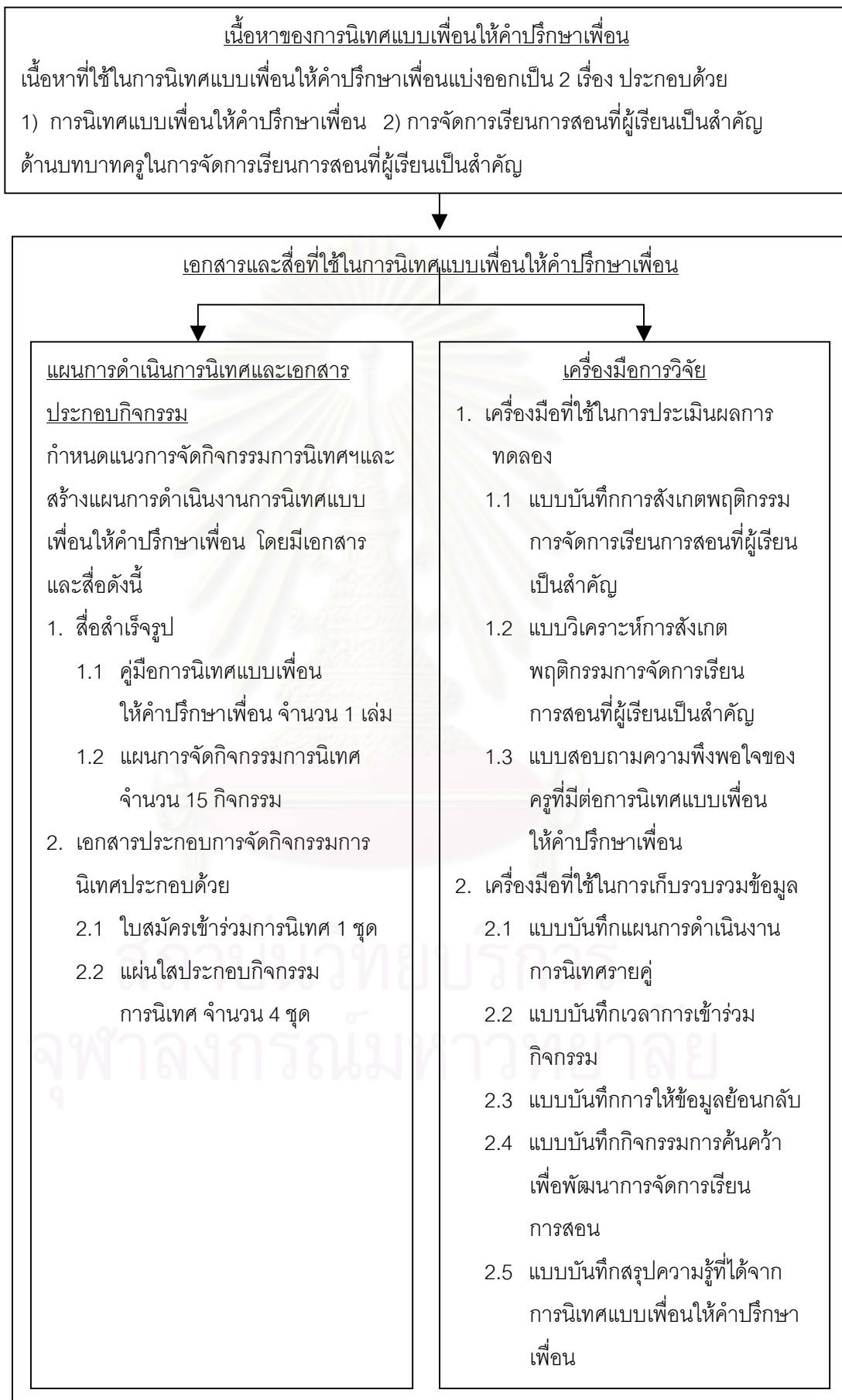
แผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน	แผนการดำเนินการนิเทศตามปกติ ของครูอนุบาล
<p>ระยะเวลาและสถานการณ์ในการสังเกตการสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูเป็นเวลา 1 ชั่วโมง 2. สถานการณ์ในการสังเกตการสอน ช่วงเวลาในการสังเกตการสอนระหว่าง 8.30 – 11.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลากำหนดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมสร้างสรรค์และ กิจกรรมเสรี ตามตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน โดยมีการแจ้งให้ครูทราบ กำหนดการในการเข้าสังเกตการสอนล่วงหน้า <p>กิจกรรมประกอบการนิเทศ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การอบรมเชิงปฏิบัติ เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. การจัดให้มีห้องสมุดครูเพื่อส่งเสริมการอ่าน 3. การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ 	<p>ระยะเวลาและสถานการณ์ในการสังเกตการสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูเป็นเวลา 1 ชั่วโมง 2. สถานการณ์ในการสังเกตการสอน ช่วงเวลาในการสังเกตการสอนระหว่าง 8.30 – 11.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลากำหนดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมสร้างสรรค์และ กิจกรรมเสรี ตามตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน โดยมีการแจ้งให้ครูทราบ กำหนดการในการเข้าสังเกตการสอนล่วงหน้า <p>กิจกรรมประกอบการนิเทศ</p> <p>การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ</p>

2. นำกรอบความคิดที่สร้างขึ้นมาเขียนรายละเอียดของการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างส่วนต่าง ๆ โดยแสดงรายละเอียด ในแผนภูมิที่ 3

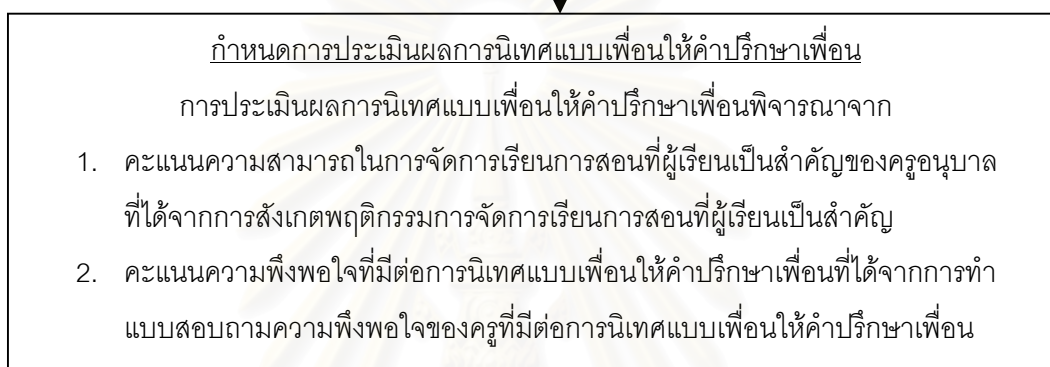
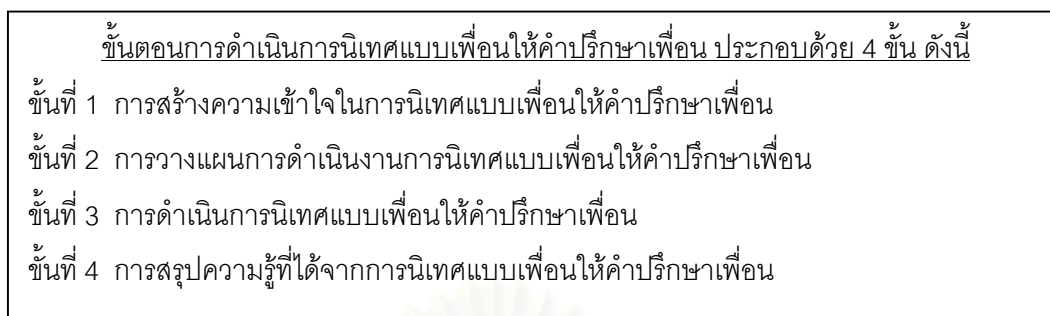
แผนภูมิที่ 3 รายละเอียดของการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

แผนภูมิที่ 3 (ต่อ) รายละเอียดของการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

แผนภูมิที่ 3 (ต่อ) รายละเอียดของการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

3. การสร้างแผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เอกสารและสื่อประกอบการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนำการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนของครูอนุบาลไปใช้ในสถานการณ์จริงนั้น จำเป็นต้องสร้างแผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เอกสารและสื่อประกอบการนิเทศฯ เพื่อให้ครูที่ร่วมการนิเทศฯ มีความเข้าใจในแผนการดำเนินงาน โดยมีขั้นตอนในการสร้างแผนการดำเนินงานดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดและกรอบความคิดเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 นำข้อมูลที่ศึกษามาสังเคราะห์และสร้างเป็นกรอบความคิดของเนื้อหาในแผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

3.3 ศึกษาแนวคิดและขั้นตอนการจัดการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วางแผนการดำเนินการนิเทศฯ 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจ ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานการนิเทศฯ ขั้นที่ 3 การดำเนินการนิเทศฯ และขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศฯ โดยในแต่ละขั้นของแผนการดำเนินงานประกอบด้วยชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

3.4 กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้เป็นกรอบความคิดเป็นการดำเนินการนิเทศและใช้เป็นกรอบความคิดในการผลิตสื่อต่าง ๆ ให้กับครูอนุบาล เพื่อใช้ในการนิเทศฯ โดยดำเนินงานดังนี้

3.4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 คัดเลือกเนื้อหา กรอบความคิดของตัวบ่งชี้ในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์กรอบความคิดในการคัดเลือกเนื้อหาในการนิเทศ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้และความรู้พื้นฐานของครูที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้ คือ แผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ นำเสนอในตารางที่ 2 และ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 กรอบความคิดของเนื้อหาในแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

เรื่อง	คำอธิบาย
1. หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ การเปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมการนิเทศศึกษาหาความรู้ร่วมกัน โดยอาศัยหลักการทำงานแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้ครูได้วางแผนการสอน ดำเนินการสอน รวมทั้งสังเกตการสอนของเพื่อนร่วมงานและร่วมกันสืบค้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันมิใช่การประเมินและจัดให้มีการอำนวยความสะดวกให้การสนับสนุนแก่ครูทั้งด้านเวลา แหล่งทรัพยากร การเรียนรู้ และกำลังใจจากผู้บริหาร
2. วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูอนุบาล ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน โดยอาศัยหลักการทำงานแบบร่วมมือในการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนในทางสร้างสรรค์ในประเด็นที่สนใจร่วมกันภายใต้สถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของครู
3. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมนิเทศประกอบด้วย 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ขั้นที่ 3 การดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
4. ลักษณะสำคัญของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	จุดเน้นของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ ผู้ดำเนินการนิเทศ ทำงานร่วมกับครูโดยเป็นการเรียนรู้ร่วมกันด้วยบรรยากาศแบบกึ่งทางการ ครูทุกคนมีส่วนร่วมในทุกช่วงของการดำเนินงานในด้านการวางแผนและการแสดงความคิดเห็น การสอน การสังเกตการสอน รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินการนิเทศของตน โดยครูมีโอกาสในการทำงานกับกลุ่มใหญ่ และทำงานร่วมกับครูเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ใกล้ชิดและเป็นส่วนตัว

ตารางที่ 3 กรอบความคิดของเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

บทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ	ความหมาย
การเป็นผู้ให้ความสะดวก	ครูแสดงพฤติกรรมเพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนง่ายขึ้น ในด้านการจัดกิจกรรม ประสบการณ์และการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ โดยวางแผนกิจกรรมหรือประสบการณ์ ให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดสถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ	ครูแสดงพฤติกรรมการดูแล ให้คำแนะนำ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและความเป็นไปในห้องเรียน พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือร้องขอ
การเป็นผู้เสริมแรง	ครูแสดงพฤติกรรมเพื่อกระตุ้น ผลักดันหรือนำเสนอสิ่งท้าทายให้นักเรียนต้องการค้นคว้าด้วยความสนใจ ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าความสามารถและความถนัดของตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อน ๆ ด้วยตนเอง

3.4.3 คัดเลือกกิจกรรมและสื่อที่เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลและนำมาปรับให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานของครูอนุบาล และความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ในสถานการณ์จริง โดยจัดลำดับของเนื้อหาไว้ดังนี้ เรื่องที่ 1 การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เรื่องที่ 2 การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.4.4 คัดเลือกกิจกรรมและกำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน นำเสนอในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	
ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 1) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 2) การปฐมนิเทศ 3. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 3) การรับสมัครผู้เข้าร่วมการนิเทศและกิจกรรมการประชุมแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียน 4. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 4) การประชุมเรื่อง บทบาทครูในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	<ol style="list-style-type: none"> 5. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 5) การประชุมเชิงปฏิบัติการการแนะนำวิธีการสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ 6. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 1) การวางแผนการดำเนินงาน 7. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 6) การรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 1 8. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 2) การเตรียมการสอน

ตารางที่ 4 (ต่อ) ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	
ขั้นที่ 3 การดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	9. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 3) การประชุมกลุ่มก่อนการสังเกตการสอน 10. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 4) การสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ ครั้งที่ 1 11. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 7) การรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 2 12. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 5) การค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 13. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 6) การสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ
ขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	14. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 7) การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน 15. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 8) การรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 3

4. การตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

4.1 ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมการนิเทศฯ และสื่อประกอบกิจกรรมการนิเทศที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างหลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1 ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.2 นำขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมการนิเทศฯ และสื่อในการจัดกิจกรรมที่ได้รับ การปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วไปลองใช้กับครูอนุบาลโรงเรียนมาวิวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอบางละมุง จำนวน 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร ตั้งแต่ 1-5 พฤศจิกายน 2547 รวมเวลา 5 วัน

การสร้างเอกสารและสื่อประกอบการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วย

1. เอกสารที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. สื่อสำเร็จรูป
3. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการนิเทศ

ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. เอกสารที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ซึ่งประกอบด้วย แบบบันทึกการดำเนินการนิเทศรายคู่ แบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ แบบบันทึกการสืบค้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและแบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1) แบบบันทึกแบบบันทึกการดำเนินงานการนิเทศรายคู่

แบบบันทึกการดำเนินงานการนิเทศรายคู่ เป็นแบบรายงานการวางแผนการดำเนินงานของครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้ครูสามารถบันทึกการวางแผนการทำงานได้อย่างครบถ้วนเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบบันทึกการดำเนินงานการนิเทศรายคู่ คือ เพื่อให้ทราบแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนของครูเป็นรายคู่ โดยครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาวางแผนร่วมกัน

1.2) กำหนดองค์ประกอบของแบบบันทึกการดำเนินงานการนิเทศรายคู่ประกอบด้วยชื่อ – สกุล ของครู และคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา หัวข้อที่ครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาวิเคราะห์หรือร่วมกันเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงาน

1.3) นำแบบบันทึกการดำเนินงานการนิเทศรายคู่ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2) แบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ

แบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นแบบรายงานการให้ข้อมูลย้อนกลับของครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายให้ข้อเสนอแนะร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ คือ เพื่อบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับของครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากการสังเกตการสอนที่พบ

1.2) กำหนดองค์ประกอบของแบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ชื่อครูผู้สอน ชื่อผู้สังเกตการสอน ครั้งที่สังเกตการสอน วันที่ เวลา และรายการบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน มีเนื้อหาเกี่ยวกับผลการสอน ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ รวมทั้งแนวทางแก้ไข และลงชื่อครูผู้สอนและผู้สังเกตการสอน

1.3) นำแบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบและปรับปรุงแก้ไข

3) แบบบันทึกการสืบค้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

แบบบันทึกการสืบค้นและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบรายงานการสืบค้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคุณและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา เพื่อบันทึกแหล่งการเรียนรู้ วิธีหาความรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของคุณ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบบันทึกการสืบค้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคุณและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาเป็นรายคู่

2.2) กำหนดองค์ประกอบของแบบบันทึกการสืบค้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย ชื่อครู ชื่อคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา แหล่งความรู้ วิธีการหาความรู้ ความรู้ที่ได้รับ และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยนำเสนอเป็นตาราง

2.3) นำแบบบันทึกการสืบค้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไข

4) แบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน การสร้างแบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเป็นแบบรายงานเพื่อให้ครูแต่ละคนสรุปความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ ใช้เป็นแนวทางในการสรุปความคิดที่ครูสังเคราะห์ได้จากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเป็นรายบุคคล

1.2) กำหนดองค์ประกอบแบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วย ชื่อครู ชื่อคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา และหัวข้อที่ครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพิจารณาร่วมกันดังนี้ คือ เป้าหมายที่ครูต้องการในการนิเทศ สิ่งที่ครูได้พัฒนาหลังการเข้าร่วมการนิเทศ ความรู้ที่ได้รับและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

1.3) นำแบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบและปรับปรุงแก้ไข

1.4) นำแบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณา เพื่อปรับปรุงแก้ไขคำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขก่อนนำไปใช้จริงตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้

2. สื่อสำเร็จรูป ประกอบด้วย คู่มือการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จำนวน 1 เล่ม และแผนการจัดกิจกรรมการนิเทศฯ จำนวน 15 กิจกรรม

1) คู่มือการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จำนวน 1 เล่ม

1.1) ลักษณะสำคัญ คือ เป็นเอกสารแนะนำเกี่ยวกับแผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูในการนำแผนการดำเนินงานไปใช้ ประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการนิเทศ ความหมายและประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เนื้อหาของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ลักษณะของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน สื่อประกอบการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และการประเมินผลการใช้การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

1.2) ขั้นตอนการสร้าง มีดังนี้

1.2.1) ประมวลสาระสำคัญของการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเพื่อนำมาจัดทำเป็นเอกสารคู่มือ

1.2.2) นำคู่มือการใช้การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขโครงสร้าง

1.2.3) นำข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

2) แผนการจัดกิจกรรมการนิเทศจำนวน 15 กิจกรรม

2.1) ลักษณะสำคัญ คือ เป็นแผนการดำเนินงานประกอบด้วยชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล จำนวน 15 กิจกรรม

2.2) ขั้นตอนการสร้าง

2.2.1) ศึกษาเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและรูปแบบการจัดกิจกรรมการนิเทศ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และรูปแบบของกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

2.2.2) ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการนิเทศประกอบด้วยชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

2.2.3) เขียนรายละเอียดของกิจกรรมการนิเทศแต่ละกิจกรรม

2.2.4) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม ถูกต้อง ความชัดเจนของภาษาที่ใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.5) นำแผนการจัดกิจกรรมการนิเทศไปทดลองใช้กับครูอนุบาล จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม

2.2.6) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับครูอนุบาล จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการนิเทศ

2.2.7) ผลิตเอกสารและสื่อประกอบการนิเทศแบบเพื่อน

ให้คำปรึกษาเพื่อน หลังจากปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการนิเทศเรียบร้อยแล้ว

3. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย ใบสมัครเข้าร่วมการนิเทศ 1 ชุด และแผ่นใสประกอบกิจกรรมการนิเทศ จำนวน 4 ชุด

1) ลักษณะสำคัญ คือ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นสำหรับครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เพื่อประกอบกิจกรรมการนิเทศแต่ละครั้งเพื่อชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมการนิเทศ และบันทึกข้อมูลของครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

2) ขั้นตอนการสร้าง มีดังนี้

2.1) ศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนโดยละเอียดเรียบร้อยแล้ว เนื้อหาที่ต้องการให้ครูทำความเข้าใจร่วมกันในการเข้าร่วมกิจกรรมและกำหนดเป็นหัวข้อในเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการนิเทศ

2.2) นำเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการนิเทศไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขในด้านโครงสร้างเนื้อหา การนำเสนอประเด็นตลอดจนการใช้ภาษา

ขั้นที่ 4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นแบบบันทึกสำหรับครูผู้สังเกตการสอน โดยแบ่งออกเป็นส่วนที่บันทึกข้อมูลทั่วไปของการสังเกตการสอน โดยให้เติมข้อความลงในช่องว่าง และการบันทึกพฤติกรรมการสอนและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมถึงเนื้อหาและกระบวนการสอน โดยมีช่องให้บันทึกพฤติกรรมครูและช่องบันทึกความคิดเห็นของผู้สังเกต ซึ่งใช้บันทึกเพื่อให้ครูสามารถจดจำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1.2 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรม

1.1.3 กำหนดจุดประสงค์ของการสังเกตพฤติกรรม

1.1.4 นำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและนำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่ปรับปรุง

แล้วไปทดลองใช้กับครูอนุบาลของโรงเรียนมารีวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 10 คน แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

1.2 แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามให้เติม ข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบวิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ด้าน คือ การเป็นผู้ให้ความสะดวก การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และการเป็นผู้เสริมแรง โดยหัวข้อย่อยรายละเอียดของพฤติกรรม จำนวน 26 ข้อ คะแนนเต็ม 26 คะแนน มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรม

1.2.3 กำหนดจุดประสงค์ของแบบวิเคราะห์พฤติกรรม

1.2.4 สร้างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย การเป็นผู้ให้ความสะดวก การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและการเป็นผู้เสริมแรง

1.2.5 สร้างแบบบันทึกพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 26 ข้อ พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อครูไม่ได้ปฏิบัติตามรายละเอียดพฤติกรรม
การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ให้ 1 คะแนน เมื่อครูปฏิบัติตามรายละเอียดพฤติกรรม
การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลใช้ประกอบกับแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อบันทึกพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ผู้บันทึกนำแบบบันทึกพฤติกรรมดังกล่าวมาวิเคราะห์พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสังเกต โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาคุณภาพของผู้วิจัยในฐานะผู้สังเกต ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและวิธีการสังเกตการสอนในฐานะผู้สังเกตการสอน
- 2) ผู้วิจัยเข้าสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนอนุบาล เอกชน และศึกษาวิธีการนิเทศของโรงเรียนและพฤติกรรมของครูที่มีต่อผู้นิเทศและกระบวนการนิเทศ
- 3) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูอนุบาล
- 4) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับการนิเทศการสอน และการสังเกตการสอนของผู้บริหารโรงเรียนมารีวิทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียน
- 5) หลังจากการสร้างเครื่องมือที่ใช้บันทึกและวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญมาตรวจสอบความเป็นปรนัยของผู้สังเกตกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยบันทึกวิธีดีไอการจัดการเรียนการสอนของครู 1 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ในด้านความชัดเจนในการแปลความหมายของคะแนน ความหมายของข้อคำถาม และความชัดเจนในวิธีตรวจหรือมาตรฐานในการให้คะแนน

1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อน
ให้คำปรึกษาเพื่อน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดให้เติมข้อความเกี่ยวกับครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 ตอนที่ 1 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อน
ให้คำปรึกษาเพื่อน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จำนวน 2 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ เพื่อให้ทราบระดับความพึงพอใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ ประโยชน์และข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน อันจะนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาผลการทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนต่อไป

1.3.2 ศึกษาหลักเกณฑ์การสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3.3 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

1.3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูอนุบาลของโรงเรียนมารีวิทยุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 10 คน แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

ขั้นที่ 5 การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

1. การดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนในการดำเนินการทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีขั้นตอนในการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

1.1 ระยะเตรียมการก่อนการทดลอง ใช้เวลา 1 สัปดาห์ มีวิธีการดังนี้

1.1.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพิทยา และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3

1.1.2 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนกับผู้บริหารของโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพิทยา และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์

1.1.3 ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเข้าร่วมการทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เวลาในการเข้าสังเกตการสอน คือ ในช่วงเวลา 8.30 – 11.00 น. การสังเกตการสอนใช้เวลา 60 นาที ครูแต่ละคนจะได้รับทราบเวลาในการเข้าสังเกตการสอนล่วงหน้า ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว อยู่ในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี ตามตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง และในการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง ผู้วิจัยทำการบันทึกวีดีโอเพื่อประกอบกรวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1.4 ก่อนการดำเนินงานตามแผนการนิเทศทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จะได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการ บูรณาการความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนจะ ดำเนินงานตามแผนการนิเทศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อไป

2. ระยะเวลาทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ใช้เวลา 12 สัปดาห์ มีวิธีการดังนี้

2.1 การดำเนินการทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน โดยให้ ครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลกาญจนา จำนวน 16 คน เข้าร่วมกิจกรรมตามขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1.1 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการ นิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่สร้างขึ้น 4 ชั้น ชั้นที่ 1 ใช้เวลา 1 สัปดาห์ ชั้นที่ 2 ใช้เวลา 3 สัปดาห์ ชั้นที่ 3 ใช้เวลา 6 สัปดาห์ ชั้นที่ 4 ใช้เวลา 2 สัปดาห์ รวมเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ 12 สัปดาห์ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จำนวน 15 กิจกรรม ดังรายละเอียด ในตารางที่ 4

2.1.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการโดยให้ครูได้รับการนิเทศตามปกติ เดือนละ 1 ครั้งต่อคน เป็นเวลา 12 สัปดาห์

2.2 ระหว่างการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ผู้วิจัยเก็บรวบรวม ข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครอบคลุมสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลการอภิปรายผล โดยเก็บรวบรวมเอกสารประกอบกิจกรรมทุกครั้งที่เกิดกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษา เพื่อน

3. หลังการทดลอง มีวิธีการดังนี้

3.1 หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลองตามแผนการดำเนินการนิเทศแบบ เพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ผู้วิจัยทำการสังเกตการสอนโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมการจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ ผู้เรียนเป็นสำคัญฉบับเดียวกับที่ใช้สังเกตการสอนก่อนการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน

3.2 ให้ครูกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ได้ดำเนินการ ตามลำดับ ดังนี้

4.1 นำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญไปสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

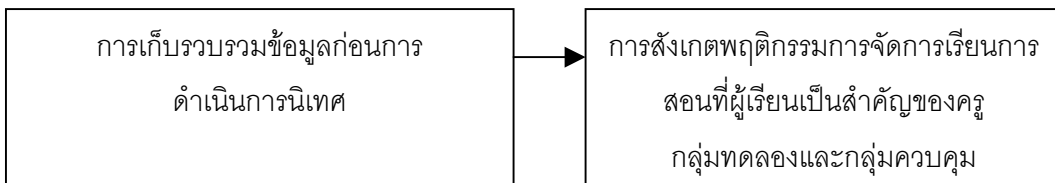
4.2 นำแผนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 15 กิจกรรม ส่วนแผนการนิเทศแบบปกติให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการนิเทศกลุ่มควบคุม (ก่อนการดำเนินงานตามแผนการนิเทศทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มตัวอย่างก่อนจะดำเนินงานตามแผนการนิเทศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อไป) ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 12 สัปดาห์

4.3 ครูกลุ่มทดลองบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและทำการบันทึกเอกสารประกอบกิจกรรมเป็นรายบุคคลและรายคู่ลงในแบบสังเกต

4.4 การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง โดยใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุดเดิมที่ใช้สังเกตการสอนก่อนการทดลอง รวมทั้งให้กลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน นำเสนอในแผนภูมิที่ 4

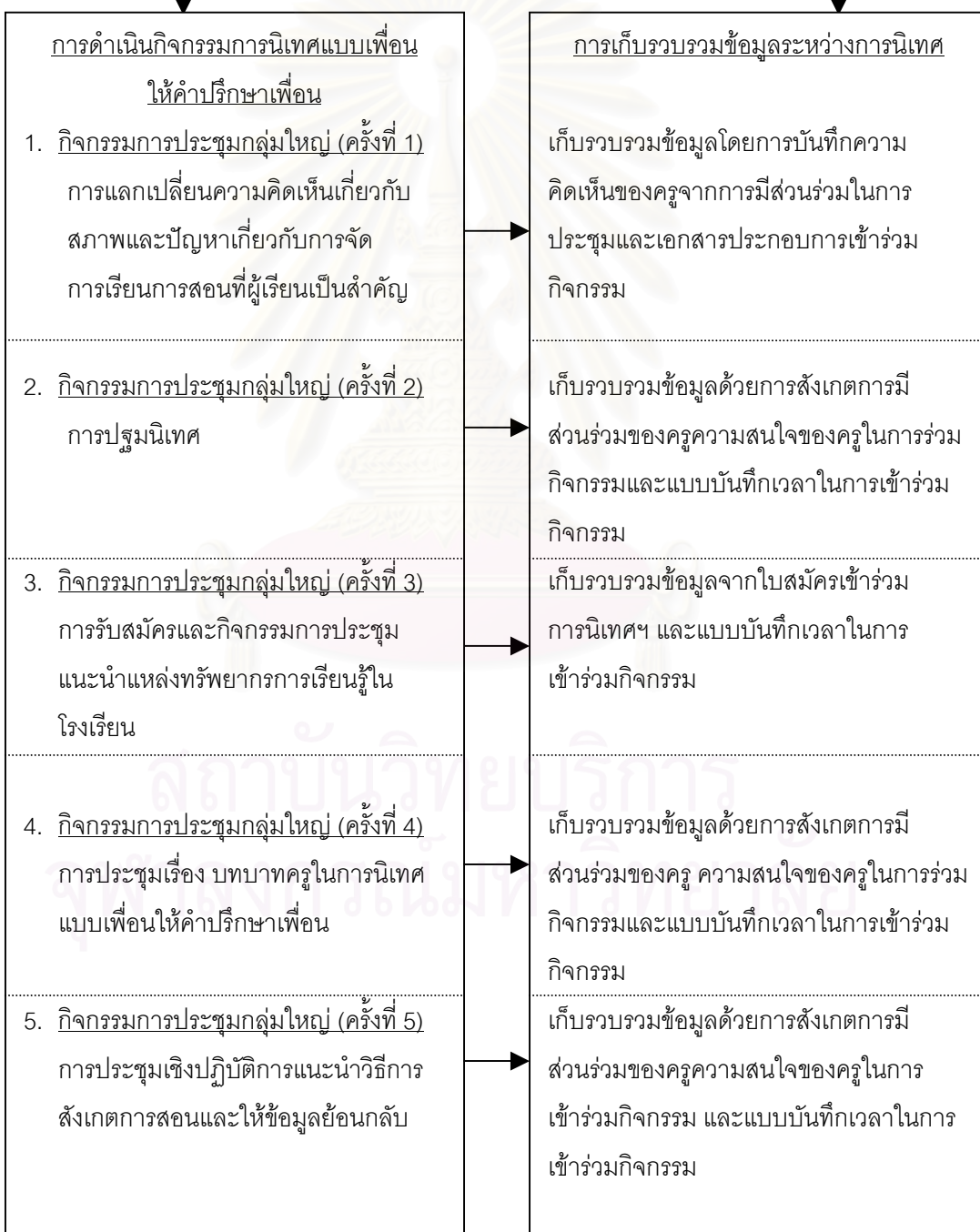
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

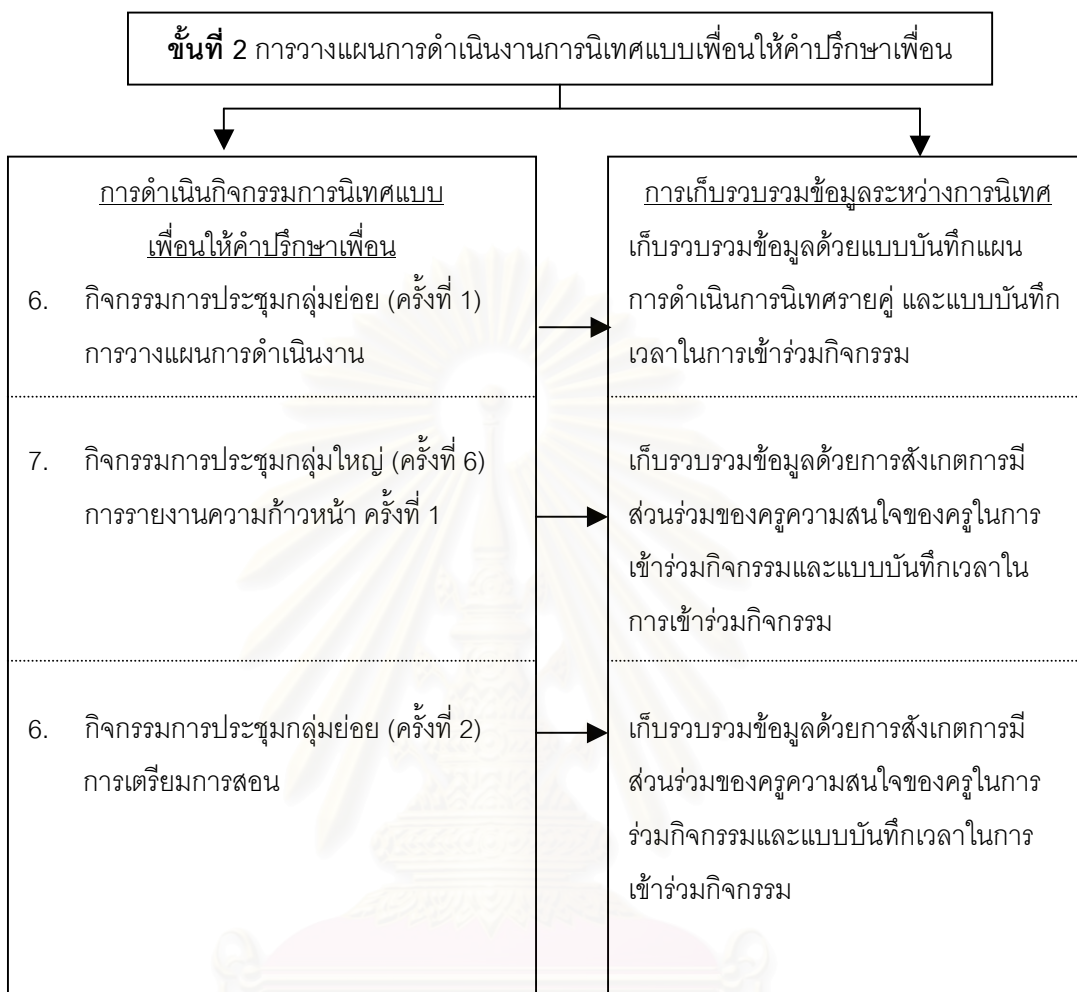

ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

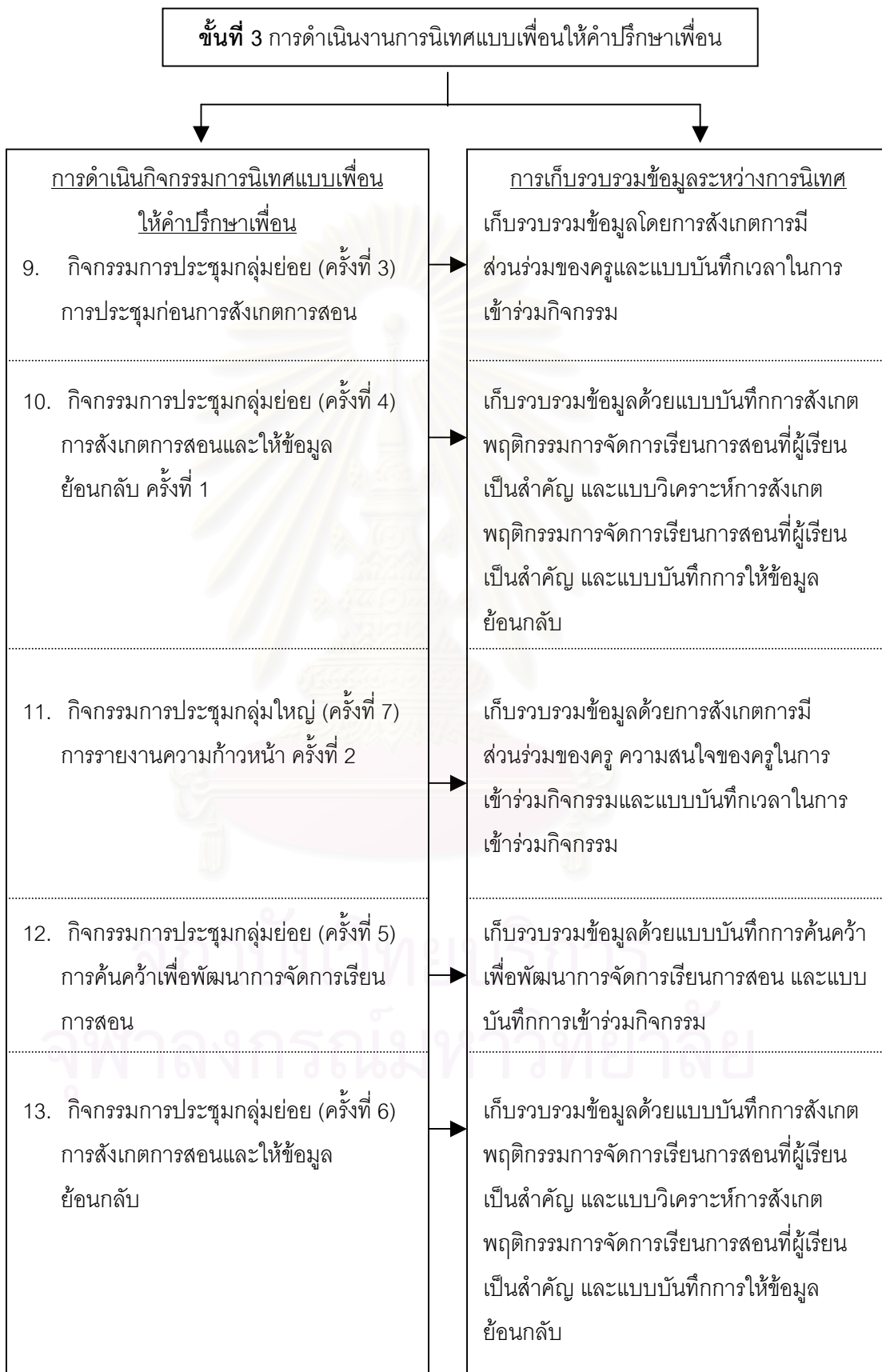
ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

แผนภูมิที่ 4 (ต่อ) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อน
ให้คำปรึกษาเพื่อน

แผนภูมิที่ 4 (ต่อ) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

แผนภูมิที่ 4 (ต่อ) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาผลกรณิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ขั้นที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นความเรียงประกอบตาราง โดยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1.1 ตรวจสอบให้คะแนนและนำคะแนนที่ได้จากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มาดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1.1.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (Independent t-test)

1.1.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าที (dependent t – test)

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมาวิเคราะห์ดังนี้

1.2.1 คำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จากนั้นนำค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ได้มาแปลความหมายโดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

1.2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดนำเสนอในรูปแบบความเรียง

2. ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน นำเสนอในรูปแบบความเรียง

3. ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูที่
สังเกตพบระหว่างการทดลอง นำเสนอในรูปความเรียง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระหว่างดำเนินการทดลองได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศของครู และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารประกอบกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน หลังจากทดลองเสร็จสิ้นแล้วได้ให้ครูทำแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์รายละเอียด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด และค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูที่สังเกตพบระหว่างการทดลอง

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูก่อนและหลังการทดลอง

- X แทน ค่าเฉลี่ย
- S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- t แทน t-distribution
- df แทน องศาความเป็นอิสระ
- n แทน จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม
- p แทน ความน่าจะเป็น
- * แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(ประคอง กรวรรณสุต, 2538)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นำเสนอในตารางที่ 5 และตารางที่ 6

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของครูกลุ่มทดลอง

รายการ	จำนวน (n = 16)	ร้อยละ
1. ระดับชั้นที่สอน		
อนุบาล 1	3	18.75
อนุบาล 2	8	50.00
อนุบาล 3	5	31.25
2. ประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล (ปี)		
1 – 5	5	31.25
6 – 10	6	37.50
11 – 15	4	25.00
16 – 20	-	-
มากกว่า 20 ปี	1	6.25
3. วุฒิการศึกษา		
อนุปริญญา	1	6.25
ปริญญาตรี	15	93.75
4. สาขาวิชา		
ปฐมวัย	11	68.75
ประถมศึกษา	2	12.50
สังคมศึกษา	1	6.25
ศิลปศึกษา	1	6.25
การจัดการ	1	6.25

จากตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของครูกลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่สอนระดับชั้นอนุบาล 2 คิดเป็นร้อยละ 50 มีประสบการณ์ในการสอนระดับชั้นอนุบาล 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.50 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 93.75 และจบการศึกษาในสาขาวิชาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 68.75

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของครูกลุ่มควบคุม

รายการ	จำนวน (n = 16)	ร้อยละ
1. ระดับชั้นที่สอน		
อนุบาล 1	5	31.25
อนุบาล 2	6	37.50
อนุบาล 3	5	31.25
2. ประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล (ปี)		
1 – 5	6	37.50
6 – 10	5	31.25
11 – 15	2	12.50
16 – 20	3	18.75
มากกว่า 20 ปี	-	-
3. วุฒิการศึกษา		
อนุปริญญา	-	-
ปริญญาตรี	16	100.00
4. สาขาวิชา		
ปฐมวัย	10	62.50
ประถมศึกษา	4	25.00
สังคมศึกษา	1	6.25
ศิลปศึกษา	1	6.25

จากตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของครูกลุ่มควบคุม สอนระดับชั้นอนุบาล 2 คิดเป็นร้อยละ 37.50 มีประสบการณ์ในการสอนระดับชั้นอนุบาล 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.50 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100 และจบการศึกษาในสาขาวิชาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 62.50

ตอนที่ 2 คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด และค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง นำเสนอในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด และค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

พฤติกรรมจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ	กลุ่มทดลอง (16 คน)				กลุ่มควบคุม (16 คน)			
	ค่า	ค่า	X	S.D.	ค่า	ค่า	X	S.D.
	ต่ำสุด	สูงสุด			ต่ำสุด	สูงสุด		
ด้านการเป็นผู้ให้ความสะดวก (คะแนนเต็ม 9 คะแนน)								
ก่อนการทดลอง	1	7	4.44	1.79	1	6	3.19	1.60
หลังการทดลอง	3	9	6.19	1.52	1	7	4.38	1.89
ด้านการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)								
ก่อนการทดลอง	1	5	2.94	1.06	0	7	3.06	1.73
หลังการทดลอง	4	9	6.94	1.18	1	8	4.56	2.28
ด้านการเป็นผู้เสริมแรง (คะแนนเต็ม 7 คะแนน)								
ก่อนการทดลอง	0	5	3.19	1.28	0	6	2.38	2.03
หลังการทดลอง	3	6	4.88	1.15	0	6	3.25	1.77
รวม (คะแนนเต็ม 26 คะแนน)								
ก่อนการทดลอง	2	15	10.56	3.52	2	18	8.63	4.42
หลังการทดลอง	12	21	18.00	2.68	2	20	12.19	5.53

จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองในภาพรวม ก่อนการทดลองเป็น 10.56 (S.D. =3.52) หลังการทดลองเป็น 18.00 (S.D. =2.68) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญครูกลุ่มควบคุมในภาพรวมก่อนการทดลองเป็น 8.63 (S.D. =4.42) หลังการทดลองเป็น 12.19 (S.D. =5.53)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในด้านการเป็นผู้ให้ความสะดวก ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองเป็น 4.44 (S.D. =1.79) หลังการทดลองเป็น 6.19 (S.D. =1.52) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองเป็น 3.19 (S.D. =1.60) หลังการทดลองเป็น 4.38 (S.D. =1.89)

ในด้านการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองเป็น 2.94 (S.D. =1.06) หลังการทดลองเป็น 6.94 (S.D. =1.18) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองเป็น 3.06 (S.D. =1.73) หลังการทดลองเป็น 4.56 (S.D. =2.28)

ในด้านการเป็นผู้เสริมแรง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองเป็น 3.19 (S.D. =1.28) หลังการทดลองเป็น 4.88 (S.D. =1.15) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองเป็น 2.38 (S.D. =2.03) หลังการทดลองเป็น 3.25 (S.D. =1.77)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติที (t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

ครู	N	X	S.D.	t	df	p-Value
กลุ่มทดลอง	16	10.56	3.52	1.370	30	.181
กลุ่มควบคุม	16	8.63	4.42			

$$t_{30} = 1.697$$

จากตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองเท่ากับ 10.56 และกลุ่มควบคุมเท่ากับ 8.63 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนการทดลองระหว่างครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนทดลองของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญระหว่างครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

ครู	N	X	S.D.	t	df	p-Value
กลุ่มทดลอง	16	18.00	2.68	3.783*	30	0.001
กลุ่มควบคุม	16	12.19	5.53			

* $p < .05$ ($t_{30} = 1.697$)

จากตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเท่ากับ 18.00 และกลุ่มควบคุมเท่ากับ 12.19 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญหลังการทดลองระหว่างครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญหลังการทดลองของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยที่คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญหลังการทดลองของครูกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

ระยะเวลา	N	X	S.D.	t	df	p -Value
ก่อนทดลอง	16	10.56	3.52	-7.841*	15	0.000
หลังทดลอง	16	18.00	2.68			

* $p < .05$ ($t_{15} = 1.753$)

จากตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองก่อนการทดลองเท่ากับ 10.56 และหลังการทดลองเท่ากับ 18.00 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันโดยที่คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

6.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ รายละเอียดนำเสนอในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

รายการ	X	S.D.	ความหมาย
1. ความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	3.19	0.54	พึงพอใจมาก
2. ความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวก	2.87	0.34	พึงพอใจมาก
3. ความพึงพอใจต่อแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้	2.75	0.45	พึงพอใจมาก
4. ความพึงพอใจต่อบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการนิเทศ	3.19	0.40	พึงพอใจมาก
5. ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยระหว่างเพื่อนครู	3.13	0.72	พึงพอใจมาก
6. ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานรายคู่	3.13	0.62	พึงพอใจมาก
7. ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ	3.25	0.58	พึงพอใจมาก
8. ความพึงพอใจต่อสื่อที่ใช้ประกอบการนิเทศ	2.94	0.68	พึงพอใจมาก
รวม	3.05	0.81	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ในภาพรวมครูส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($X = 3.05$, $SD = 0.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

6.2 ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนนำเสนอ ดังนี้

6.2.1 ปัญหาที่พบ นำเสนอเป็น 2 ด้านคือ

6.2.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ ปัญหาที่พบ คือ

ระยะเวลาในการร่วมกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีเวลาน้อยเกินไป ส่วนปัญหา

ในเรื่องการสังเกตการสอนและการทดลองสอนของครูและคุณผู้ให้คำปรึกษา คือ การจัดให้สังเกตการสอนและทดลองสอนในวันเดียวกันทำให้ครูขาดสมาธิ และนักเรียนห้องที่เริ่มกิจกรรมในเวลา 10.00 น. จะเริ่มล่าช้าและขาดสมาธิ อีกทั้งครูยังมีความเห็นว่าเวลาในการจัดการเรียนการสอน 1 ชั่วโมง นานเกินไปสำหรับเด็กอนุบาล

6.2.1.2 ปัญหาที่เกิดจากตัวครู คือ เนื่องจากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเป็นวิธีการที่ใหม่สำหรับครูจึงทำให้ครูมีความชำนาญน้อยในการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อน

6.2.2 ข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ คือ ควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมการนิเทศให้มากขึ้น และควรจัดให้ครูและคุณผู้ให้คำปรึกษาได้ทดลองสอนคนละวันกัน และเวลาที่สอนควรอยู่ในช่วงเวลา 9.00 – 10.00 น. และควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพูดคุยถึงปัญหาที่พบกับครูกลุ่มอื่น ๆ เพื่อศึกษาเทคนิคของเพื่อนเพื่อนำมาเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดของตนเอง และควรควรใช้เวลาว่างในการหาความรู้เพิ่มเติม พบปะ ปรึกษาหารือและอ่านหนังสือให้มาก

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับพฤติกรรมครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่สังเกตในระหว่างการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับพฤติกรรมครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่ได้จากการสังเกตระหว่างดำเนินการทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน นำเสนอเป็นด้านดังนี้

7.1 ด้านความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

ครูส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเป็นอย่างดี กิจกรรมที่ครูมีความสนใจมาก คือ การสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ในกิจกรรมนี้จะมีการบันทึกวีดิโอเทปเพื่อใช้ประกอบการสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยครูสามารถขอนำม้วนวีดิโอที่บ้านที่สภาพการสอนของตนมาดูได้ในช่วงบ่าย หลังการทดลองสอนและสังเกตการสอนในช่วงเช้า ครูมีความสนใจขอยืมวีดิโอมาดูในช่วงบ่ายและมีบางคนขอนำกลับไปดูที่บ้าน มีครูคนหนึ่งกล่าวว่า “ขอยืมวีดิโอไปดูบ้านได้ไหมคะ แต่ถ้าเป็นซีดีก็ดีนะคะเพราะที่บ้านไม่มีเครื่องเล่นวีดิโอมีแต่ซีดี อยากเอาไปให้คนที่บ้านดู” และจากการสังเกตพฤติกรรมครูในการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ในช่วงแรกครูมีความกังวลว่าตนจะแสดงท่าทางอย่างไร มีครูคนหนึ่งกล่าวระหว่างดูวีดิโอครั้งที่ 1 ว่า “ไม่อยากดูเลย หน้าแก่ รับไม่ได้” พร้อมทั้งหัวเราะ และเมื่อผ่านการบันทึกวีดิโอครั้งแรกไปได้สอบถามอีกครั้งว่ารู้สึกอย่างไรกับการดูวีดิโอครั้งที่ 2

ครูตอบว่า “ชินแล้วค่ะ ได้ดูตัวเองแล้วก็เห็นในมุมที่ไม่เคยเห็นจะได้ปรับปรุงตัวใหม่” และอีกกิจกรรม คือ การรายงานความก้าวหน้าเป็นอีกกิจกรรมที่ครูให้ความสนใจมากเนื่องจากครูได้นำเสนอแผนการสอนหรือสิ่งที่ตนและเพื่อนได้พบหลังการทดลองสอน ในกิจกรรมดังกล่าวจะมีการเสนอแนะจากเพื่อนครูด้วยกันซึ่งทำให้ครูได้มีที่ปรึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ ลดความกังวลใจของตน มีครูคนหนึ่งบันทึกความคิดเห็นหลังจากการร่วมกิจกรรมว่า “ได้รับคำแนะนำจากเพื่อน ๆ ครู รู้สึกดีค่ะ และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแต่รู้สึกเวลาผ่านไปเร็วมากค่ะ”

7.2 ด้านการมีส่วนร่วมของครู

การจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนนั้น กิจกรรมที่จัดขึ้นส่วนใหญ่เน้นให้ครูมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยในทุกกิจกรรมครูทุกคนจะได้มีส่วนร่วม กิจกรรมที่ครูมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 1) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งครูทุกคนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญที่ตนประสบอยู่ ซึ่งจากการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นดังกล่าว ทำให้การใช้เวลาในกิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ครั้งที่ 1 นี้ใช้ค่อนข้างมาก ครูแต่ละคนพยายามพูดคุยถึงประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยต้องทำการซักถามและนำเข้าสู่ประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ การรายงานความก้าวหน้า เป็นอีกกิจกรรมที่ครูได้มีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก ครูแต่ละคนจะนำเสนอความก้าวหน้าจากการดำเนินงานของตนและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา โดยนำเสนอเป็นแผ่นใสประกอบการบรรยายเกี่ยวกับแผนการสอนของตนให้เพื่อนครูทุกคนฟัง หลังจากนั้นจึงมีการซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูและเพื่อนครู และในการรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 มีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมารับฟังแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะแก่ครู ซึ่งจัดให้มีกิจกรรมการรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 2 ในวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 09.00 – 14.00 น. เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัยทุกคน ผู้วิจัยเตรียมวีดีโอบันทึกภาพการสอนของครูจากการทดลองสอนครั้งที่ 1 มาประกอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งนี้ด้วย ทำให้วิทยากรมีความเข้าใจสภาพการสอนมากขึ้น ครูทุกคนได้ซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนของตนและเพื่อนครูคนอื่น ๆ

7.3 ด้านการศึกษาค้นคว้าและการพัฒนาตนเองของครู

การศึกษาค้นคว้าและการพัฒนาตนเองของครู เป็นกิจกรรมซึ่งเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและมีโอกาสศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยมีการอำนวยความสะดวกในการจัดหาแหล่งการสืบค้นและอำนวยความสะดวกในด้านเวลาจากผู้บริหาร

เปิดโอกาสให้ครูได้พบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำไปพัฒนาการสอนของตน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น การซักถามประเด็นที่สงสัยและความคิดเห็นจากเพื่อนครูหรือผู้บริหาร การค้นคว้าจากห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ การค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ครูส่วนใหญ่มักค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดไว้ให้ ดังปรากฏในเอกสารที่ 1 แบบบันทึกแผนการดำเนินงานการนิเทศรายคู่ ครูบันทึกในแผนการดำเนินงานการนิเทศรายคู่ว่า “กิจกรรม การปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการสอน ณ ห้องสโมสรมครู อุปรกรณ์ หนังสือเรื่อง เล่นกับเด็ก, ชุดบูรณาการของพ.ว., แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้” ซึ่งเป็นหนังสือที่อยู่ในแหล่งการเรียนรู้ และการพูดคุยกับเพื่อนครูหรือผู้บริหาร โดยครูบันทึกว่า “กิจกรรม ได้มาค้นคว้าแหล่งความรู้ที่ห้องสมุดครูและได้เสนอการเขียนแผนการสอนโดยมีครูสุกัญญาและครูสาครช่วยให้คำแนะนำ” แต่ก็มีครูอีกหลายคนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงนำเสนอชื่อหนังสือที่ดีควรอ่าน โดยจัดแสดงไว้ในห้องและจัดวารสารเกี่ยวกับเด็กเพิ่มเติม จากนั้นครูนำเสนอความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าและแหล่งของความรู้ที่ได้มาลงในแบบบันทึกการสืบค้นและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จากการติดตามผลบันทึกการเข้าใช้แหล่งความรู้ในห้องสมุดพบว่า มีครูเข้าห้องสมุดครูและยืมหนังสือมากขึ้น

ในด้านการพัฒนาตนเอง สังเกตได้จากการรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นกิจกรรมสุดท้าย บรรยากาศมีความเป็นกันเองมากขึ้น ครูมีความผ่อนคลายมากขึ้น มีครูคนหนึ่งกล่าวว่า “การได้ดูวีดีโอการทดลองสอนก็ดีนะ ทำให้เห็นตัวเองว่าพูดอย่างไร ทำหน้าอย่างไร เวลาสอน จะได้เอาไปปรับ เพราะธรรมดาเราไม่ค่อยรู้ตัว ดูสติลกดดี” และครูอีกคนบันทึกความคิดเห็นหลังการร่วมกิจกรรมว่า “ได้ฟังคำแนะนำจากอาจารย์ ถามข้อสงสัยและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับผลการสอนของเพื่อนครูแต่ละคน ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม” เมื่อผู้วิจัยถามว่าในครั้งนี้อยู่รู้สึกพอใจในการสอนของตน บ้างมีครู 10 คนยกมือจึงได้สอบถามครูอีก 6 คนที่ไม่ยกมือว่า ทำไมจึงไม่พอใจ ครูสองคนตอบว่า “อยากสอนใหม่รู้สึกว่าย่างทำได้ไม่ดีพอ” ส่วนครูคนอื่นพยักหน้าแสดงอาการเห็นด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลเอกชน ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนสูงกว่าคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูที่เข้าร่วมการนิเทศตามปกติ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นครูอนุบาลโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพัทธยา และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ ที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2547 จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลอง คือ ครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลกาญจนา จำนวน 16 คน และกลุ่มควบคุม ประกอบด้วย ครูอนุบาลโรงเรียนอักษรพัทธยา จำนวน 9 คน และครูอนุบาลโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นรายการพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครู 3 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้ให้ความสะดวก ด้านการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและด้านการเป็นผู้เสริมแรง จำนวน 26 ข้อ คะแนนเต็ม 26 คะแนน และแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 8 ข้อ และแบบสอบถามให้เติมข้อความลงในช่องว่าง เกี่ยวกับปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในครั้งนี้ มีแผนการดำเนินงานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองมีแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยกิจกรรมการนิเทศ จำนวน 15 กิจกรรม ตามขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ชั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ขั้นที่ 3 การดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน การนิเทศตามปกติของกลุ่มควบคุมมีแผนงานการดำเนินการนิเทศตามตารางการบริหารงานของโรงเรียน โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังการเข้ารับการอบรมจึงจัดการนิเทศเพื่อติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูและให้คำแนะนำกับครูในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนโดยผู้บริหารจัดให้ครูแต่ละคนได้รับการนิเทศ 2 ครั้ง ใช้เวลาในการดำเนินการนิเทศ 12 สัปดาห์

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง จากนั้นจึงได้ทำการทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนกับกลุ่มทดลอง และการนิเทศตามปกติกับกลุ่มควบคุม โดยดำเนินการทดลองเป็นเวลา 12 สัปดาห์ จากนั้นจึงทำการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง จากนั้นให้ครูกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

1. สรุปผลการวิจัย

คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนสูงกว่าคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลที่ได้รับการนิเทศตามปกติ

ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในภาพรวมครูส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน มีประเด็นต่าง ๆ ในการอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เมื่อได้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถรินทร์ สุนทรสถิตย์ (2542) ที่พบว่า การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุธีธร จังหวัดนครปฐม พบว่า พัฒนาการของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ครูมีพัฒนาการด้านความรู้ที่ได้รับการนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติ ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน และความสามารถในการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน เปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตน และยังเปิดโอกาสให้ครูได้ทดลองสอนและสังเกตการสอนกับคู่เพื่อนที่ตนชอบพอทำให้ครูมีความสบายใจ ลดความกังวลและยังได้รับคำแนะนำต่าง ๆ จากเพื่อนร่วมงานอีกด้วย ดังที่ ศิริเดช สุชีวะ (2545) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การให้เพื่อนครูได้มาสังเกต ประเมินและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอน การสนทนากับเพื่อนร่วมวิชาชีพ การแบ่งปันประสบการณ์และการแก้ปัญหาร่วมกันล้วนแล้วแต่ส่งเสริมการร่วมมือ ร่วมพลังของครูในการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ กลยุทธ์และเปรียบเทียบการรับรู้ การแลกเปลี่ยนนี้เป็นกลยุทธ์ในการสะท้อนตนเองของครูและการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิด สอดคล้องกับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538) ได้เสนอว่า ครูอนุบาลและเพื่อนครูสามารถที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกันได้ไม่ว่าจะเป็นการทำงานที่มีการปรึกษาหารือ พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นประสบการณ์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีให้แก่กันและกัน ก็นับเป็นวิธีการปฏิบัติงานที่เอื้อต่องานวิชาการเป็นอย่างมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนทำให้ครูได้รับความรู้และมีการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญได้เป็นอย่างดี

1.2 พฤติกรรมของครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

จากการสังเกตพฤติกรรมในการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนของครูระหว่างการทดลองนั้น มีประเด็นอภิปรายดังนี้

2.2.1 ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

ครูมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศที่จัดขึ้น อาจเนื่องมาจากหัวข้อในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในครั้งนี้ คือ เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหลักการของการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย ดังที่หลักสูตรการศึกษา

ปฐมวัยพุทธศักราช 2546 กล่าวถึงหลักการข้อหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนปฐมวัยว่า ยึดหลักการอบรมเด็กและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2546: 5) ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (2541) กล่าวถึงการพัฒนาครูว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมให้มีความรู้ที่ทันสมัย และการศึกษาหรือฝึกอบรมที่ทำกันอยู่ที่ไม่ได้สอดคล้องกับงานที่ทำ จึงต้องออกแบบการฝึกอบรมใหม่ โดยเฉพาะการฝึกอบรมระหว่างการประจำการต้องจัดให้มากขึ้นในลักษณะที่สัมพันธ์กับการทำงานและให้เชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญมากกว่า การอบรมที่จัดขึ้นตามความต้องการของผู้จัดหรือมุ่งเพื่อรับประกาศนียบัตร แต่ไม่ได้นำกลับมาใช้ในการทำงานดังที่เป็นอยู่ขณะนี้ จึงต้องออกแบบการฝึกอบรมใหม่ จากการศึกษา พบว่า ครูอนุบาลมีความต้องการในการพัฒนาความรู้ในเรื่องเทคนิคและวิธีการสอน ดังงานวิจัยของ อภิสมัย วุฒิพรพงษ์ (2540) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัย พบว่า งานนิเทศภายในกิจกรรมที่จัดมากที่สุด คือ การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน การเยี่ยมชั้นเรียน ส่วนใหญ่ครูต้องการได้รับการนิเทศเรื่อง เทคนิควิธีสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสร้อยธร ฉันทวรรณภาพ (2544) ทำการศึกษาแนวโน้มการศึกษาในระดับปฐมวัย วัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาปฐมวัย พบว่า ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีการช่วยเหลือแนะนำ การจัดการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังงานวิจัยของ ปัทมา บุญเจริญ (2544) ซึ่งได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครมีปัญหาในการดำเนินงาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ปัญหาที่มีจำนวนครูน้อยไม่สามารถส่งไปอบรมเพราะไม่มีผู้สอน แทนผู้ที่จะไปอบรม และไม่มีผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียนถึงวิธีการเขียนแผนการสอนที่ถูกต้อง เมื่อมีการจัดการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ซึ่งเป็นกิจกรรมการนิเทศซึ่งจัดขึ้นในสถานการณ์จริง ในชีวิตการทำงานของครูและตอบสนองความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู จึงทำให้ครูมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ส่วนกิจกรรมที่ครูให้ความสนใจมาก คือ การสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งครูสนใจขอเยี่ยมม้วนวีดีโอบันทึกภาพการสอนของตนมาดูเพื่อสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของตนและให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาอาจเป็นเพราะ

วีดีโอเทปเป็นเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ที่แสดงให้เห็นทั้งภาพและเสียง ดังที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) กล่าวว่า วีดีโอเทปเป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเพราะผู้สอนได้ทราบวาระหว่างดำเนินการสอนนั้นตนเองได้ทำอะไรบ้าง พูดอะไรบ้าง ทำให้มองเห็นผลการดำเนินการสอนชัดเจน รวมทั้งสามารถเปิดฉายให้ผู้อื่นวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองได้ จึงทำให้ครูมีความสนใจในกิจกรรมนี้มาก

2.2.2 ความมีส่วนร่วมของครู

การมีส่วนร่วมของครูในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในครั้งนี้มีการทำงานที่ครูได้ทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นรายคู่ และเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างให้อิสระกับครูในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานของตน ซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ บุญยธโรกุล (2545) ที่กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ว่า ผู้ใหญ่จะชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนมากกว่าการร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่ซึ่งกิจกรรมจะถูกกำหนดโดยวิทยากร ผู้ใหญ่จะเลือกวิธีการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งวิธี ต้องการเวลาที่ใช้ต่อหนึ่งกิจกรรม เวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Owens (1970 อ้างถึงใน ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2547: 41) กล่าวว่า การพัฒนาการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นควรมีการจัดขึ้นให้ตรงตามความต้องการของครูแทนการบังคับเน้นแรงจูงใจภายในและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จัดให้มีกระบวนการกลุ่มในการช่วยเหลือและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมในการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศและเปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญดังที่ วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2541) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแนวทางแก้ไขว่า ในการจัดการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทำงานร่วมกัน คอยดูแลให้ข้อเสนอแนะรวมถึงการนิเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงแก้ไขที่ทันการณ์ ครูส่วนมากไม่เคยชินกับการปรึกษาหารืออย่างจริงจังในการจัดการเรียนการสอน หรือการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติ ปัญหานี้ อาจแก้ไขได้โดยการให้ครูเป็นผู้เลือกทีมหรือกลุ่มเลือกช่วงเวลาและวิธีการนิเทศ ให้ครูมีโอกาสทั้งนิเทศผู้อื่นและรับการนิเทศ ฝึกการวิเคราะห์ผลหลังการปฏิบัติงาน การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและการไว้ใจกัน ดังนั้น บรรยากาศในการทำงานการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน เลือกคู่เพื่อนที่ตนเองพอใจและการมีโอกาสได้สังเกตการสอนของเพื่อนร่วมงานและรับการนิเทศจากเพื่อน จึงเพิ่มความร่วมมือของครูในกิจกรรมการนิเทศมากขึ้น

2.2.2 ด้านการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองของครู

ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของครูในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในครั้งนี้ มีส่วนช่วยให้ครูได้เรียนรู้การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดครู การหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การสอบถามผู้รู้ การค้นคว้าจากห้องสมุดของสถาบัน แม้แต่การเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานและวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ครูมีความตื่นตัวดังที่ วิบูลย์ บุญยธโรกุล (2545) ที่กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ว่า การเรียนด้วยตนเองมิได้หมายความว่าเรียนคนเดียวจากการศึกษา ในเรื่องของการเรียนด้วยตนเอง พบว่าโครงการเรียนรู้ด้วยตนเองมีผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเฉลี่ย 10 คน ซึ่งรวมถึงวิทยากรที่ปรึกษาเพื่อนและผู้ใกล้ชิดที่คอยให้กำลังใจและบุคคลอื่น ๆ อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้แบบใดถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสได้พบกับวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญโดยตรงผู้เรียนจะมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้มากกว่า การเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2541) กล่าวถึงเส้นทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามลำดับพัฒนาการของวัยต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ระยะ ว่าระยะที่ 4 ซึ่งเป็นการเรียนรู้ช่วงวัยทำงาน (อายุระหว่าง 25-60 ปี) คนทำงานเริ่มเรียนรู้จากสื่อตามอัธยาศัยมากกว่าการเรียนจากสถานศึกษา และมีการเรียนรู้จากสถานประกอบการ เรียนจากเพื่อนร่วมงาน เรียนจากสื่อมวลชน เรียนจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เรียนจากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติมากขึ้น

การได้ค้นคว้าจากการอ่านก็เป็นกิจกรรมการนิเทศที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูได้ สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) กล่าวว่า กิจกรรมการอ่านเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแนะนำให้กับผู้บริหารนิเทศในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการต่าง ๆ ใช้ได้ดีมากในสถานศึกษา โดยเฉพาะในการใช้ประโยชน์จากการอ่านหนังสือในห้องสมุด การอ่านจะมีประโยชน์มากขึ้น ถ้าได้มีการจัดกลุ่มอภิปรายสิ่งที่ได้จากการอ่าน ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของครูมีส่วนช่วยให้ครูพัฒนาตนเองในการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการสอนของตน

2.3 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

1.3.1 ครูมีความพึงพอใจกิจกรรมการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ

อยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนสูงสุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการสังเกตการสอนเปิดโอกาสให้ครูได้เข้าสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของเพื่อนครูภายใต้สถานการณ์จริง และครูได้มีโอกาสทดลองสอนตามที่ตนเองและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาได้วางแผนไว้ เมื่อการสอนสิ้นสุดลงครูและเพื่อนได้มีโอกาสสังเกตการสอนซ้ำอีกครั้งจากการดูวีดีโอเทปการสอนของตนและเปิดโอกาสให้ครูได้สังเกต ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอนภายในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย สอดคล้องกับ Acheson และ Gall (1997) กล่าวถึงประโยชน์ของการนิเทศ

แบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนข้อหนึ่งว่า การที่ครูมีอิสระในการทดลองและทดสอบทฤษฎีการสอนของตนโดยปราศจากความกลัวคำตัดสินจากผู้ประเมินนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจต่อการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลอยู่ในระดับมาก

1.3.2 จากการสอบถามความคิดเห็นของครูที่เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ครูตอบว่าปัญหาที่พบ คือ ระยะเวลาในการร่วมกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนน้อยเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยังต้องการเวลาในการเตรียมการสอน และศึกษาค้นคว้าให้มากขึ้น เพื่อให้การสอนของตนออกมาประสบความสำเร็จสูงสุด และช่วงเวลาในการสังเกตการสอนและทดลองสอนของครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาเป็นวันเดียวกัน ทำให้ครูขาดสมาธิในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความกังวลว่าตนเองจะเตรียมการสอนไม่ดีพอ อีกทั้งยังไม่คุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ผู้เรียนลงมือกระทำอย่างแท้จริง ซึ่งครูต้องเตรียมทั้งตนเองและสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้ครูเกิดความวิตกกังวล สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ซึ่งกล่าวถึงความเข้าใจผิดบางประการในการนิเทศการสอนข้อหนึ่งที่ว่า การที่ครูผู้สอนไม่ยอมรับการสังเกตการสอนเพราะครูหลายคนไม่เคยได้รับการสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบครูจึงเกิดความวิตกกังวลต่อการสังเกตการสอน ส่วนปัญหาที่เกิดจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนอีกข้อคือ ครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษามีความเกรงใจกัน ไม่กล้าบอกข้อผิดพลาดทั้งหมด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเป็นเรื่องใหม่ที่ครูยังไม่คุ้นเคย ครูจึงอาจมีทักษะในการให้คำปรึกษาน้อยทำให้ครูกังวลว่าเพื่อนครูจะรู้สึกไม่พอใจการให้ข้อมูลย้อนกลับของตน สอดคล้องกับแนวคิดของ Mann (1965) ที่กล่าวถึงลักษณะของผู้นิเทศที่มีมนุษยสัมพันธ์ข้อหนึ่งคือ การระมัดระวังตน การระวังความประพฤติและคำพูดของตนเองที่จะไม่ทำร้ายผู้อื่น

1.4 ขั้นตอนการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

กิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจ เป็นขั้นตอนของการเตรียมการโดยเริ่มด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ครูมีความผ่อนคลาย รู้สึกเป็นกันเองและได้เปิดใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ทราบความรู้พื้นฐานของครูที่เข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศ รวมทั้งสร้างความตระหนักในความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ก่อนที่จะจัดให้มีการปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงหลักการ วัตถุประสงค์ ลักษณะสำคัญ ประโยชน์ รวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จากนั้นจึงรับสมัครครูผู้เข้าร่วมการนิเทศ และประชุมแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียนก่อนที่จะประชุม เรื่องบทบาทครูในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเพื่อให้ครูทราบขั้นตอนและกิจกรรมที่ครูต้องทำและให้ครูมีโอกาส

ร่วมวางแผน ปรับปรุงตารางเวลาการจัดกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการแนะนำวิธีการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ ในขั้นนี้ครูจะได้ฝึกใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยฝึกบันทึกจากการดูวิดีโอเทปการสอนของเพื่อนครูและซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานและขั้นตอนต่างๆ ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ซึ่งจากการดำเนินงานต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ทำให้ครูมีความรู้สึกผ่อนคลายและมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมากขึ้น เช่น ครูคนหนึ่งได้บันทึกหลังการเข้าร่วมกิจกรรมว่า “หลังจากการเข้าร่วมการประชุมการนิเทศครั้งที่ 1 ทำให้มีความเข้าใจและไม่ต้องกังวลกับแผนการสอน ทำให้ทำงานได้ถูกต้องและทำให้เพื่อนครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น” และครูอีกคนกล่าวถึงบรรยากาศในการประชุมว่า “ชอบการประชุมแบบนี้ ไม่ต้องมีพิธีอะไรมาก เป็นกันเอง ไม่เครียด ประชุมทำความเข้าใจเรื่องบางอย่างเข้าใจไม่ตรงกันก็ถามและนำไปปฏิบัติ”

หลังจากที่ครูได้รับทราบขั้นตอนการดำเนินงานแล้วทำให้ครูเกิดความเข้าใจและอยากร่วมกิจกรรม ดังที่ครูเขียนแสดงความคิดเห็นในบอร์ดนิเทศสำหรับครูว่า “รู้สึกยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ซึ่งตอนแรกกังวลใจบ้าง แต่พอได้ฟังขั้นตอนต่างๆ แล้ว ดูแล้วก็ทำได้ไม่ยากนะ อีกอย่างบรรยากาศก็ดูดีเป็นกันเอง แบบสบายๆ ไม่ซีเรียส ขอสนับสนุนโครงการนี้และจะทำให้ดีที่สุด คิดแล้วว่าถ้าโครงการนี้ประสบความสำเร็จด้วยดีคนที่ได้ประโยชน์ก็คือ ตัวเราและเด็ก ๆ ของเรา” กิจกรรมในขั้นนี้จึงเป็นการสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้ครูสามารถเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินการนิเทศ ซึ่งการวางแผนการดำเนินการนิเทศเป็นกิจกรรมที่จัดให้ครูได้พบกันเพื่อวางแผนการทำงานตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและเตรียมการสำหรับการสอนของตน เริ่มจากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้ครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษามีโอกาสทำข้อตกลงถึงวัตถุประสงค์ในการทำงานรายคู่ร่วมกัน รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานและจัดตารางการทำงานร่วมกัน จากนั้นจึงจัดให้มีการรายงานความก้าวหน้าเพื่อให้ครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาได้นำเสนอแผนการทำงานของตนต่อกลุ่มใหญ่ และวางแผนตารางการสังเกตการสอนของครูแต่ละคู่ จากการร่วมกิจกรรมนี้ ครูได้มีโอกาสพัฒนาการทำงานของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มย่อยกับเพื่อนครู และพบกันเพื่อวางแผนอย่างมีวัตถุประสงค์ทำให้การทำงานมีทิศทางมากขึ้น ได้ปรึกษาหารือในเรื่องที่ตนมีความสงสัย ดังมีครูคนหนึ่งบันทึกใต้ภาพการทำงานที่จัดแสดงที่บอร์ดนิเทศสำหรับครูว่า “การวางแผนการสอน การเตรียมการสอน ได้พูดคุยกับเพื่อนครูวางแผนจะสอนอะไรและตกลงกันว่าจะช่วยกันค้นหาวิธีการผลิตสื่อแล้วจะมาคุยกันใหม่”

กิจกรรมการรายงานความก้าวหน้า ครูแต่ละคนให้ความสนใจฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการสอนของเพื่อน ทำให้เกิดบรรยากาศของการช่วยเหลือเป็นอย่างดีดังเช่น ขณะที่ครูยุ่นนำเสนอแผนการสอนของตน ครูยุ่งไม่แน่ใจ และเกิดความสับสนในการสอนว่าจะเลือกกิจกรรมใดและจะสอนเพื่ออะไร ก็มีเพื่อนครูหลายคนพยายามให้กำลังใจว่า “ไม่เป็นไรค่อย ๆ คิดจดเอาไว้แล้วค่อยไปเลือกว่าจะสอนแบบไหน แล้วค่อยปรึกษากันก็ได้” กิจกรรมในชั้นนี้จึงทำให้ครูมีความกระตือรือร้นและมีการวางแผนการทำงานของตนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานมากขึ้น

ขั้นที่ 3 การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ในขั้นนี้ครูจะเริ่มการเตรียมการสังเกตการสอนโดยการประชุมก่อนการสังเกตการสอนเพื่อให้ครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาได้ทำการวางแผนการสังเกตการสอน ชี้แจงวัตถุประสงค์และกำหนดการต่าง ๆ ในการสังเกตการสอนแล้วจึงเริ่มการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับตามตารางเวลาที่วางแผนไว้ โดยครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาจะพบกันที่ห้องเรียนเพื่อทำการจัดการเรียนการสอนและสังเกตการสอนแบบไม่มีส่วนร่วม โดยครูคนที่ 1 เริ่มเวลา 9.00 น. ถึง 10.00 น. และคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาจะเริ่มสอน 10.00 – 11.00 น. ที่ห้องเรียนของตนเอง หลังจากการสอนแล้วจึงมีการพบกันเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกตการสอนและครูสามารถขอเบิกวิดีโอเทปที่บ้านที่ทำการสอนช่วงเข้ามาดูประกอบได้ จากนั้นเมื่อทราบปัญหาและสิ่งที่ต้องการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนแล้วครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาจึงค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษากันเพื่อวางแผนการค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากการค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ห้องสมุดครูและแหล่งความรู้อื่น ๆ เช่น ห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต การปรึกษาผู้รู้และเพื่อนครู ก่อนที่จะรายงานความก้าวหน้าโดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้คำแนะนำแก่ครู ถือเป็นแหล่งความรู้ที่จัดให้กับครูเพื่อให้ครูได้นำเสนอผลการสอนของตนและร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของตนกับกลุ่มเพื่อนภายใต้ข้อเสนอแนะและการให้คำแนะนำจากวิทยากร ก่อนจะมีการเตรียมการสอนและการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับในครั้งที่ 2

ในกิจกรรมขั้นที่ 3 ครูแต่ละคนมีความกระตือรือร้นมากในการทดลองสอนและการสังเกตการสอน ครูมีการเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี ทั้งผู้สอนและผู้สังเกตการสอน มีครูบางคนกังวลกับการสอนในครั้งแรก ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “ ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าไม่ต้องเครียด แต่ก็อดเครียดไม่ได้ ตื่นเต้น” แต่เมื่อครูได้ทำการสอนผ่านไปก็ทำให้ผ่อนคลายมากขึ้นและต้องการจะพัฒนาการสอนของตนในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น และอยากจะทำวิดีโอบันทึกการสอนของตน และเมื่อดูวิดีโอแล้วก็ทำให้ครูเกิดความเข้าใจและมองเห็นจุดที่ต้องพัฒนาการสอนของตน ประกอบกับ

คำแนะนำของเพื่อนทำให้คุณมีความเข้าใจที่กระจ่างขึ้น ในขั้นนี้พบปัญหา คือ คุณมีความรู้สึกว่างเวลาในการวางแผนและเตรียมการสอนน้อยเกินไป เพราะคุณมีภาระงานประจำวันมากมายทำให้ไม่มีเวลามากพอในการทำงานให้ติดตามที่ตนคาดหวัง แต่การทำงานในขั้นนี้ก็แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคุณได้เป็นอย่างดี การมองเห็นจุดที่ต้องการพัฒนาเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จและการเป็นผู้ที่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและความสำเร็จจากการสอนจะเป็นกำลังใจให้คุณพัฒนาตนเองในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

คือ กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยที่คุณและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาจะร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศและเตรียมการนำเสนอในกิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อรายงานความก้าวหน้าและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเป็นรายคู่ คู่ละ 10 นาที

จากการรวมกิจกรรมในขั้นตอนนี้ ช่วยย้ำให้เห็นถึงประโยชน์ที่คุณได้รับการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีคุณคนหนึ่งกล่าวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมว่า “การได้เข้าร่วมครั้งนี้รู้สึกว่าการทำงานมีความสุขมากขึ้น มีเวลาได้คุยกับเพื่อนเพราะปกติทำงานแบบต่างคนต่างทำดูแลนักเรียนห้องตนเองก็หมดวันแล้ว ได้มาเจอเพื่อนได้พูดคุยกันเกือบทุกวัน ทำให้ไม่กังวล และได้รู้เทคนิคการสอนใหม่จากเพื่อนครู ทำให้มีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น” และในกิจกรรมนี้ยังเปิดโอกาสให้คุณได้นำเสนอวิธีการนำเอาการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีครูเสนอว่า “เมื่อมีความเข้าใจในขั้นตอนการนิเทศแล้ว ก็นำไปใช้ได้เลย และต่อไปก็สามารถเปลี่ยนคู่เพื่อนไปได้เรื่อย ๆ เพราะครูแต่ละคนก็มีความสามารถและแนวคิดต่างกัน”

จากแบบบันทึกสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนครูได้บันทึกความรู้ที่ได้จากการนิเทศในครั้งนี้ว่า “ได้ดูเทคนิควิธีการสอนของเพื่อนครูที่ไม่ค่อยได้มีโอกาสได้ดูเต็มรูปแบบอย่างนี้ ครูหลายคนก็มีบุคลิกและวิธีการสอนของตนเองที่ต่างกันไป เราได้มีโอกาสสังเกตและหยิบส่วนดีมาใช้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ให้คำแนะนำกัน เป็นประโยชน์มากสำหรับข้าพเจ้า” จึงเห็นได้ว่าการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนนำมาซึ่งการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคุณได้เป็นอย่างดี

1.5 ข้อสังเกตจากการวิจัย

1.5.1 บรรยากาศและสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

การจัดบรรยากาศการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงข้อสังเกตจากการวิจัย พบว่า ครูยังคงไม่คุ้นเคยกับบรรยากาศแบบกึ่งทางการในช่วงแรกสังเกตได้จากการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นมีน้อย การสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนจึงมีความสำคัญ อาจทำได้โดยการให้เกียรติและยอมรับความรู้ เจตคติ

ประสบการณ์และความสามารถของผู้รับการนิเทศ โดยในช่วงแรกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายหลังจากกิจกรรมนี้ครูเริ่มผ่อนคลายและพูดคุยถึงปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น

การสร้างความรู้สึกร่วมกันในการตัดสินใจก็เป็นแนวทางที่ดีที่ทำให้ครูรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม และการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อลงมือปฏิบัติจริง แล้วเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยไม่ต้องห่วงกลัวความผิดพลาด ดังที่ วิบูลย์ บุญยชโรกุล (2545) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด สามารถทำได้โดยสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าฝึกอบรมหรือเพื่อนร่วมงานด้วยกัน อธิบายและให้โอกาสการเรียนรู้ระหว่างกัน ให้ทดลองแสดงความสามารถโดยลงมือปฏิบัติจริงแล้วเรียนรู้จากประสบการณ์ไม่ต้องกลัวความผิดพลาดเพราะความผิดพลาดจะช่วยให้เรียนในการเรียนรู้ที่ดี ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากกว่าความรู้พื้นเดิมและคุณสมบัติส่วนตัว สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมควรจัดสถานที่ที่มีพื้นที่กว้างมากพอ และเป็นจุดที่ครูทุกคนสามารถเข้าใช้ได้อย่างสะดวกสบาย ในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในครั้งนี้ใช้ห้องสื่อ วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน โดยการจัดวางชั้นสำหรับห้องสมุดครูไว้ในมุมหนึ่งของห้องและจัดโต๊ะเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม สำหรับครูในการเข้าร่วมกิจกรรมมีมุมสำหรับน้ำชา กาแฟ และของว่าง รวมทั้งหนังสือ วารสาร ที่ครูสนใจ เพื่อดึงดูดให้ครูเข้ารับบริการในบริเวณที่จัดไว้ให้การจัดสภาพแวดล้อมในห้องดังกล่าว มีการจัดบอร์ดนิเทศสำหรับครูเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครู ใช้สำหรับการประกาศข่าวสารเกี่ยวกับการนิเทศและข่าวสารอื่น ๆ ของโรงเรียน และข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูอยากนำเสนอ ทั้งความคิดเห็น ข้อความ รูปภาพต่าง ๆ ซึ่งครูให้ความสนใจอย่างมากและควรมีการสนับสนุนให้ครูนำความรู้ ความคิดเห็นของตนมานำเสนอแก่เพื่อนครูคนอื่น ๆ โดยจัดเวรครูแต่ละคนในการรวบรวมข่าวสารประจำสัปดาห์ และรูปภาพต่าง ๆ ของการทำงานของเพื่อนครูมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้ข่าวสารมีความทันสมัยและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่คณะครูและผู้บริหารอีกด้วย

1.5.2 ช่วงเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการนิเทศ

การจัดกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในครั้งนี้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมคือ ระหว่างการทำงานตามปกติของครูโดยสอดแทรกกิจกรรมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันที่คุณต้องปฏิบัติ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัยและคณะผู้บริหาร ตลอดจนคุณคณะครูในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ การสร้างความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน และยังลดภาระงานของครูนอกเหนือจากเวลาว่างที่สร้างความเหนื่อยล้าให้กับครูอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2544) การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนกรณีศึกษา

และคณะ (2545 : 66-67) กล่าวว่า ในสภาพปัจจุบัน พบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จครูสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไปได้แล้วในระดับหนึ่ง คือ ระดับที่เห็นว่ามีเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นระดับที่น่าพอใจในปัจจุบันแต่ในระยะยาวการพัฒนาในระดับนี้คงไม่เพียงพอเพราะเราต้องการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงและการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูได้รับความรู้ที่ชัดเจนลึกซึ้งและมีการนำความรู้นั้นไปทดลองใช้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

เมื่อโรงเรียนร่วมกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนแล้วทำให้โรงเรียนมีการปรับกิจกรรมประจำวันของครูโดยลดภาระงานบางอย่างของครู เช่น การปรับปรุงวิธีการเขียนแผนการสอนที่ยุ่งยากและสร้างความวิตกกังวลให้แก่ครู เปลี่ยนเป็นการเขียนให้กระชับและมีการพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนครู

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ เมื่อครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนแล้ว ครูจะพัฒนาตนเองโดยการใช้เวลาว่าง เช่น ในช่วงเช้าของวันเสาร์นัดพบกันเพื่อวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนอกเหนือจากที่กิจกรรมการนิเทศกำหนดด้วยความสมัครใจ ซึ่งพบว่า มีครูหลายคนให้ข้อเสนอแนะจากการร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนว่า ควรเพิ่มเวลาในการนิเทศให้มากขึ้นและควรหาเวลาพบปะพูดคุยกันเช่นในวันเสาร์ อาจเป็นเพราะครูมีความเข้าใจและสามารถนำการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมาปรับใช้ในชีวิตการทำงานได้เป็นอย่างดี และช่วงเวลาในการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ การประชุมกลุ่มใหญ่และประชุมกลุ่มย่อยพบปัญหาการหาครูมาสอนแทนในบางครั้งที่ครูหลายห้องมีการประชุมกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยพร้อม ๆ กัน การให้ความยืดหยุ่นเรื่องเวลาในการพบปะรายคู่ของครู จะเป็นการแก้ปัญหาได้ดีอีกประการหนึ่ง เช่น ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในด้านการจัดตารางเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัยไปใช้

3.1.1 ครูและผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจนำการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปใช้ ควรมีการศึกษาแนวคิด เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมอย่างละเอียดเพื่อจะสามารถจัดกิจกรรมได้บรรลุวัตถุประสงค์

3.1.2 ควรมีการจัดกิจกรรมการนิเทศที่หลากหลายประกอบกับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น เพื่อพัฒนาความรู้ให้กับครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จะทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

1.1.3 ควรเลือกเนื้อหาในการนิเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของครู โดยเน้นให้ครูได้มีโอกาสกำหนดเรื่องที่จะทำการนิเทศร่วมกันและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ทุกขั้นตอน มีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

1.1.4 ควรมีการจัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครู และจัดเวลาสำหรับการจัดกิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับสถานการณ์การดำเนินชีวิตประจำวันของครู

1.1.5 ควรมีการขยายเครือข่ายการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปยังโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.2.1 ควรมีการศึกษาการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนกับครูผู้สอนในระดับอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

1.2.2 ควรศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนในหัวข้ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและสังคมปัจจุบัน

1.2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสอนของครูไปสู่โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครูมีการขยายเครือข่ายที่กว้างขึ้นนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- กิติมา ปรีดีดีลิก. 2532. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรอาพิพัฒน์สภา.
- จุฑามาศ เจริญธรรม. 2544. การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนาธิป พรกุล. 2544. **แคทส์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาวี มณีศรี. 2542. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาคาร.
- ชาติวี บวรเวสสะ. 2542. การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาคณะครูแบบร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนประถมศึกษาวัดโปรยฝน จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. 2547. การนิเทศการสอนแบบใหม่. กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์.
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และ วัชনীย์ เชาวน์ดำรงค์. 2545. **ผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ.** กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊ค.
- ทิตินา แหมมณี, พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ ชนาธิป พรกุล. 2545. **กระบวนการเรียนรู้ ความหมายแนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ Learning Process.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. 2535. **เทคนิคการนิเทศเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม.** กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2546. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นารีนุช สมวาสนาพานิช. 2544. การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บันลือ พุกกะวัน. 2535. การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- บุญธรรม ศิริบุญยกาญจน์. 2542. **การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2545. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2545. **แผนการจัดประสบการณ์ก่อนประถมศึกษาแบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์.
- ปัทมา บุญเจริญ. 2544. **สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประคอง กรรณสูต. 2538. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546. **การนิเทศการสอน.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- พันธวิษญ์ เลี้ยงชีพชอบ. 2545. **การศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศของคณะกรรมการเครือข่าย โรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2544. **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน.** กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2541. **แนวนโยบายพื้นฐานด้านการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. **การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. 2541. **ปฏิวัติการศึกษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ลักคณา เหลืองวิริยะแสง. 2545. **ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาครูกับความพร้อมของครูในการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2540. **กระบวนทัศน์ใหม่: การจัดการศึกษาเมื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล.** กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง.

- วัชรวิภา เลาเรียนดี. 2544. **เทคนิคและทักษะการนิเทศการสอน**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. 2542. **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ่อน 1999.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. 2545. **เทคนิคและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. 2542. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แอล ที เพรส.
- วารี เกียรติกุล. 2547. **เทคนิคการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้**. **วารสารการศึกษาปฐมวัย**. 2 (เมษายน 2547): 24.
- วาไร เฟิงสวัสดิ์. 2542. **การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย**. สกลนคร: โปรแกรมวิชาการวัดผลการศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วิบูลย์ บุญยธรโรกุล. 2545. **คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม**. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธากการพิมพ์.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2536. **หลักการนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สร้อยจร ฉันทวรภาพ. 2544. **แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สิริวิภา มั่นศิลป์. 2540. **สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สามารถ ทิมนาค. 2545. **การนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการอ่านในวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3**. งานวิจัยส่วนบุคคลได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะอนุกรรมการการศึกษา ศาสนาและการวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 ปีงบประมาณ 2544. [Online]. Available from: <http://www.thaiedresearch.org/result/info2.php?id=6832> [2004, March 23].
- สาโรช ไศภีรักษ์. 2546. **นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: บู้คพอยท์.
- ลำลี รักสุทธิ. (ม.ป.ป.). **คู่มือการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ใหม่ของ ก.ค.** กรุงเทพมหานคร: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรื. 2543. **ร่วมคิดร่วมเขียน**

ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

ไสว พักขาว. 2542. **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพมหานคร:

อักษรการพิมพ์

ศิริเดช สุชีวะ. 2545. **ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครูมืออาชีพ.** กรุงเทพมหานคร:

เอ็กซ์เปอร์เนทบุ๊ก.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2542. **คำชี้แจงประกอบ**

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

กรมการศาสนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529. **เอกสาร**

ชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การนิเทศการศึกษา

ชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. 2539. **คู่มือการพัฒนา**

โรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาการนิเทศ. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ.

ศึกษาธิการ, กระทรวง.กรมวิชาการ. 2546. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.**

กรุงเทพ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน .2543. **การเรียนรู้ของเด็ก**

ปฐมวัย (3-5 ปี) แนวคิดของกลุ่มนัการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หน่วยศึกษานิเทศก์. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (ม.ป.ป.).

คู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร:

ครูสภาลาดพร้าว.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. หน่วยศึกษานิเทศก์. 2546.

คู่มือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. 2538. **ช่วยครูกิด.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา

กรมการศาสนา.

- อัษฎชลิ ธีรชัชวาลกุล. 2545. **สภาพและปัญหาในกระบวนการนิเทศภายในเพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา. เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- อภิสิทธิ์ วุฒิพรพงษ์. 2540. **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- อรรรรณ เหมือนสุดใจ. 2545. **การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- อรณรินทร์ สุนทรสถิตย์. 2542 . **การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุธีธร จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.**

ภาษาอังกฤษ

- Acheson, K.A., and Gall, M.D. 1997. **Techniques in the supervision of teachers perservice and Inservice application. (4th ed). New York: Longman.**
- Arizona State University. 2000. **Learning centered definitions [Online]. Available from: <http://ag.arizona.edu/azlearner-whatisit.html>[2004, August 9]**
- Benshoff, J. M.1992. **Peer consultation for professional counselor. [Online]. Eric Education Resource Information Center. Available from: http://www.eric.ed.gov/EricWebPorta/Home.Portal?_nfpb=true&EricExtSea...[2004, June 30]**
- Benshoff, J.M. 1992. **Peer consultation for professional counserlors. [Online] Available from: <http://www.ericfacility.net/ericdigests/ed347476.html>. [2003,June 30]**
- Benshoff, J.M. 1994. **.ERIC Clearinghouse on counseling and student services greensboro NC. [Online]. Available from: <http://ericadr.piccard.csc.com/extra/ericdigests/ed372352.html>[2003, December 12]**

- Benshoff, J.M. 2001. **Peer consultation as a form of supervision**. [Online] Available from: <http://www.cyc-net.org/cry-online/crcol-0801-supervision.html>. [2003, December 11]
- Bernard, J. M., and Goodyear, R.K. 1992. **Fundamentals of clinical supervision**. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Fennimore, B.S. 1995. **Student-centered classroom management**. Albany, New York: Delmar.
- Ferris State University. Center for teaching. Learning and Faculty Development. (n.d.) **Overview Of learner – centered teaching**. [Online] Available from: [http:// www.Ferris.edv/HTMIS/academics/Center/Teaching-and-Learning-Ti...](http://www.Ferris.edv/HTMIS/academics/Center/Teaching-and-Learning-Ti...) [2004, November 11].
- Glickman, C.D. 1990. **Supervision of instruction**. 2 nd ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Kimball, W. 1967. **Supervision for better school**. New Jersey: Prentice Hall.
- Mann, F.C. 1965. **Leadership and productivity**. San Francisco: Chandler Publishing.
- Roger, C.R. 1969. **Freedom to learn**. Columbus, chirs: C.E. Merril.
- Sener, J. 2000. **Student-centered learning and learner-centered design: selected web resources**. [Online]. Available from: <http://elisp.nv.ccva.us/scl.htm>[2004, August 6].
- Univeristy of Alberta, University Teaching Service. 2002. **Peer consultation**. [Online]. Available from: <http://www.ualberta.ca/uts/peerconsult.html>. [2003, December 11].
- Univeristy of Arkansas. 1999. **About the peer consultation program**. [Online]. Available from: <http://uark.edu/misc/ufscinfo/peers.html> [2003, September 29].
- Univeristy of Maine, Center Programs and Service. (n.d.). **Peer consulting program your teaching, your peers, your consultants**. [Online]. Available from:<http://www.umaine.edu/teaching/Consulting.html> [2003, October 11].
- University of Sciences in Philadephia. 2004. **Learning–centered teaching**. [Online]. Available from: [http:// www.usip.edu/lct/](http://www.usip.edu/lct/) [2004, October 11].

University of Oregon, Teaching Effectiveness Program, Academic Learning Services.

2002. **Definition, reasons, and premises.** [Online]. Available from:

<http://tep.uoregon-edu/Workshops/teachertraining/learnercentered/overvic>

[2004, November 11].

University of Saskatchewan, The Gwenna Moss Teaching and Learning Center. (n.d).

Peer consultation [Online]. Available from: [http://www.usask.ca/tlc/peer-](http://www.usask.ca/tlc/peer-consult.html)

[consult.html](http://www.usask.ca/tlc/peer-consult.html). [2004, August 6].

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

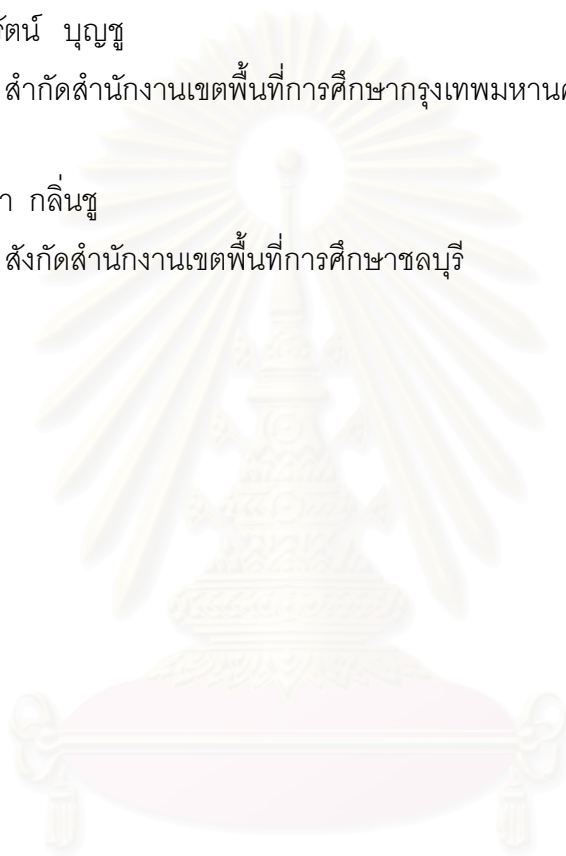
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ตรวจสอบเครื่องมือและแผนการจัดกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

1. ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์
อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา
2. อาจารย์วิมลรัตน์ บุญชู
ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร
3. อาจารย์วัฒนา กลิ่นชู
ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/0860

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10630.

21 กันยายน 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวปวีณา หมตราคี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษา เพื่อนที่มีต่อ
ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานบริหารงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/0862

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

21 กันยายน 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์วิมลรัตน์ บุญชู

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวปวีณา หมดราศี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/0861

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

21 กันยายน 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์วัฒนา กลิ่นชู

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวปวีณา หมงคลาคี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขา การศึกษา
ปฐมวัย อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษา เพื่อนที่มีต่อ
ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสํานักบริหารงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท เป็นอภย วิทยที่ปรึกษา
ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ ฝ่ายวิชาการ
ต่อไป และขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุตถกษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/0859

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

21 กันยายน 2547

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมาวิวิทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวปวีณา หมตราศรี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อ
ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็น
สำคัญ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน กับครูอนุบาล ทั้งนี้ นิสิต
ผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวปวีณา หมตราศรี ได้ทดลองใช้
เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/0856

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

21 กันยายน 2547

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลกาญจนนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวปวีณา หมตราคี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อ
ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหาร
งานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน กับครูอนุบาล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะ
ได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวปวีณา หมตราคี ได้ทำการเก็บ
ข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/0857

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

21 กันยายน 2547

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนอักษรพิทยาศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวปวีณา หมมตราคี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อ
ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหาร
งานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน กับครูอนุบาล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะ
ได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวปวีณา หมมตราคี ได้ทำการเก็บ
ข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศอ.0512.6(2700.0603)/0858

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

21 กันยายน 2547

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนอัครเทพประสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวปวีณา หมตราดี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย อยู่ระหว่างการทำนิตงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อ
ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหาร
งานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน กับครูอนุบาล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะ
ได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวปวีณา หมตราดี ได้ทำการเก็บ
ข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2680

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง ขอให้ผู้สังเกตทำความเข้าใจตามคำแนะนำในการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

2.1 บันทึก ชื่อ ชั้น วันที่สังเกตการสอน เวลา และชื่อผู้สังเกตการสอนให้ครบถ้วน

2.2 การบันทึกคำพูด และพฤติกรรมของครูและนักเรียน

2.2.1 การบันทึกคำพูด ควรบันทึกตามที่ครูและนักเรียนพูดโดยไม่ใส่

ข้อความที่เป็นความคิดของผู้สังเกตขณะสังเกตการสอน

2.2.2 การบันทึกพฤติกรรมควรบันทึกเรื่องราวสั้น ๆ เกี่ยวกับครูผู้สอนและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้บันทึกสามารถจดจำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ชัดเจน เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์พฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายหลังจบการสังเกตการสอนขั้นต่อไป

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชื่อครูผู้สอน.....ชั้น.....
วันที่สังเกตการสอน.....เวลาที่สังเกตการสอน.....
ชื่อผู้สังเกตการสอน.....

พฤติกรรมครู	ความคิดเห็นของผู้สังเกต (บันทึกหลังการสังเกตการสอน)
<p>สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

พฤติกรรมครู	ความคิดเห็นของผู้สังเกต (บันทึกหลังการสังเกตการสอน)
 <p data-bbox="343 1444 1252 1702">สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
คำชี้แจง แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนี้มี
 จุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล
 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามให้เติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 6 ข้อ
 ตอนที่ 2 แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ประกอบด้วยพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน 3 ด้าน ดังนี้

1. การเป็นผู้ให้ความสะดวก คือ ครูแสดงพฤติกรรมเพื่อทำให้การเรียนรู้ของนักเรียน
 ย่างขึ้นในด้านการจัดกิจกรรม ประสบการณ์และการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์โดยวางแผนกิจกรรมหรือ
 ประสบการณ์ให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ
 การเรียนรู้ จัดสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

2. การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ คือครูแสดงพฤติกรรมดูแลให้คำแนะนำ สังเกต
 พฤติกรรมของนักเรียนและความเป็นไปในห้องเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและปรับปรุงการ
 เรียนรู้ของนักเรียน สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือร้องขอ

3. การเป็นผู้เสริมแรง คือ ครูแสดงพฤติกรรมในการกระตุ้นผลักดันหรือนำเสนอสิ่งที่
 ทำทนายให้นักเรียนต้องการทำค้นคว้าด้วยความสนใจ ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าความสามารถ
 และความถนัดของตนเองเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อน ๆ ด้วยกันเอง

แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญฉบับนี้
 ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ควรปรากฏ จำนวน 26 ข้อ ซึ่งใช้บันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการ
 เรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากผู้สังเกตได้บันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียน
 การสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์ตามพฤติกรรมที่สังเกตพบการแปลผลคะแนนมีดังนี้

ปฏิบัติ หมายถึง ปฏิบัติงานตามรายละเอียดพฤติกรรม = 1 คะแนน

ไม่ปฏิบัติ หมายถึง ไม่ปฏิบัติงานตามรายละเอียดพฤติกรรม = 0 คะแนน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

1. ชื่อครู.....ชั้น.....
2. โรงเรียน.....
3. เวลาที่สังเกตการสอน..... ถึง.....น.
4. วันที่ที่สังเกตการสอน.....
5. ครั้งที่สังเกตการสอน.....
6. ชื่อผู้สังเกตการสอน.....

ตอนที่ 2 แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านสังเกตพบดังนี้
 แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลำดับ ที่	รายละเอียดพฤติกรรม	การปฏิบัติงาน		หมายเหตุ
		ไม่ ปฏิบัติ 0	ปฏิบัติ 1	
	ด้านการเป็นผู้ให้ความสะดวก			
1.	ครูแนะนำกิจกรรม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใหม่ให้นักเรียนรู้จักวิธีการเล่นและการใช้งาน			
2.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลง กติกา เกี่ยวกับการเล่นและแสดงความคิดเห็นในการร่วมกิจกรรม			
3.	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้โดยการสังเกต สำรวจ ทดลอง วิเคราะห์จนพบคำตอบด้วยตนเอง			
4.	ครูให้โอกาสนักเรียนในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายและทำชิ้นงานตามความต้องการและความสนใจ			
5.	ครูจัดประสบการณ์ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวทั้งผู้คน ธรรมชาติ แวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ			
6.	ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งเป็นของธรรมชาติและหาได้ในท้องถิ่น			
7.	ครูจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของนักเรียน			
8.	ครูจัดให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วมกิจกรรมทุกคน			
9.	ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน			

แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลำดับ ที่	รายละเอียดพฤติกรรม	การปฏิบัติงาน		หมายเหตุ
		ไม่ ปฏิบัติ 0	ปฏิบัติ 1	
10.	ด้านการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ครูใช้ภาษาเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน ถูกต้อง			
11.	ครูเชื่อมโยงเนื้อหาให้มีความน่าสนใจและ มีความหมายต่อนักเรียน			
12.	ครูมีความอดทนรอคอยโดยให้เวลา นักเรียนนานพอที่จะทำงานได้จนสำเร็จ			
13.	ครูคอยอยู่ใกล้ ๆ นักเรียนขณะปฏิบัติ กิจกรรมแต่ไม่รบกวนนักเรียนเพื่อติดตาม ผลการทำงานของนักเรียนและให้ คำแนะนำเป็นรายบุคคล			
14.	ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้ทางเลือกที่ หลากหลายให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะ การคิด			
15.	ครูให้โอกาสผู้เรียนช่วยเหลือตนเองและ คอยให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น			
16.	ครูดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง			
17.	ครูใช้วิธีการที่หลากหลายที่ช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง			
18.	ครูให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนในการให้ กำลังใจหรือแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้			
19.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดหาแนวทางที่ จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตจริง			

แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลำดับ ที่	รายละเอียดพฤติกรรม	การปฏิบัติงาน		หมายเหตุ
		ไม่ ปฏิบัติ 0	ปฏิบัติ 1	
	ด้านการเป็นผู้เสริมแรง			
20.	ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการถาม นักเรียนให้คิดและหาทางแก้ปัญหาด้วย ตนเอง			
21.	ครูเป็นผู้เฝ้าความสนใจให้นักเรียนลงมือ ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง			
22.	ครูจัดกิจกรรมภายใต้บรรยากาศการ เรียนรู้ที่อบอุ่นให้นักเรียนได้รับการ ตอบสนองของความต้องการเพื่อสร้าง ความภูมิใจและความสุขในการเรียนรู้			
23.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับผลงานและการเรียนรู้ ของตนเองและเพื่อน			
24.	ครูแสดงความยอมรับและตั้งใจฟังเมื่อ นักเรียนแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน			
25.	ครูคอยชี้แนะให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ เหมาะสมด้วยกริยาที่อ่อนโยน			
26.	ครูเสริมแรงด้วยวาจา ภาษาท่าทางให้ รางวัลหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เมื่อนักเรียน แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์			

แบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ

ชื่อครูผู้สอน..... ชื่อผู้สังเกตการสอน.....
ครั้งที่..... เวลา.....น.

บันทึกการสังเกตการสอน

1. ผลการสอน.....
.....
.....
.....
.....
2. ปัญหา / อุปสรรค.....
.....
.....
.....
.....
3. ข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ครูผู้สอน

ลงชื่อ.....
(.....)

คู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา

แบบบันทึกการดำเนินงานกรณีพิเศษรายคู่

ชื่อ..... คู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาชื่อ.....

คำชี้แจง ขอให้ครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาร่วมกันพิจารณาหัวข้อต่อไปนี้ โดยทำการบันทึกคู่ละ

1 ชุด

1. สิ่งที่ต้องการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ

.....

.....

.....

2. สาเหตุที่ต้องการพัฒนาสิ่งนี้ คือ

.....

.....

.....

3. เป้าหมายที่ต้องการทำให้สำเร็จในการเข้าร่วมกรณีพิเศษครั้งนี้ คือ

.....

.....

.....

4. หากจะดำเนินการปฏิบัติตามข้อ 3 คุณมีแผนการดำเนินงานอย่างไร

.....

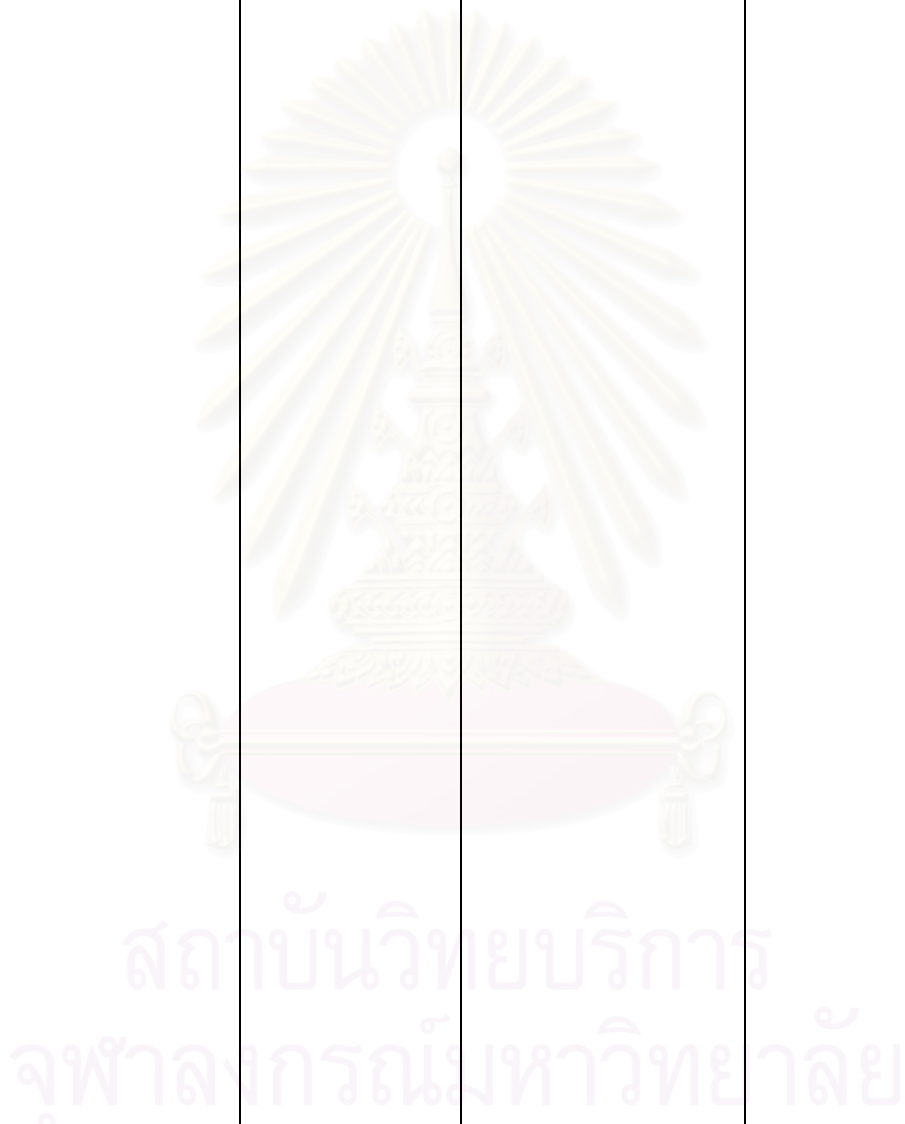
.....

.....

.....

แผนการดำเนินงานการนิเทศรายคู่

ชื่อครู.....ชื่อคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา.....

กิจกรรม	วัน/เวลา	สถานที่	เครื่องมือ/อุปกรณ์
			

.....
(.....)

ผู้บันทึก

แบบบันทึกสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ชื่อครู.....ชื่อคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา.....

1. เป้าหมายที่ต้องการทำให้สำเร็จในการนิเทศในครั้งนี้คือ

.....

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ข้าพเจ้าสามารถพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญคือ

.....

.....

.....

.....

3. ความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนในครั้งนี้คือ

.....

.....

.....

.....

4. สิ่งที่ข้าพเจ้าจะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไปนี้เป็นคือ

.....

.....

.....

.....

.....
(.....)

ผู้บันทึก

แบบบันทึกเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

ชื่อคุณ.....ชื่อคุณเพื่อนผู้ให้คำปรึกษา.....

วันที่	กิจกรรม การนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน	เวลาเริ่ม กิจกรรม	เวลาจบ กิจกรรม	ลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม
	 <p data-bbox="343 1444 1236 1702">สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>			

แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นของครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมี วัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาใช้สรุปผลการทดลองการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนของครูอนุบาล ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อเพราะคำตอบทุกคำตอบมีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่งต่อการสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองการนิเทศฯ และเป็นแนวทางให้การพัฒนาการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบประกอบด้วยคำถาม ให้เติมคำลงในช่องว่าง จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. โรงเรียน.....ชั้นที่สอน.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล.....
4. วุฒิการศึกษา.....สาขา.....

**ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้**

คำชี้แจง จากการทำท่านได้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน โปรดขีดเครื่องหมาย ✓
ตามความพึงพอใจที่ท่านได้รับ ดังนี้

4	หมายถึง	ความพึงพอใจมากที่สุด
3	หมายถึง	ความพึงพอใจมาก
2	หมายถึง	ความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	ความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

รายการ	ความพึงพอใจ			
	4	3	2	1
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อบริการที่ท่านได้รับการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเพียงใด				
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกที่ได้รับเพียงใด				
3. ท่านมีความพึงพอใจต่อแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่จัดให้เพียงใด				
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการนิเทศเพียงใด				
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยระหว่างเพื่อนครูเป็นรายคู่เพียงใด				
6. ท่านมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานรายคู่เพียงใด				
7. ท่านมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับเพียงใด				
8. ท่านมีความพึงพอใจต่อสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมการนิเทศเพียงใด				

ตอนที่ 2 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
คำชี้แจง โปรดเขียนคำตอบลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ปัญหาที่พบระหว่างการเข้าร่วมการนิเทศ คือ

.....
.....
.....
.....
.....

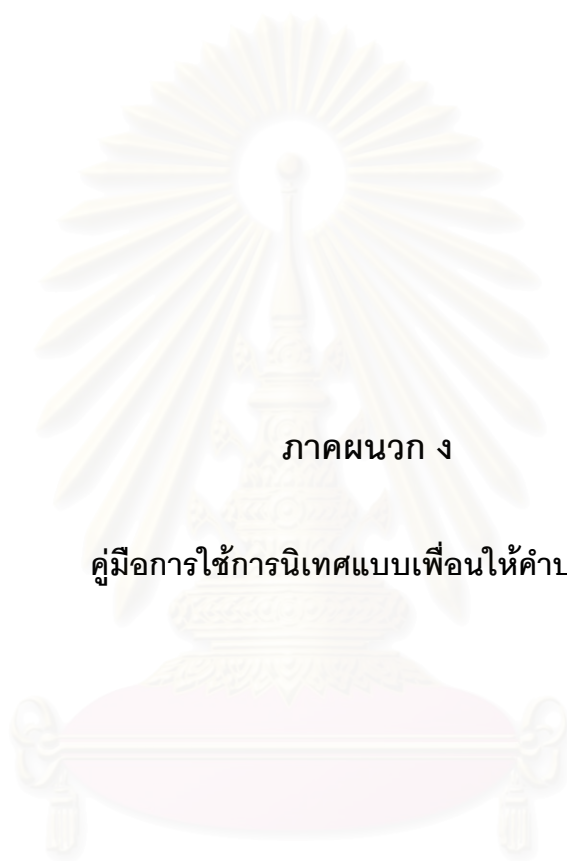
ท่านได้แก้ปัญหานั้นอย่างไร.....

.....
.....
.....

2. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

.....
.....
.....
.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

คู่มือการใช้งานนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการใช้

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวปวีณา หมดราศี

สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

จากแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 22 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” อีกทั้งยังมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งมีผลโดยตรงต่อสถาบันการศึกษาที่ต้องเร่งพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังกล่าว

โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทางการศึกษาหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู สิ่งที่สำคัญวิธีหนึ่งคือ การที่ผู้บริหารกระจายอำนาจให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ ทำให้ครูเห็นความสำคัญและมีความรู้สึกผูกพัน มีส่วนร่วมต่อการพัฒนา การนิเทศการศึกษาจึงเข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนครูในการพัฒนาการสอน ให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองช่วยเหลือกันและกันเพื่อค้นคว้าและพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงนำเสนอการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน โดยการทำงานแบบร่วมมือเพื่อลดความโดดเดี่ยวในวิชาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมให้ครูได้มีโอกาสในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมร่วมกันผ่านการประชุมกลุ่ม การสังเกตการสอนและการให้คำปรึกษาระหว่างเพื่อนครู เพื่อยกระดับความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนร่วมกันในฐานะเพื่อนที่มีความเท่าเทียมกัน ด้วยความหวังที่ว่าจัดการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนจะสามารถใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

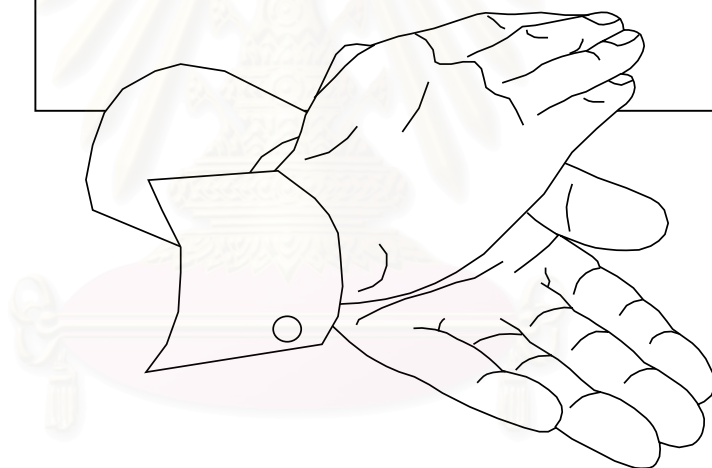
เอกสารฉบับนี้นำเสนอการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศฯ กิจกรรมการนิเทศฯ เนื้อหา เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศฯ และสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ รวมทั้งการประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ประกอบการนิเทศ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้คงเกิดประโยชน์แก่ครูในระดับอนุบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและปรารถนาที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

นางสาวปวีณา หมตราคี

ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ครูควรรู้ก่อนเข้าร่วมการนิเทศ
แบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู

- 1) ครูเป็นผู้มีความรับผิดชอบทางวิชาชีพอันเกิดจากความรักและความเมตตาที่มีต่อลูกศิษย์ในการพัฒนาบุคคลตัวน้อย ๆ ให้เติบโตเป็นผู้มีสติปัญญา มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และคุณธรรม มีความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิต
- 2) ครูคำนึงถึงบทบาทของตนว่า มิใช่การรับผิดชอบต่องานสอนเท่านั้น แต่ครูต้องมีการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านประสบการณ์การทำงาน ความสามารถส่วนบุคคล และการทำงานร่วมกับครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน รวมทั้งต้องมีการพัฒนาตนเองและติดตามนวัตกรรมความก้าวหน้าทางการศึกษาเพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของเด็ก ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยที่ผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการของเด็กซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
- 4) ครูต้องการกำลังใจจากเพื่อนครูและการสนับสนุนจากผู้บริหาร เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองโดยใช้กิจกรรมการนิเทศการสอนภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร
- 5) ครูมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนครูด้วยกันและต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ต้องการการสนับสนุนและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนครู รวมทั้งต้องการแลกเปลี่ยนและส่งเสริมความก้าวหน้าด้านวิชาการของตน

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เรื่องการจัดการเรียน
การสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาล

TTTTTTTTT

ความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนคืออะไร

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือการจัดกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงความสำคัญ และเข้าใจบทบาทของการเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้กับเพื่อนร่วมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการการทำงานแบบร่วมมือของเพื่อนครู ผ่านการจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่ม การรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานรายคู่การสังเกตการสอน และให้ข้อมูลย้อนกลับ การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ที่จัดไว้ให้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ก่อนที่จะสรุปความรู้ที่ได้ เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในฐานะเพื่อนที่มีความเท่าเทียมกัน

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

1. ครูมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. เปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมการนิเทศเลือกหัวข้อที่สนใจในการศึกษาหาความรู้ร่วมกัน
3. การทำงานร่วมกันของเพื่อนครูโดยใช้หลักของการร่วมมือ
4. เปิดโอกาสให้ครูได้วางแผนการสอนและการสังเกตการสอนของเพื่อนร่วมงานโดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันมิใช่การประเมิน
5. มีการอำนวยความสะดวก แหล่งการสืบค้นและอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้การสนับสนุนแก่ครูทั้งด้านเวลา ทรัพยากรและกำลังใจจากผู้บริหาร

วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน 3 ประการดังนี้

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
2. เพื่อให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

ประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนำการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปใช้ทำให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตนกับเพื่อนครูที่สนิทสนมชอบพอกันในบรรยากาศกึ่งทางการ
2. ครูมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบทฤษฎีการสอนของตน และเกิดการเรียนรู้โดยไม่ต้องหวาดกลัวต่อการตัดสินของเพื่อนหรือผู้บริหาร
3. ครูมีความอบอุ่นและลดความตึงเครียดจากปัญหาในการทำงานเมื่อได้ให้คำปรึกษากันระหว่างเพื่อนร่วมงาน เป็นการสร้างกำลังใจในการทำงาน
4. ได้เรียนรู้วิธีในการนิเทศแบบใหม่ รวมทั้งเครื่องมือและวิธีการในการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพครู

ขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนดังนี้

1. สร้างความตระหนักในความสำคัญของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. ชี้แจงจุดมุ่งหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้ปรึกษาเพื่อน
3. รับสมัครและประชุมเพื่อแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
4. ประชุมเพื่อชี้แจงกำหนดการ การประชุมชี้แจงบทบาทครูในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและการประชุมแนะนำวิธีการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ
5. คู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความต้องการในการเรียนรู้ร่วมกันในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. คู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาวางแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
7. ผลัดกันสังเกตการสอน ครั้งที่ 1 และให้ข้อมูลย้อนกลับถึงข้อดีและข้อเสนอแนะแก่เพื่อนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
8. ประชุมรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานหลังการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ
9. ร่วมกันวางแผนในการสืบค้นและหาข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและร่วมกันหาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
10. ผลัดกันสังเกตการสอน ครั้งที่ 2 ให้ข้อมูลย้อนกลับถึงข้อดีและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน
11. การสรุปความรู้ที่ได้จัดการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

ลักษณะของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลได้กำหนดลักษณะของการนิเทศฯ ให้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินการนิเทศฯ กับครู โดยการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้มีความเข้าใจและสามารถดำเนินการตามขั้นตอนในการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ, การปฏิมนิเทศ, การรับสมัครผู้เข้าร่วมการนิเทศ การแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียน การประชุมแนะนำวิธีการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิคอยให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

2. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเพื่อนครูเป็นรายคู่ เพื่อกระตุ้นให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สืบค้นและให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมและเวลาที่เอื้ออำนวยในการหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญร่วมกัน

3. กิจกรรมรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานรายคู่ เป็นการแลกเปลี่ยนและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาต่อกลุ่มใหญ่ เพื่อเสริมแรงให้ครูเกิดกำลังใจติดตามผลการดำเนินงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน โดยมีการมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ

4. กิจกรรมการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการสังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล โดยคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้ครูได้มีโอกาสทดลองวิธีสอนจริงในห้องเรียน รวมทั้งมีประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือในการสังเกตการสอนให้ครูได้มีโอกาสเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของเพื่อนภายใต้สถานการณ์จริง และสะท้อนความคิดและข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

เนื้อหาของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเรื่องในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล

เนื้อหาที่นำเสนอในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลมี 2 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วย 4 หัวข้อดังนี้
 - 1.1 หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 1.3 ลักษณะสำคัญของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 1.4 ขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมี 4 ขั้นตอนดังนี้
 - 1) ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจ
 - 2) ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน
 - 3) ขั้นที่ 3 การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 - 4) ขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

2. เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยพฤติกรรมครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ด้าน คือ

- 2.1 ด้านการเป็นผู้ให้ความสะดวก
- 2.2 ด้านการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ
- 2.3 ด้านการเป็นผู้เสริมแรง

แผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลนี้ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วย 4 ขั้น นำเสนอรายละเอียดของแผนการดำเนินงานไว้ในตารางที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 แผนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

แผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	
ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน	
<p><u>ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 1) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 2) การปฐมนิเทศ 3. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 3) การรับสมัครผู้เข้าร่วมการนิเทศและกิจกรรมการประชุมแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้อื่นๆในโรงเรียน 4. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 4) เรื่องบทบาทครูในการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน 5. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 5) การประชุมเชิงปฏิบัติการแนะนำวิธีการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ
<p><u>ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานการนิเทศ</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 1) การวางแผนการดำเนินงาน 7. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 6) การรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 8. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 2) การเตรียมการสอน
<p><u>ขั้นที่ 3 การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 9. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 3) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 10. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 4) การสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ ครั้งที่ 1 11. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 7) การรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 12. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 5) การค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 13. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 6) การสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ ครั้งที่ 2
<p><u>ขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 14. กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 7) การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศฯ 15. กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 8) การรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 3

กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เวลา 6 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจต่อบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

เนื้อหา

1. หลักการแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. บทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและแนะนำวิทยากรฝึกรอบรม
2. วิทยากรฝึกรอบรมเริ่มการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง หลักการและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ครูแต่ละคนนำเสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญคนละ 1 ข้อ
3. วิทยากรฝึกรอบรมและครูร่วมกันสรุปและนำเสนอ หลักการและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญแก่ครู ก่อนจะเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย
4. วิทยากรอธิบายบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ครูกับคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาร่วมกันเขียนบทบาทครูในด้านผู้ให้ความสะดวกผู้ให้ความช่วยเหลือและผู้เสริมแรง มาอย่างละ 3 ข้อ และนำเสนอและสรุปร่วมกัน
6. ครูทดลองเขียนแผนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำเสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมสั้น ๆ ทุกคนคนละ 15 นาที
7. วิทยากรและครูร่วมกันเสนอ และความเห็นจากการนำเสนอกิจกรรมของเพื่อนครู
8. ครูซักถามข้อสงสัยก่อนปิดการประชุม

สื่อ/อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการประชุม เรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. สถานที่ที่ใช้ในการประชุม
3. เอกสารการลงทะเบียน
4. ป้ายชื่อวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม
5. กระดาษจดบันทึก
6. อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ตะกร้าเอกสาร ปากกา กรรไกร เป็นต้น

7. แบบบันทึกความรู้ ความคิดเห็นหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

การสังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจ มีกิจกรรม 5 กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 1) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เพื่อให้ทราบความรู้พื้นฐานของครูที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

เนื้อหา

1. ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. บทบาทของครูอนุบาลในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวและเกริ่นนำเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ครูแต่ละคนแนะนำตัวเองสั้น ๆ และเล่าให้กันฟังถึงทัศนะของตนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในชั้นเรียน
3. ให้ครูจัดกลุ่มกลุ่มละ 4 คน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้เวลาปรึกษาหารือ 10 นาที แล้วแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มตน
4. จากนั้นให้ครูแต่ละคนเขียนปัญหาของตนที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ครูและผู้วิจัยช่วยกันสรุปสาเหตุของปัญหาของครูแต่ละคน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนว่า ครูต้องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองในด้านบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในเรื่องใดและอย่างไร

6. ครูแต่ละคนนำเสนอเรื่องที่คุณต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็น

สำคัญ

สื่อ/อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. ปากกา
3. ดินสอสี
4. กรรไกร

การประเมินผล

สังเกตความสนใจ การแสดงออกและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุม

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 2) การประชุมปฐมนิเทศ เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงหลักการ วัตถุประสงค์ ลักษณะสำคัญ และประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและขั้นตอนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

เนื้อหา

1. ความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. หลักการของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
3. วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
4. ลักษณะสำคัญของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
5. ประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
6. ขั้นตอนการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

วิธีการ

1. ผู้วิจัยเกริ่นนำถึงปัญหาและบทบาทครูที่คุณต้องการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา
2. ให้ครูแต่ละคนเล่าถึงบรรยากาศของการนิเทศภายในโรงเรียนของตนโดยใช้ภาษาท่าทางคนละ 1 นาที โดยเมื่อแต่ละคนทำเสร็จให้เพื่อนช่วยกันบอกความรู้สึกที่เพื่อนครูแต่ละคนแสดงออกมาว่าหมายความว่าอย่างไร
3. ผู้วิจัยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของการนิเทศที่มีอยู่เดิมและนำเสนอความหมาย หลักการ วัตถุประสงค์และเนื้อหาต่าง ๆ ของกิจกรรมตามลำดับ ผ่านการบรรยายประกอบแผ่นใสงานนำเสนอ เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
4. จากนั้นให้ครูแต่ละคนซักถามข้อสงสัยที่มีต่อการดำเนินการนิเทศฯ

สื่อ/อุปกรณ์

1. แผ่นใสเรื่องการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. แบบบันทึกความรู้ ความคิดเห็นหลังการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจ การแสดงออก และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 การประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 3) การรับสมัครผู้เข้าร่วมการนิเทศฯ และการประชุมแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียน เวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อรับสมัครครูเข้าร่วมการนิเทศฯ เป็นรายชื่อ และการประชุมกลุ่มแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียนที่จัดเตรียมไว้ให้

เนื้อหา

1. การสมัครเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
2. การใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ กำหนดเวลาในการเข้ารับบริการและข้อตกลง

ร่วมกัน

วิธีการ

1. ครูจับคู่เพื่อนในการเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และแจ้งความจำนงในการสมัครเข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนโดยการกรอกใบสมัครเข้าร่วมการนิเทศ

2. ให้ครูแต่ละคู่เล่าให้ฟังถึงแรงจูงใจของตนที่เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและสิ่งที่มีหวังจะพัฒนาตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และนำมาแลกเปลี่ยนให้คู่เพื่อนคนอื่น ๆ ทราบจากนั้นนำเสนอในรูปแบบของข้อความบนป้ายนิเทศผลงานครู

3. จากนั้นผู้วิจัยแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่จะเตรียมไว้ให้และทำบัตรห้องสมุดให้ครูทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. อธิบายกำหนดการในการดำเนินงานร่วมกันครั้งต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบสมัครเข้าร่วมการนิเทศฯ
2. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้และหนังสือ ตำรา
3. ป้ายนิเทศผลงานครู
4. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม
5. แบบบันทึกแผนการดำเนินงานการนิเทศรายคู่
6. บัตรห้องสมุด

7. กระดาษสีต่าง ๆ
8. ปากกา

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ครุภัณฑ์ที่เวลาการเข้าร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ครุภัณฑ์ที่กแผนการดำเนินงานการนิเทศรายคู่

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 4) เรื่องบทบาทของครูในการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงให้ครูทราบถึงบทบาทของครูในการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน

เนื้อหา

1. ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน
2. บทบาทครูในการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน

วิธีการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงนำเสนอขั้นตอนและกิจกรรมการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อนโดยนำเสนอบทบาทของครูในแต่ละกิจกรรม
2. เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน รวมทั้งความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง
3. ครูและผู้วิจัยร่วมกันวางแผนและปรับปรุงตารางเวลาในการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อนร่วมกัน
4. สรุปแผนการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์

1. แผ่นใสเรื่องขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรมประกอบการนิเทศแบบเพื่อน ให้คำปรึกษาเพื่อน
2. กระดาษ
3. แบบบันทึกเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม
4. แบบบันทึกการดำเนินงานการนิเทศรายคู่

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ครุภัณฑ์ที่เวลาการเข้าร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ครุภัณฑ์ที่กในแบบบันทึกการดำเนินงานการนิเทศรายคู่

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 5) การประชุมเชิงปฏิบัติการแนะนำวิธีการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้ครูใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อให้ครูเข้าใจและสามารถบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ

เนื้อหา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. วิธีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

วิธีการ

1. ผู้วิจัยนำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแจกแบบบันทึกที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยแนะนำวิธีการบันทึกข้อมูลที่ประกอบกรณีศึกษาแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
3. ครูฝึกการใช้บันทึกการสังเกต โดยชมวีดิทัศน์การสอนของเพื่อนครู และบันทึกการสังเกตการสอนที่สังเกตพบ
4. ครูและผู้วิจัยร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกและซักถามข้อสงสัย
5. ให้ครูแต่ละคนลงเขียนข้อความสะท้อนการให้ข้อมูลย้อนกลับแล้วนำเสนอให้เพื่อนครูฟัง
6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ครูซักถามข้อสงสัย

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เทปบันทึกการสอน
4. โทรทัศน์และเครื่องฉายวีดิทัศน์
5. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ครูบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินการนิเทศ มี 3 กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 1) การวางแผนการดำเนินงาน เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูและคุณเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาได้วางแผนดำเนินงานร่วมกัน และนำข้อมูลการวางแผนเป็นแนวทางในการประสานงานด้านการสังเกตการสอนต่อไป

เนื้อหา

1. แนวทางการเขียนแผนการดำเนินงานและการจัดตารางการทำงาน
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานรายคู่ร่วมกัน

วิธีการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางการเขียนแผนการดำเนินงาน การจัดตารางการทำงาน และการกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกันต่อกลุ่มใหญ่ ประกอบแผ่นใส
2. ครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกันเพื่อวางแผนการดำเนินงานของคุณของตน เพื่อสรุปเป็นตารางการดำเนินการทำงาน
3. ผู้วิจัยแจกแบบบันทึกแผนงานการนิเทศรายคู่ดังกล่าวและบันทึกลงในแบบบันทึกการดำเนินการนิเทศรายคู่ที่ครูและคุณเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินการนิเทศ เพื่อเตรียมนำเสนอแก่เพื่อนครูกลุ่มใหญ่

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกแผนการดำเนินงานการนิเทศรายคู่
2. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม
3. แบบบันทึกความรู้ ความคิดเห็นหลังการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการดำเนินการนิเทศรายคู่
3. ครูบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 6) การรายงานความก้าวหน้า (ครั้งที่ 1) เวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูและคุณเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาได้นำเสนอแผนการดำเนินงานของตนแก่กลุ่มใหญ่ และวางแผนการดำเนินงานโดยรวม

เนื้อหา

1. แผนการดำเนินงานของคุณเพื่อนผู้ให้คำปรึกษา
2. ตารางการดำเนินงานกลุ่มใหญ่
3. แผนงานการสังเกตการสอน

วิธีการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนในการทำกิจกรรม โดยเริ่มจากให้คุณเพื่อนให้คำปรึกษาแต่ละคน นำเสนอแผนการดำเนินงานของตนเอง
2. ผู้วิจัยบันทึกตารางการสังเกตการสอนลงบนกระดานดำ แล้วให้คุณแต่ละคนใช้เวลาในการสังเกตการสอนเพื่อบันทึกวิธีที่ตนใช้ประกอบการให้คำปรึกษา
3. ครูทุกคนบันทึกเวลาในการสังเกตการสอนของตนและเปิดโอกาสให้คุณซักถาม ปัญหาและข้อสงสัยจากตารางในการดำเนินงานก่อนจะแยกย้ายกันไปทำงานรายคนในลำดับต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการดำเนินงานกรณีศึกษากลุ่มใหญ่
2. แบบบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ครูปันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 2) การเตรียมการสอน เวลา 4 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูและคุณเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาได้วางแผนและเตรียมการสอนเพื่อให้ทราบชัดเจนถึงเรื่องที่จะสอน เนื้อหา จุดประสงค์ วิธีการสอน กิจกรรม สื่อและการประเมินผล

เนื้อหา

1. แผนการสอน และกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การผลิตสื่อ และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์
3. การประเมินผล

วิธีการ

1. ครูและคุณเพื่อนให้คำปรึกษาร่วมมือกันระบุนโยบายการจัดการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เป็นสำคัญ
2. ครูและคุณเพื่อนค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่จัดเตรียมไว้

3. ครูกำหนดจุดประสงค์ วิธีการสอน กิจกรรม สื่อและการประเมินผล
4. ครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนแผนการสอนเพื่อทำความเข้าใจและให้ข้อเสนอแนะ
5. ครูและเพื่อนให้คำปรึกษาดำเนินการเตรียมการสอนตามแผนงาน

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกแผนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการเตรียมการสอน
3. แบบบันทึกเวลาการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. การสังเกตความร่วมมือในการทำงานและการเข้าใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
2. ครูปรับทบทวนในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยแบบบันทึกแผนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 3) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูและคุณผู้ให้คำปรึกษาได้ทำการวางแผนการสังเกตการสอน และชี้แจงวัตถุประสงค์และกำหนดการต่างๆ ในการสังเกตการสอน

เนื้อหา

1. วัตถุประสงค์ของการสังเกตการสอน
2. การบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เวลาที่ใช้ในการสังเกตการสอน

วิธีการ

1. ครูทุกคนประชุมร่วมกัน โดยผู้วิจัยชี้แจงวิธีการสังเกตการสอนและการใช้เครื่องมือการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแบบบันทึกการประชุมก่อนการสังเกตการสอน

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณอนุบาล

2. แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล
3. แบบบันทึกเวลาการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. การสังเกตความสนใจและความร่วมมือในการทำงาน
2. ครุบันที่กเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 4) การสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ ครั้งที่ 1 เวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูได้สังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ

วิธีการ

1. ครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกันตามตารางนัดที่ห้องเรียน
2. เริ่มทำการสอนตามปกติ โดยเพื่อนครูสังเกตการสอนแบบไม่มีส่วนร่วม
3. ครูทำการบันทึกการสังเกต และผู้วิจัยทำการบันทึกวีดิทัศน์การสอนของเพื่อนครู
4. ในช่วงบ่ายครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกันเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกตการสอนและสามารถขอเบิกวีดีโอเทปที่บันทึกการสอนช่วงเข้ามาดูประกอบได้
5. สรุปผลการสังเกตการสอนร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. แบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. วีดิทัศน์
4. แบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ
5. โทรทัศน์และเครื่องเล่นวีดีโอเทป
6. แบบบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ

4. คุรบันที่กเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 11 กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 7) การรายงานความก้าวหน้า (ครั้งที่ 2)

เวลา 6 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาได้นำเสนอผลการสอนของตน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของตนกับกลุ่มเพื่อนภายใต้ข้อเสนอแนะ

และให้การคำแนะนำจากวิทยากร

เนื้อหา

การนำเสนอผลการสังเกตการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีการ

1. ครูทุกคนและวิทยากรพบกันเพื่อรับฟังการนำเสนอผลการสังเกตการสอนของตนและคู่เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาที่ละคู่จนครบ โดยครูทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนของเพื่อนและแนวทางในการพัฒนาการสอนของเพื่อน หลังจากที่ได้ทำการสืบค้นและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
2. เปิดโอกาสให้ครูซักถามข้อสงสัยและรับฟังข้อเสนอแนะจากวิทยากร
3. ครูสรุปถึงผลที่ได้เกี่ยวกับการสอนของตนโดยการบันทึกผลการเรียนรู้ของตนและแนวทางที่เพื่อนที่ได้รับจากการเสนอแนะ จากวิทยากรและเพื่อนครูคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรม

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ
2. แบบบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการบันทึกวีดีทัศน์สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. คุรบันที่กเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 12 กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 5) การค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (ครั้งที่ 1) เวลา 4 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

เนื้อหา การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีการ

1. ครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาวางแผนการดำเนินงานการค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ครูและคู่เพื่อนให้คำปรึกษำบันทึกแนวทางในการค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
3. ดำเนินงานตามแผนงานการค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและบันทึกผลการสืบค้น
4. ปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนและเตรียมการสอนในครั้งต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการดำเนินการค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญ
2. ตำรา แหล่งการเรียนรู้
3. แบบบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. ครูทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศฯ หลังการทดลอง
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยการบันทึกวีดิทัศน์
3. ครูบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึก

กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 7) สังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ ครั้งที่ 2 เวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูได้สังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ

วิธีการ

1. ครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกันตามตารางนัดที่ห้องเรียน
2. เริ่มทำการสอนตามปกติ โดยเพื่อนครูสังเกตการสอนแบบไม่มีส่วนร่วม
3. ครูทำการบันทึกการสังเกต และการบันทึกวีดิทัศน์การสอนของเพื่อนครูโดยผู้วิจัย
4. ในช่วงบ่ายครูและเพื่อนผู้ให้คำปรึกษาพบกันเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกตการสอน และสามารถขอเบิกวีดิโอเทปที่บันทึกการสอนช่วงเข้ามาดูประกอบได้
5. สรุปผลการสังเกตการสอนร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. วีดีทัศน์
3. แบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ
4. โทรทัศน์และเครื่องเล่นวีดีโอเทป
5. แบบบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการบันทึกวีดีทัศน์
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและแบบวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบบันทึกการให้ข้อมูลย้อนกลับ
4. ครุภัณฑ์เวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน มี 2 กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 14 กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (ครั้งที่ 8) การสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศฯ เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อสรุปและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการนิเทศฯ

- เนื้อหา**
1. ความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน
 2. วิธีการนำเสนอความก้าวหน้าต่อกลุ่มใหญ่

วิธีการ

1. คู่เพื่อนให้คำปรึกษาพบกันเพื่อสรุปและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการนิเทศฯ
2. คู่เพื่อนให้คำปรึกษาพบกันเพื่อเตรียมการนำเสนอในกิจกรรมรายงานความก้าวหน้าต่อกลุ่มใหญ่ คู่ละ 10 นาที

สื่อ/อุปกรณ์

1. วัสดุ อุปกรณ์สำหรับทำงานเสนอกกลุ่มใหญ่
2. แบบบันทึกเวลาการร่วมกิจกรรม
3. แบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

การประเมินผล

1. สังเกตความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ครุภัณฑ์กเวลาในการร่วมกิจกรรมลงในแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยแบบสรุปความรู้ที่ได้จากการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน

กิจกรรมที่ 15 กิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่ (ครั้งที่ 8) การรายงานความก้าวหน้า (ครั้งที่ 3)
เวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

เนื้อหา

1. ความรู้ที่คู่เพื่อนให้คำปรึกษาได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศ
2. แนวทางในการนำการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนไปประยุกต์ใช้จริง

วิธีการ

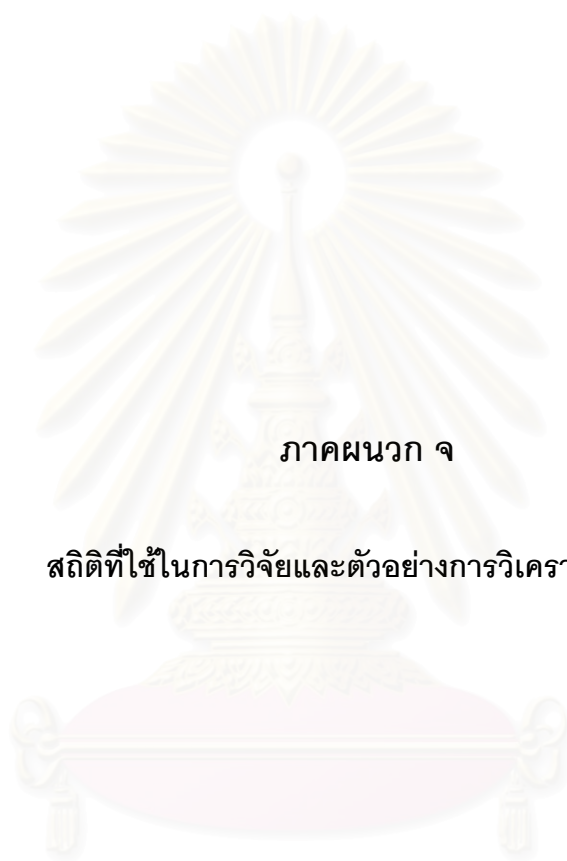
1. ครูแต่ละคนนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนและประโยชน์ที่ได้รับจนครบทุกคู่
2. ครูแต่ละคนเล่าถึงความรู้สึกของตอนที่ติดต่อการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้
3. ครูทุกคนช่วยกันสรุปแนวทางในการนำการนิเทศฯ ไปประยุกต์ใช้จริง

สื่อ/อุปกรณ์

แบบบันทึกเวลาการร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกเวลาในการร่วมกิจกรรม

ภาคผนวก จ

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1.1 การคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่ามัชฌิมเลขคณิต
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนครู

(ประคอง กรวรรณสุต, 2538)

1.2 การคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X = คะแนนของครู
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนครู

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

2. การทดสอบสมมติฐาน

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (Independent t-test) คำนวณโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS – PC⁺ (Statistical package for social science)

ตารางที่ 1 จ. คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมการทดลอง

ครูคนที่	คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	12	4
2	7	2
3	12	18
4	13	12
5	14	2
6	9	11
7	7	7
8	8	6
9	2	6
10	10	8
11	11	7
12	15	7
13	13	11
14	14	15
15	8	11
16	14	11
ΣX	169	138
X	10.56	8.63
S.D.	3.52	4.42

T-Test

Group Statistics				
CONTROL	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
BEF_TOT 0	16	10.56	3.521	.880
1	16	8.63	4.425	1.106

Independent Samples Test										
	Levene's Test for quality of Variance:		t-test for Equality of Means						95% Confidence Interval of the Difference	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper	
								Equal variance assumed	Equal variance not assumed	
BEF_TO	.846	.365	1.370	30	.181	1.94	1.414	-.950	4.825	
			1.370	28.557	.181	1.94	1.414	-.956	4.831	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที (Independent t-test) คำนวณโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS – PC⁺ (Statistical package for social science)

ตารางที่ 2 จ. คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

ครูคนที่	คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	16	7
2	21	2
3	15	19
4	20	15
5	20	7
6	15	20
7	19	15
8	12	9
9	16	19
10	20	11
11	19	7
12	16	11
13	21	20
14	21	7
15	18	14
16	19	12
Σx	288	195
X	18.00	12.19
S.D.	2.68	5.53

T-Test

Group Statistics					
CONTROL		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
AF_TOT	0	16	18.00	2.683	.671
	1	16	12.19	5.528	1.382

Independent Samples Test									
	Levene's Test for Equality of Variance		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
AF_TO	8.792	.006	3.783	30	.001	5.81	1.536	2.675	8.950
			3.783	21.696	.001	5.81	1.536	2.624	9.001

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (Dependent t-test) คำนวณโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS – PC⁺ (Statistical package for social science)

ตารางที่ 3 จ. คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

ครูคนที่	คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มทดลอง	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	12	16
2	7	21
3	12	15
4	13	20
5	14	20
6	9	15
7	7	19
8	8	12
9	2	16
10	10	20
11	11	19
12	15	16
13	13	21
14	14	21
15	8	18
16	14	19
ΣX	169	288
X	10.56	18.00
S.D.	3.52	2.68

T-Test

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	BEF_TOT	10.56	16	3.521	.880
	AF_TOT	18.00	16	2.683	.671

Paired Samples Correlations				
		N	Correlation	Sig.
Pair 1	BEF_TOT & AF_TOT	16	.275	.302

Paired Samples Test									
		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower				Upper
Pair 1	BEF_TOT - AF_TOT	-7.44	3.794	.949	-9.46	-5.42	-7.841	15	.000

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปวีณา หมวดราศี เกิดเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2521 ที่จังหวัดชลบุรี สำเร็จ การศึกษานิเทศศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เมื่อปีการศึกษา 2542 เข้าศึกษาต่อ ระดับปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ในปีการศึกษา 2543 และจบการศึกษาระดับปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ในปีการศึกษา 2545 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2545 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลกาญจนา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย